

I NO VOLÍEM

1928

2023

Text: David Gerona Llopis
Traducció: M. Josep Mira Roig. Oficina Municipal
de Promoció del valencià
Fotografies: Arxiu Històric Municipal. Ajuntament
d’Alacant i col·laboradors

Edita: Barraca I no Volíem, 2023
Dipòsit Legal: A-464-2011

Disseny i maquetació: David Hercha
Disseny portada: “1928”. David Hercha
Fotografia portada: Arxiu Històric Municipal.
Ajuntament d’Alacant. Col·lecció de fotografies
de Francisco Sánchez
Impressió i enquadernació: INGRA Impresores

1928

David Gerona Llopis

El llibre ha participat en la convocatòria dels
premis de la Generalitat per a la promoció de
l’ús del valencià de l’any 2023.

L'objectiu d'aquest treball d'investigació, realitzat per David Gerona, és donar unes pinzellades dels esdeveniments més rellevants succeïts i l'esdevindre diari de la seua gent.

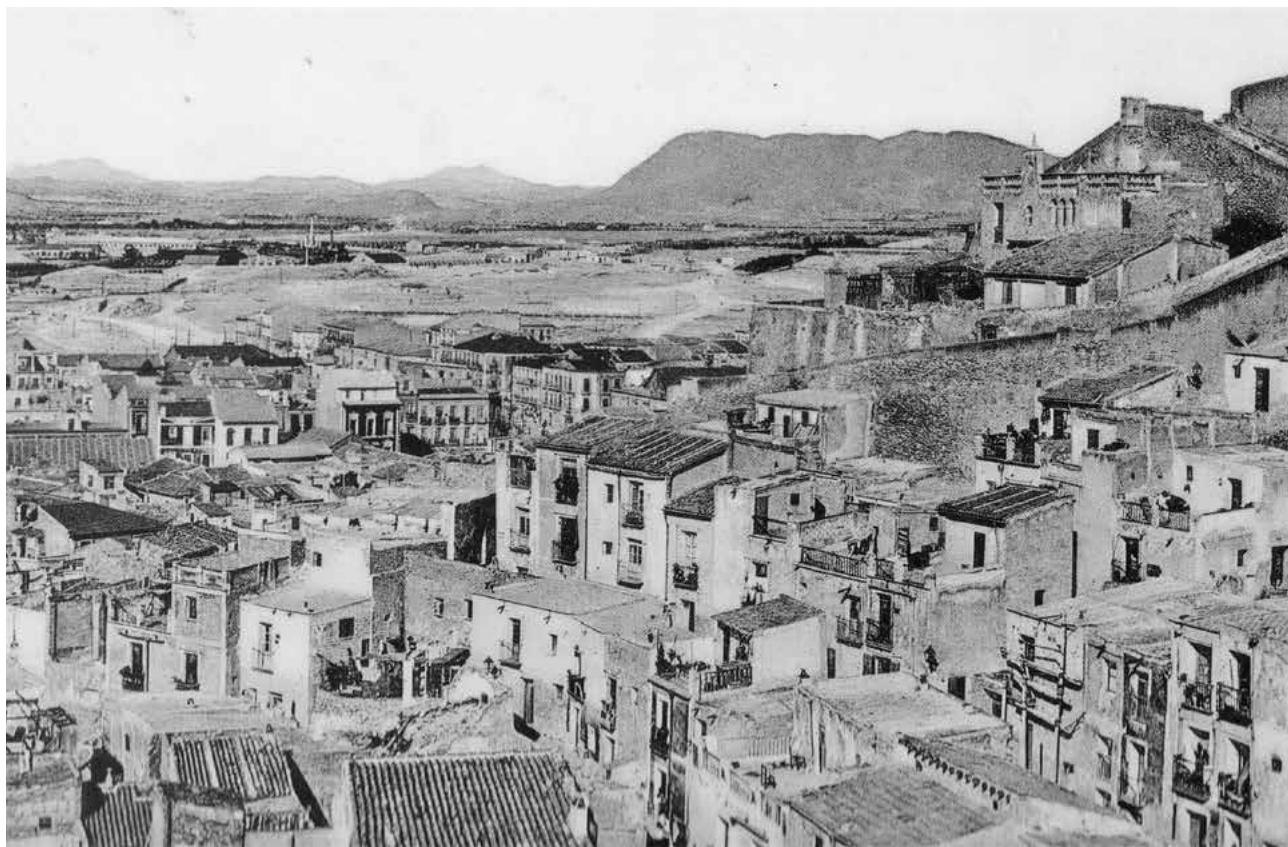

PREFACI

1928

(1)

(2)

1. El nou Governador Civil D. Modest Giménez de Bentsosa amb el director de l'Institut i catedràtics. *Semana Gráfica*, número 25, febrer 1928
2. Ermita i Barri de Santa Creu. *Memoria Gráfica de Alicante*

La dictadura de Miguel Primo de Rivera esgotava la seua credibilitat. Els feliços anys vint, Alacant havia vist incrementada la seua població a causa de les expectatives en el sector industrial, comercial i de serveis, arribant a comptar amb prop de setanta mil habitants. El 4 de gener de 1928 va ser nomenat el que en aquells dies era general de brigada, Francisco Franco Bahamonde, primer director de l'Acadèmia General Militar de Saragossa. La inauguració d'aquesta es va celebrar el 5 d'octubre. Al setembre, Espanya va reingressar en la Societat de Nacions, formant part de la seua executiva. «L'1 de desembre hi havia empadronats a Espanya 23.141.936 habitants de fet i 23.457.373, de dret, un 1,30% més que l'any anterior (Anuari 1928 INE). El boicot de les multinacionals petrolieres va obligar el monopoli espanyol del petroli, CAMPSA, a buscar el subministrament en la Unió Soviètica “la qual cosa suposava una paradoxa difícil d'assimilar per a un Govern que presumia de lluitar contra l'amenaça bolxevic”. Un nou Codi Penal es va aprovar per Reial decret llei de 8 de setembre, entrant en vigor l'1 de gener de 1929». Mitjançant Reial decret de 25 d'abril es creava el Patronat Nacional de Turisme dependent de la Presidència del Consell de Ministres. També iniciava el seu camí el Banco Exterior de España, al mateix temps que l'Assegurança de Crèdit a l'Exportació per Reial decret llei de 25 de juliol. La seua principal missió era el foment del comerç exterior dels productes espanyols, especialment en el mercat llatinoamericà. (La dictadura de Primo de Rivera. Gerardo Muñoz Lorente). En aquell moment, les relacions entre el monarca i el marquès d'Estella cada vegada eren més fredes i distants. A la fi de gener morien, amb pocs dies de diferència, l'actriu María Guerrero i

(3)

l'escriptor valencià Vicente Blasco Ibáñez. El sacerdot espanyol José María Escrivá de Balaguer fundava la Sociedad Sacerdotal de la Santa Cruz i del 'Opus Dei' el 2 d'octubre. Gabriel Miró publica la seua novel·la «Años y leguas» i Federico García Lorca el llibre de poemes «Romancero gitano». A París, s'estrena l'1 d'octubre la pel·lícula *Un perro andaluz*. El metge i bacteriòleg Alexander Fleming, en estudiar les propietats d'un florit, el «*Penicillium notatum*», va observar per casualitat que secretava una substància de gran poder de difusió i inhibidora de l'estreptococ. Aquesta substància va rebre el nom de penicil·lina. Va ser un any d'importants descobriments: John Logie Baird, presenta per primera vegada una televisió en color i a Gran Bretanya es construeixen els primers receptors domèstics de televisió, entra en servei la primera comunicació telefònica transatlàntica, l'alemany Fritz Pfleumer presenta la patent corresponent a la cinta magnètica i el químic alemany W. Bauer inventa el polimetacrilat (metacrilat).

La comissió permanent de l'Ajuntament d'Alacant estava presidida pel general Julio Suárez Llanos, tenint com a tinents d'alcalde els senyors Navarro de Castro, Latorre i Cabrero i la senyoreta García Trejo. El Sr. José Lamaignere era el president de la Cambra de Comerç; el Sr. Federico Clemente, president de la Junta d'Obres del Port i com a director d'aquesta exercia l'enginyer Luis Sánchez Guerra.

El Sr. Pascual Mas i Mas ostentava la presidència de la Diputació Provincial. Al novembre es va nomenar nou governador civil d'Alacant, el general Mariano de las Peñas, substituint el comte de Trigona que havia sigut nomenat al juny. Oficialment la seua dimissió va ser deguda a motius de salut. El Sr. Modesto Giménez de Bentrosa havia exercit el càrrec des del gener fins al juny d'aqueix any. El governador militar, el Sr. Juan García Aldave Mancebo, substituïa en el càrrec el general Manuel Montero Navarro. Tant de nomenament en un sol any només presagiava la feblesa del règim.

En la dècada dels vint, Alacant va viure un període de transformació en la seua estructura i trama urbana. Coincidint amb les seues festes, arribava el 15 d'agost al populós barri de Sant Blai, el tramvia. Retolat amb el número cinc, amb un rètol de fons blanc i lletres roges anunciava la seua destinació. L'enginyer municipal, el Sr. Sebastián Canales, dirigia les obres d'empedrat de l'avinguda d'Alfons el Savi, la de Joaquim Costa i el nou pavimentat del primer tram del carrer de Sant Ferran amb un aglomerat ideat per ell.

L'Ajuntament va acabar amb un dèficit de 156.696,89 pessetes l'any 1927, diferència entre les obligacions de pagament i l'existència en caixa i els crèdits pendents de cobrament.

Entre els múltiples plans de l'Ajuntament es trobava la urbanització de l'avinguda de Méndez Núñez que implicava la demolició del vell convent de les Mares Caputxines, en ésser aquest un casalot esgavellat i antiestètic. El Sr. Luis Juan Martínez de Fresneda va cedir en el segle XVII a les religioses caputxines per a la seua nova residència, dues cases i un hort que posseïa a la Vall, paratge situat llavors extramurs de la ciutat, i que ara es trobava en situació ruïnosa.

(4)

1928

1928

(1)

Quina nit la d'aquell any!

L'ampli menjador de l'Hotel Samper tornava a acollir la festa de cap d'any. El més granat de la societat alacantina es va citar en el comiat de l'any vint-i-set. En la relació d'assistents apareixien cognoms rellevants de la burgesia local: Caturla, Pobil, Samper, Llorca, Soto, Manero, Reus, Tato, Magro, Alberola, Inglada, Samper, Campos, España, Vidal, Prats, Amérigo, Bono, Elizaicín... El redactor del periòdic encarregat de la crònica social adornava amb pomposes paraules l'arribada del nou any: «Les taponades de xampany, -salves en honor de l'any que arriba- no ens han donat temps a sentir la melancolia dels comiats i dels records. La música estrident del jazz, l'agilitat inusitada dels ballarins ha desconcertat una mica el nounat, li han mostrat l'activitat, el dinamisme característic de la vida actual, tan llunyana de l'època en què amb les suaus cadències d'un vals o minuet, rebien els nostres majors l'any nou. Hui, no hi ha temps per a mirar arrere, per a rememorar... Per al cronista, l'any que comença és una gran quartilla, on hem d'anar fent constar les efemèrides socials. Tal vegada no oferisca en aquest aspecte sorpreses. Mes, sense temor a equivocar-nos, si no fora tan tard, molt bé podríem anunciar ja unes quantes noces, i també no pocs festejos...» («La Voz de Levante», 1 de gener). «La festa, com dèiem, va ser veritablement esplèndida i en el Samper es va congrega el més selecte de la bona societat alacantina, lluint les nostres belles dones, riquíssimes i molt belles «toilettes». («El Tiempo», 3 de gener).

Els que se’n van, pels que venen

«El 1927 van morir a Alacant a raó de 4,09 habitants per dia». Amb aquest titular, «La Voz de Levante», anunciava una baixada en el nombre mitjà de defuncions a la capital de la província respecte a anys anteriors. Aquestes defuncions van correspondre a les següents malalties: contagioses, 411; tuberculosi, 148; tifoidal 29; melicocia (febre de Malta), 7; paludisme; 1, grip, 76; morts violentes, 23. De pigota, no va morir ningú. L’article destacava que era digne d’esmentar-se que malgrat l’augment de població el 1927, havien mort menys habitants que en els anys compresos entre 1919 a 1924, tots dos inclusivament, registrant la taxa de natalitat mitjana diària de 5,03, la qual cosa era afalagadora comparant-la amb la de mortalitat («La Voz de Levante», 07 de gener).

Ja venen els Reis...!

«Com tots els anys, els simbòlics reis d’Orient van arribar ahir de matinada a Alacant. Van fer la seua entrada per l’estació de la Marina, segons uns i segons altres, per les Carolines, aprofitant la circumstància de trobar-se adormits tots els xics. Són tan astuts aquests personatges misteriosos que ningú els ha vist. En la Beneficència, el Col·legi Oficial d’Agents Comercials, van fer a la vesprada del dijous un repartiment de joguets entre els asilats, en previsió que els Reis d’Orient no arribaren a aquella santa casa. Igual va fer, a les set de la vesprada del mateix dia, la simpàtica penya taurina ‘Els Nacional’. Va repartir al seu local del carrer d’Alfons el Savi, nombrosos joguets als xiquets pobres. L’acte va ser amenitzat generosament per la banda de música de la Creu Roja». («El Día», 7 de gener).

Cent anys i estem igual

«La via del port. Esbós d’un gran projecte. Sobre la taula del l’alcaldia hi ha estès un plànol de tela que examinen amb gran atenció, en presència del general Suárez-Llanos, l’enginyer cap de la 1a divisió dels ferrocarrils de M.Z.A., el Sr. Tomás Tamarit, el cap de la secció de vies i obres d’Alacant, el Sr. Amador Anguita i el seu enginyer auxiliar. L’enginyer municipal, el Sr. Sebastián Canales, va donant detalls del projecte. La línia del port recorrerà en tota la seua extensió la gran avinguda de Salamanca, una recta i amplíssima via, de setanta metres d’ampla, que unirà l’estació de M.Z.A. amb la d’Andalusos i el pas del ferrocarril serà subterrani, de manera anàloga a l’existent al carrer d’Aragó de Barcelona, creuant per passos alts als carrers transversals. La línia tendirà a partir de l’estació de Múrcia pels terrenys que en aquell punt s’ha guanyat ja a la mar i serà útil per al servei del port pesquer del port comercial. Quedaran suprimits, com és consegüent, tots o quasi tots els passos a nivell que hui produeixen interrupcions al trànsit altament perjudicials i l’emplaçament dels rails tindrà caràcter definitiu i no estarà supeditat, com fins ara, al natural creixement del perímetre de la ciutat. Opina l’il·lustre facultatiu que es tracta d’una obra transcendental

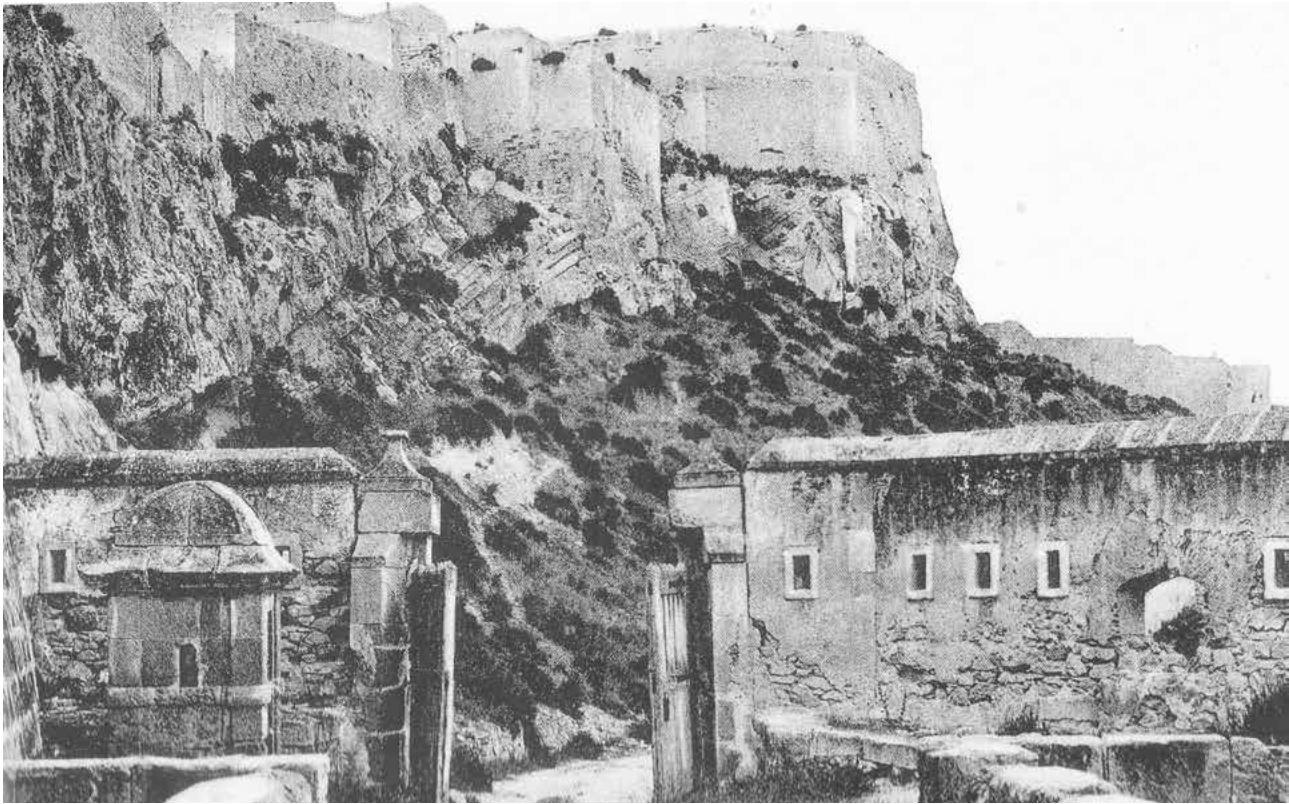
(2)

per a la companyia i per a la ciutat, que cal escometre-la i portar-la a felicitat, però que la seua mateixa importància exigeix que se la sotmeta a un estudi profund i acabat perquè la presidisca el desitjat encert». («El Noticiero del Lunes», 29 d’octubre).

El castell de la ciutat

Arreplegant el sentir unànim de l’opinió i en vista de la Reial orde de 2 de juliol de 1927, el Ministeri de la Guerra va declarar inadequat per als serveis militars el castell Santa Bàrbera, l’Ajuntament va dirigir instància, amb data 21 del citat mes, a la presidència del Consell de Ministres sol·licitant que fora donat a la ciutat. El dia 13 d’octubre es va remetre una altra instància demanant la cessió gratuïta de la desmantellada fortalesa per a convertir-la en parc, completant l’obra de repoblació iniciada. La burocràcia entre ministeris en les competències i els seus lents tràmits va demorar la cessió fins a ben entrat l’any que ens ocupa. El capità general de la regió comunicava a l’alcalde la Reial ordre de 18 d’agost de 1928 en la qual anunciava que el Ministeri de la Guerra no tenia inconvenient en la cessió del castell. El 4 d’octubre de 1928, José Calvo Sotelo, ministre d’Hisenda, signava el Reial decret en què se cedia a l’Ajuntament d’Alacant el castell de Santa Bàrbera en ple domini. El Reial decret deia així: «D’acord amb els preceptes vigents sobre la matèria i com a premi a la fidelitat i noblesa d’Alacant, el ministre que subscriu sotmet a l’aprovació de V.M. el següent

2. Emilio Varela al carrer Toledo, 1928. Arxiu Històric Municipal. Ajuntament d’Alacant. Col·lecció de fotografies de Francisco Ramos

(3)

decret: Article únic.- Se cedeix gratuïtament a l'Ajuntament d'Alacant l'antiga fortalesa denominada Castell Santa Bàrbera, situada al cim del Benacantil d'aquell terme municipal. La cessió s'entendrà atorgada d'acord amb el decret 21 d'octubre de 1927 i amb la finalitat que l'Ajuntament realitze en el lloc que ocupa aquell immoble obres d'embelliment de la ciutat». L'alcalde de la ciutat agraïa la cessió de la fortalesa i a tots els que l'havien possibilitada: «Publicada en la *Gaceta de Madrid*, d'ahir, aquesta Alcaldia s'honra i satisfà granment anunciant la feliç notícia que posa terme eficaç a una actuació fecunda, tenint el convenciment que serà rebuda amb legítima profunda complaença, ja que satisfà els justos anhels del veïnat. Aquest desmantellat castell, blasó heràldic del nobilíssim escut de la ciutat és la història d'Alacant, l'executòria valuosa de les seues glòries passades, el fonament bàsic i indestructible de gestes heroiques, d'èpiques gestes dels nostres avantpassats insignes. Per ell pot ostentar amb orgull aquest poble patit, gentil, valent i generós, el dictat de «Sempre Fidel» que va haver d'atorgar-li la Corona. L'Acra-Leuca dels cartaginesos, la Lucentum dels romans, l'Al-Lucant dels àrabs, de què ens parlen els erudits, es van assentar sobre el turó cònic, penya o ciutadella blanca que corona el Benacantil i als seus vessants, repoblats ara, va anar formant-se la bella urbs que és hui gala i adorn de la nostra Espanya estimada. Just és, doncs, que el bressol dels nostres pares, regat amb la sang preciosa de tantes generacions, bressat i orejat per la mar i un cel incomparables, haja

vingut al cap dels segles a enriquir el patrimoni espiritual dels fills, com a premi, segons declara el Reial decret a la seua fidelitat i noblesa. Sabrem conservar-lo i defensar-lo amb l'afecte intens que mereix joia tan preuada. Quan de la suprimida militar talaia, un dia inexpugnable fortalesa i hui frondós parc de grat solaç i pacífic esbarjo, es possessione l'Ajuntament, les seues portes romandran obertes a tots, i tots podran visitar-la quan i com els sembla convenient. Cap prevenció haurà de fer aquesta Alcaldia per a millor cuidar-la de possibles danys; que sent d'Alacant el seu castell, els alacantins han de ser els seus més fidels i zelosos guardadors» («El Día», 10 d'octubre). Entre els noms que esmentava el Sr. Julio Suárez Llanos com a agraïment de l'ajuda prestada per a la cessió del castell destacarem el general Primo de Rivera, José Calvo Sotelo, Manuel Die Más, Luis Pérez Bueno, Rafael Altamira, Gabriel Miró, Óscar Esplá, Rafael Álvarez Sereix i Carlos Arniches.

El diari «El Tiempo» arribava més lluny amb aquesta proposta tan radical: «Del Benacantil han de desaparèixer totes les muralles, tots els bastions, tots els ponts llevadissos, tot allò, en fi, que palese que sobre ell va haver-hi una fortalesa. Solament ha de persistir, al nostre judici, i pels segles dels segles, «el matxo del castell», que és l'històric emblema de la ciutat. I ja sense muralles, sense bastions, sense ponts llevadissos, sense les fosses dels canons, estudiar la construcció d'un parc que, com el que l'any vinent s'inaugurarà a Barcelona amb motiu de l'Exposició d'Indústries Elèctriques que envolta el tètric Montjuïc siga el punt d'esbarjo de solaç esplai d'aquest poble tan noble i tan digne de ser ben administrat» («El Tiempo», 7 d'octubre)

L'Ajuntament en compensació per la cessió del castell, va regalar al Ministeri de la Guerra més terrenys per al campament de Rabassa. Aquests terrenys van costar a les arques municipals 14.206,55 pessetes per 142,065,50 metres quadrats. La pròxima cessió de la fortalesa a la ciutat va portar la premsa local a suggerir millores en aquesta, com el sanejament dels accessos amb la demolició de les cases d'ínfima qualitat que es van construir al seu perímetre, la instal·lació d'un funicular i instal·lació de serveis i esbarjos, instant l'Ajuntament a la convocatòria d'un concurs de projectes. Una altra de les idees, aquesta vegada llançada des de les columnes del periòdic «El Correo» pel seu director, el general Elizaicin, era que s'erigira un monument al Sagrat Cor de Jesús a la part alta del castell. «Fa ja temps, bastant temps, conversava jo amb el Sr. Bisbe de la Diòcesi i en la nostra entrevista li proposava que prenguera al seu càrrec aconseguir i realitzar que es consagrara en la part més alta del castell, la Imatge del Sagrat Cor de gran volum, perquè poguera veure's des de les naus que creuen per la seua badia, des de l'horta i com és natural, des de tota la població d'Alacant. («El Correo», 13 de novembre). En sessió extraordinària de l'Ajuntament de 21 de desembre, s'acordava ajornar la cessió de la fortalesa, elevant al Ministeri de Foment la cessió de tot el Benacantil, ja que les seues falde no estaven incloses al principi en

aquesta. La repoblació dels vessants del castell havia començat anys abans, com així ho demostra aquest escrit aparegut en el diari «El Día»: «Una de les manifestacions més evidents del progrés, de la fina cultura i de l’avenir esplèndid que espera els habitants d’aquesta bella capital, és la pineda del Castell. Feia sis anys que, per absència d’aquesta ciutat, no havia visitat aqueix lloc tan immediat a l’urbs i des del qual es contemplen els més bells panorames. La meua impressió en veure el bosquet de pins tan frondós que existeix, principalment a la part nord -la menys castigada pel sol-, va ser gratíssima. Revelen els alacantins estar capacitats per a convertir la seua comarca, tan necessitada com totes les pertanyents a l’Espanya seca, en vertaders paratges d’encant, valent-se del mitjà més adequat que és el de la repoblació forestal. Estimar l’arbre és posseir optimisme profund, confiança completa en el provenir i, abans de res, sentir un immens afecte cap a les futures generacions (7 de juliol. «El Día»). L’any 1912, una societat denominada «Amigos del Arte», va iniciar la labor de repoblació forestal del Benacantil. Visitant Alacant el rei, acompanyat per José Canalejas, es va estranyar que la muntanya fora un erm, va encarregar al polític que consignara una partida per a la repoblació.

Don Juan, Don Juan!

«Els empresaris dels nostres coliseus es disposen, davant la proximitat de la tradicional data per a la representació del clàssic drama «Don Juan Tenorio», a contractar la companyia digna d’oferir-la al seu públic i de la interpretació que mereix l’obra de l’immortal Zorrilla. El Monumental ja té la seua companyia, que pel seu notable conjunt i per les moltíssimes simpaties i els admiradors en gran nombre, conta el seu director, l’excel·lent actor alacantí Antonio Eulogio, ha d’atraure-li el ple del seu espaiós local. Les belles estrofes del Tenorio assoliran el seu dramàtic accent, la seua bella cadència i la seua sonoritat en ser desgranades pel simpàtic Antonio Eulogio amb la seua prodigiosa manera de declamar. Pel seu ben consolidat renom d’actor i recitador que té Antonio Eulogio, esperem que les representacions de «Don Juan Tenorio» al Monumental seran a teatre complet». («El Tiempo», 20 d’octubre). El paper de donya Inés el va interpretar l’actriu Lolita Borrás; Brígida, la senyora Gómez; don Luis i don Gonzalo, els senyors Muñoz i Vera, respectivament i el senyor Parra va representar el paper de criat de don Juan, Ciutti.

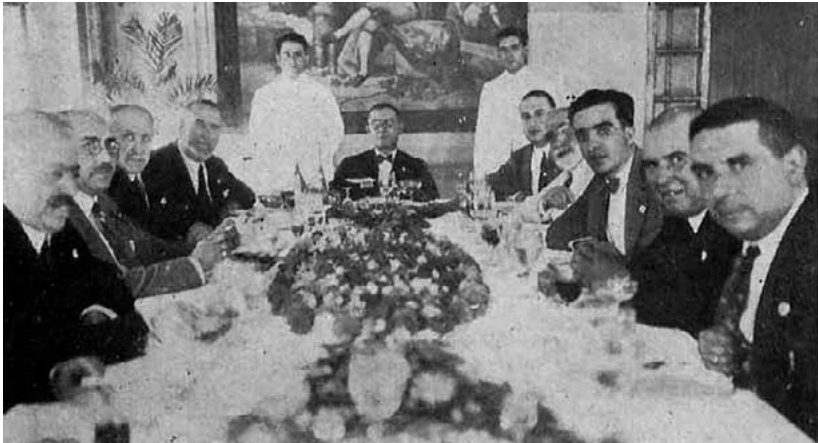
L’ensenyament femení

El periòdic catòlic conservador, «La Voz de Levante», de cara a l’inici del curs escolar lloava l’ensenyament d’un dels col·legis de prestigi d’Alacant, el col·legi de Jesús-María, situat en aquella època al costat del Parc de Canalejas. «No certament escrivim aquest article com a reclam, perquè ni ho necessita, ni ho desitja un col·legi com el de Jesús-María, sinó perquè arribe a coneixement de quants estimen necessari que a un ensenyament religiós es complemente el científic i no segons l’antic

(4)

sistema, sinó d’acord amb el més nou i modern. Tot quant pot desitjar una jove per a fer un paper airós en societat, tot quant pot necessitar una dona per a crear-se una posició i una manera digna de viure; tot quant una bona mestressa de casa, mare de família, ha de saber, tot això s’aprèn a la perfecció en el col·legi de Jesús-María. Lectura, cal·ligrafia, gramàtica, aritmètica, geometria, història, geografia, nocions de ciències, física i naturals, teòriques i pràctiques en el complet gabinet que allí tenen, economia domèstica aplicada al coneixement del maneig de la casa (cuina, estudi de substàncies alimentàries, dels seus components i usos, regles d’higiene, rentada, planxat, condicionament de la casa, estudis pràctics per a casos d’accidents, i assistència immediata, etc., etc.) tot això és objecte de la instrucció que es dona. Quant a labors, des del pedaç de roba usada, fins als brodats i treballs més difícils i primorosos s’ensenya a les alumnes. A més, hi ha classe de dibuix, pintura, escultura, francès, mecanografia, gimnàstica sueca i, en fi, quant poden desitjar els pares més exigents per a les seues filles, ja siguen aquestes de classe elevada o de més modesta posició. Heus ací el perquè, com dèiem al principi no com a reclam, sinó com a merescut i espontani elogi, escrivim aquest article perquè vegem els que no estan molt conformes amb els col·legis i escoles dirigits per religiosos i religioses que en ells no sols s’ensenya la religió (necessària per a tot ésser que ha de complir amb el seu Creador) sinó la cultura més exquisida i l’amor a la pàtria, punt molt important, que no obliden mai aquestes bones religioses d’inculcar a les seues alumnes» («La Voz de Levante», 9 de setembre).

(5)

(6)

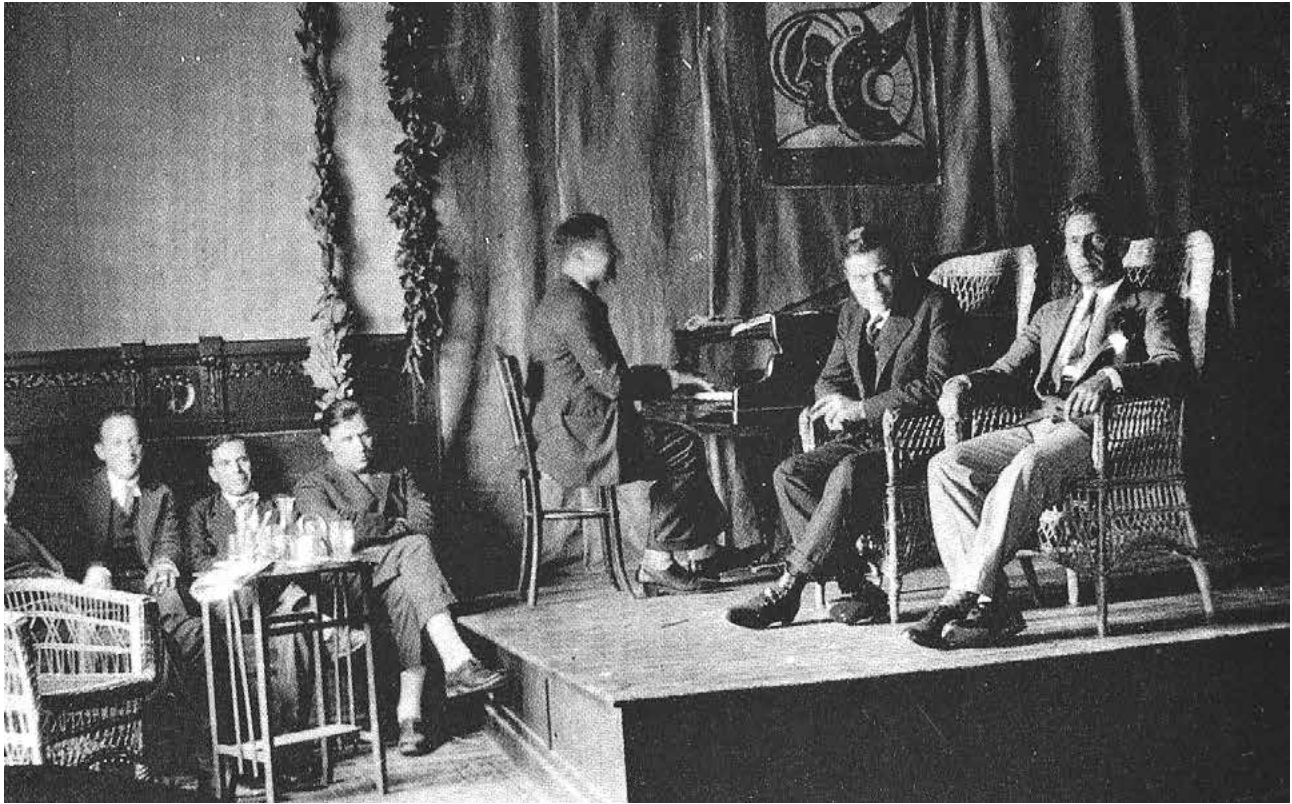
Beure és dolent per a la salut

«Francisco Lledó, amo del quiosc establert al Parc de Canalejas, es va negar a servir unes copes al súbdit francès Victor Leris, que va ser conduït a la Casa de Socors, on se'l va curar de diverses ferides i erosions a la cara i la regió molar. Aquest anava embriagat i en vista de la negativa, van renyir tots dos, emportant-se la pitjor part l'amic de «Bacus», ja que va resultar ferit» («El Correo», 10 de febrer).

La indestructible adhesió a Primo de Rivera

Per a commemorar el cinquè aniversari de l'arribada del general Primo de Rivera al poder, es va celebrar una manifestació organitzada per la Unió Patriòtica. La comitiva va recórrer les avingudes d'Alfons el Savi, Zorrilla, plaça de Chapí, Méndez Núñez, Plaça de Castelar, Constitució i Altamira. «La Voz de Levante» va calcular l'assistència en deu mil manifestants que van acudir de tots els racons de la província. L'alcalde, el general Julio Suárez Llanos, va presidir la representació de l'Ajuntament, estant acompanyat per la Banda Municipal de Música i els bateadors de la guàrdia urbana que van acudir vestits de gran gala. En finalitzar la manifestació, l'Ajuntament va oferir una recepció oficial als seus salons. Dotze bandes de música van amenitzar l'esdeveniment que va acabar amb la inauguració del Centro Provincial de Unión Patriótica, al passeig dels Màrtirs, entre el Casino i el Cercle Mercantil. Acabats els actes, el senyor

5. Banquet ofert per la "Unión Patriótica" al Governador civil Senyor Comte de Triigona. *Semana Gráfica* número 114, 15 de setembre
6. Menjar en honor del Duc d'Hornachuelos (1) oferida pel Comitè de la Unió Patriòtica. Van assistir Governador civil (2) i Alcalde d'Alacant (3). *Semana Gráfica* número 87, 10 de març

(7)

comte de Trigona, governador civil, va ser obsequiat amb un dinar íntim a l'hotel Samper al qual van assistir el cap provincial, el Sr. Pascual Más, l'alcalde Julio Suárez Llanos, el Sr. Gaspar Buform, el Sr. Antonio Pérez Pérez, el Sr. José de Barrio, el Sr. Manuel Soriano, el Sr. Recaredo Más Magro, el Sr. Miguel Iborra, el Sr. Roberto Vaño i el Sr. Ambrosio Luciañez («La Voz de Levante», 11 de setembre).

L'artista paisà. El que ens ha dit Vicente Bañuls. Una font i un bust en honor del Sr. Ruperto

El periòdic «El Tiempo» va publicar el 18 de gener, una entrevista amb qui denominaven el gran artista, «mag del'escultura», Vicente Bañuls, al seu estudi d'Altozano apartat del mundanal soroll. «Pel que fa a la font de la plaça de la Independència, com veu, estic fent un nou projecte. Una selecció dels dos projectes que vaig presentar al senyor alcalde. Ho faig així, perquè dels dos se n'havia de fer un solament i això ha originat la dificultat d'elecció, doncs mentre que un dels projectes agradava als «conservadors» en art, s'entusiasmaven uns altres en la traça moderna i monumental d'un altre projecte. Cert que a mi també m'agrada aquest últim, però no puc menysprear certs detalls del primer i per això estic fent aquesta selecció dels dos. Fa uns dies em va parlar el senyor alcalde del bust del nostre gran músic Chapí. Em va preguntar el seu cost. Em va ponderar la seua amistat amb el nostre paisà i que per això i pel decorat de la plaça que porta el

7. El Ateneo. Emilio Varela, Eduardo Irlas, Francisco Guardiola, Daniel Bañuls, José Juan, Franklin Albricias i Benjamín Palencia. *Memoria Gráfica de Alicante*

(8)

nom d'aquest artista, tenia gran interès. Jo, encara que només em va parlar pel cost de l'obra, em vaig posar a treballar i va eixint, com vostè veu, el model de fang d'aquesta glòria alacantina. («El Tiempo», 18 de gener). El monument a Ruperto Chapí es va inaugurar el 1930 sent Florentino de Elizaicin alcalde. El fill del Sr. Vicente, Daniel Bañuls, va guanyar el concurs convocat per l'Ajuntament i es va encarregar de la construcció del projecte denominat «Llevant» a la plaça dels Cavalls.

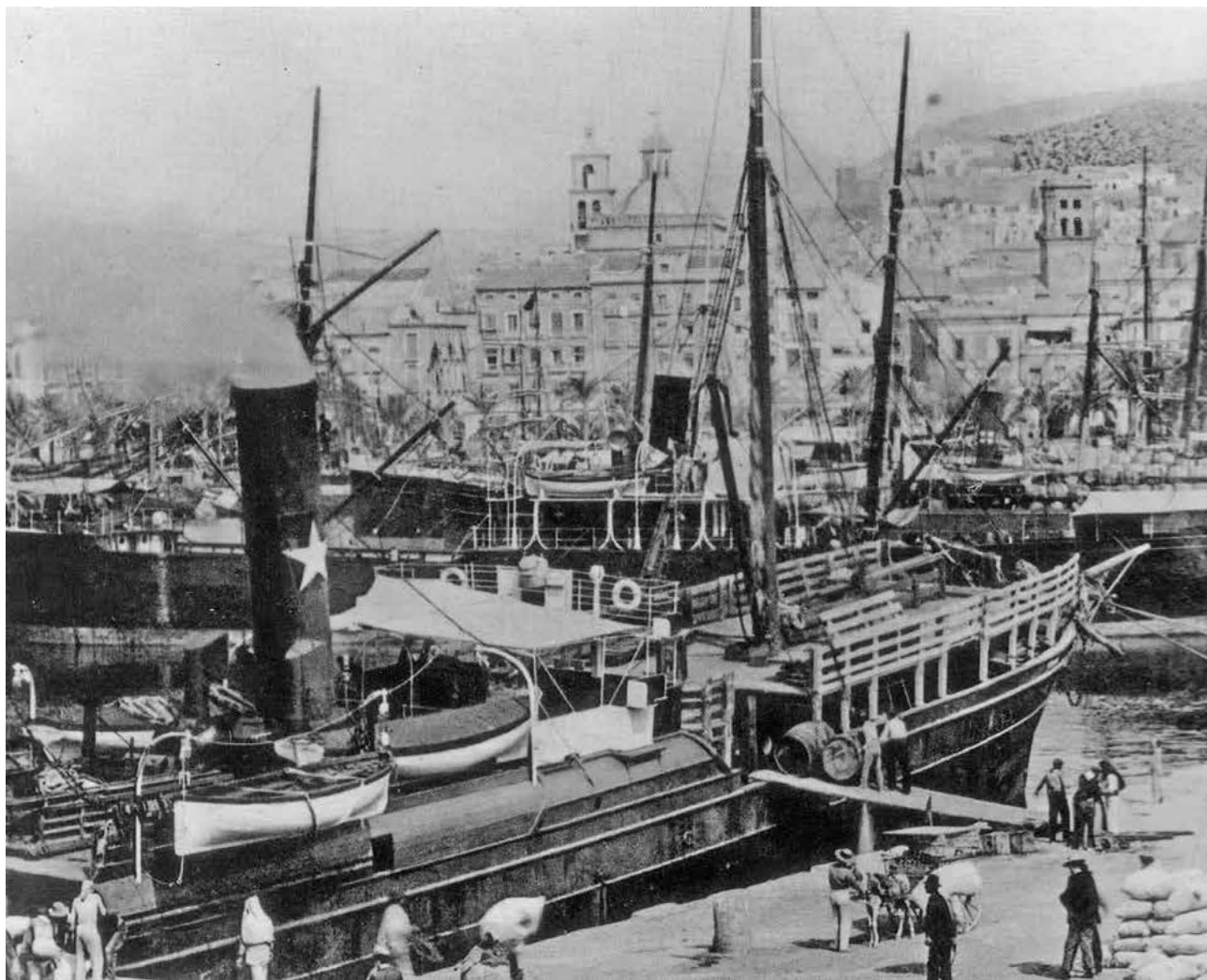
El film parlant

El 1927 s'estrenava als Estats Units la primera pel·lícula parlada; «El cantor de jazz», dirigida per Alan Crosland. «El film parlant està ficant molt soroll a tot arreu». L'arribada del cinema sonor no tardaria a arribar a les nostres pantalles. Així ho anunciava el diari «El Tiempo» a l'octubre. «És natural que així siga, des del moment que es tracta d'una cosa parlada. El fracàs o l'èxit d'aquesta nova modalitat de l'escena cinematogràfica no pot encara determinar-se; no obstant això, el film parlat probablement «pegarà» en tots els països per la senzilla raó que tothom està disposat a divertir-se i tota innovació escènica hàbilment presentada, té certes garanties de trobar una ben nodrida clientela. Segurament que molts dels nostres lectors sentiran despert el seu interès per aquestes pel·lícules

parlades i s'estaran preguntant quan podrà admirar-se a Espanya aquesta novetat. Doncs bé, sabem que la Casa Gaumont, sense fer tant soroll com els americans, serà la primera que presente a Espanya la pel·lícula parlada, perquè tenim entès que les tres produccions que seran editades a París, es representaran igualment en els principals salons espanyols» («El Tiempo», 31 d'octubre). El 15 de desembre, al Central Cinema, situat a l'avinguda de Méndez Núñez, va tenir lloc la presentació oficial del sistema Phonofilm de l'empresa Hispano de Forest Fonofilm. La prova va portar l'empresa exhibidora a adquirir l'equip necessari al gener de 1929 per a projectar sessions esporàdiques de cinema sonor, sent «Follies 1929» (Director: David Butler), el 12 de febrer de 1930, la primera pel·lícula completa vista a Alacant. («Los inicios del cinematógrafo en Alicante, 1896-1931». Daniel C. Narváez Torregrosa). Les sales d'exhibició cinematogràfica a Alacant van oferir interessants estrenes l'any que ens ocupa i de les quals els alacantins esperaven l'anunci. Així el Salón España, a l'avinguda d'Alfons el Savi, on hui s'erigeix l'hotel Eurostars Lucentum, completava la seua programació de pel·lícules amb combats de boxa (Paulino Uzcudun contra Delaney). El Monumental Salón Moderno, enfront del Salón España, va estrenar la pel·lícula espanyola «Rosas y espinas» d'Antonio Sánchez o «La Venus de Venecia», de Marshal Neilan. L'Ideal Cinema, a l'avinguda de Zorrilla, hui de la Constitució, va projectar entre altres «El beso de la victoria», del director francès René Leprince o «Belfegor, el fantasma del Louvre», de Henri Desfontaines. Finalment, el Central, situat a la Rambla de Méndez Núñez, construït sobre el solar que ocupava el Salón Novedades, va presentar «Amanecer», de F.W. Murnau. Alacant també comptava amb el Salón Granados, a Benalua o el Cinema Carolinas, com a cinemes de barri.

Això del port

La Junta d'Obres del Port projectava l'adquisició dels terrenys de les pedreres de la serra de Sant Julià per a l'extracció de pedra. Les projectades obres de la prolongació del dic de Llevant i l'eixample dels seus molls, necessitaven gran quantitat de pedra per a la seua construcció, la qual cosa suposaria un augment de superfície aprofitable de seixanta mil metres quadrats. El calat màxim d'atracada era fins llavors de 8,10 metres en paràmetre vertical i de 10,50. Una vegada acabades les obres projectades, serien el màxim fons 11,20 en el primer cas i de 12,50 en el segon, per la qual cosa es va poder donar calat als majors vaixells del món de llavors. El 1926 van fondejar al nostre port 1.889 embarcacions, de les quals 1.290 eren de vapor i 489 de vela, amb un total d'1.622.466 tones. El total de tripulants que van arribar a Alacant durant l'any 1926, va ser de 37.930, la qual cosa suposava la meitat de la població de la ciutat aqueix any. El 1914, abans de la Primera Guerra Mundial, la recaptació total del port va assolir la xifra de 229.000 pessetes, arribant el 1926 al milió. («La Voz de Levante », 24 de gener). Luis Sánchez Guerra redactaria el «Pla General d'Obres» del port, sent aprovat el 1924. Es va crear una dàrsena exterior

(9)

amb la construcció d'un dic de 1.000 metres de longitud i 60 d'amplària mitjançant successius projectes reformats. El nou moll es prolongava cap a l'oest i va anar allargant-se successivament des de 1926 fins a 1934, en què va ocupar la direcció de la Junta Sánchez Guerra.

La misèria a Alacant

Així de dur era l'encapçalat d'una de les cartes al director de «La Voz de Levante» amb la qual una alacantina denunciava les lamentables condicions en què es trobava la barriada situada a les faltes del castell Santa Bàrbara denominada Les Províncies. «Quin quadre més llastimós!, on està la caritat d'un poble catòlic, com ho és Alacant, i on la higiene? Tantes mesures sanitàries com justament aproven les nostres dignes autoritats no arriben a aquells racons on la misèria assoleix el seu grau màxim. Allí existeixen casetes (que més pròpiament mereixen el nom de coves) on la mala olor fa impossible l'entrada; en una d'elles vaig haver de doblegar-me fins a la cintura per a poder passar a veure la malalta que allí

(10)

es trobava prostrada d'alguna gravetat, tenint al braç un xiquet de pocs mesos, sense alè per a moure's per falta d'aliment i tenint per llit el sant sòl, sense roba per a poder-se abrigar. Com aquest quadre, molts amb els quals es poden trobar en aquell lloc del mateix color. I que hi haja tanta vanitat, tant de luxe, tantes diversions, en una paraula, tant tirar diners, i que en un racó s'estiga morint de fam i fred un ésser igual al nostre! Això és dolorós i molt de lamentar». («La Voz de Levante», 16 de novembre).

Ha aparegut la jove Vicenta Torregrosa

A l'agost de 1927 va desaparèixer del seu domicili a la partida del Bacarot la jove Vicenta Torregrosa. La premsa de l'època va publicar truculentes informacions sobre el succés i es va arribar a fantasiar suposant que la jove havia sigut víctima d'un crim horrorós. Al març de l'any que ens ocupa es va resoldre el misteri: la xica va aparèixer a Alzira. Vicenta va fugir de la seua casa, saltant per una finestra i amb solament vint-i-set pessetes, va viatjar a València on va servir en una casa. «La xica està contenta, i no cal dir que ha retornat als seus pares l'alegria, i que segurament, ja no s'escapará més...» («El Día», 6 de març).

«Una sogra de castanyola»

«Es tracta d'Ana Gómez Segundo i de la seua mare que s'han aliat per a solucionar pràcticament alguns disgustets sorgits entre la primera i el seu espòs, com és natural i fama, la sogra la va emprendre contra el gendre de tan mala fortuna que ambdues han sigut denunciades. («La Voz de Levante» 17 d'agost).

Un carrer convertit en camp de futbol

Així titulava el diari «El Tiempo» l'advertiment dirigit al senyor alcalde d'Alacant el seu article denúncia: «En el toreríssim carrer de Sant Vicent, on tot fa olor de casticisme tant per l'ambient torero que imprimeix la proximitat de la nostra mesquita, com per la gràcia i gentilesa de les dones que en ella habiten, s'ha introduït una modificació. Des de fa alguns dies, aquella bella via, ja no és via, sinó camp de futbol, on un grapat de xavals es dediquen a pegar patades i molestar el proïsme. Creiem que el lloc indicat no és el més a propòsit per a jugar al futbol i esperarem que el senyor Suárez Llanos donarà les oportunes ordres perquè en endavant s'acaben les patades al carrer de Sant Vicent que no tenen dret a donar-les més que els cavalls coratjosos que arrosseguen el castís cotxe on van a la plaça els «arlequins de seda i or» i els castissos». («El Tiempo», 17 de juny).

Wenceslao es posa morat

L'insigne escriptor i redactor del periòdic ABC, Wenceslao Fernández Flores, va visitar al desembre la nostra província amb l'exclusiu i gastronòmic objecte de conèixer el nostre arròs en les seues diferents confeccions convidat per l'Associació de la Premsa, l'Ateneu, la Junta d'Obres del Port,

(11)

el Cercle Mercantil i la societat «Alicante Atracción». El programa seguit va ser el següent: dimarts, paella alacantina a l'horta oferida per l'Ajuntament d'Alacant; dimecres, visita a Tabarca i arròs a banda a Santa Pola, invitació del Sr. Federico Clemente i el Sr. Luis Sánchez Guerra; dijous, arròs en costra a Elx, obsequi de l'Associació de la Premsa; divendres, «Alicante Atracción», va acompanyar l'escriptor a Guadalest a assaborir una succulent paella valenciana; dissabte, arròs amb pata a l'Ateneu, confeccionat per José Guardiola Ortiz i per a acabar, diumenge a Torrevella, arròs amb pollastre, obsequi del periòdic «El Tiempo». El periodista va escriure una sèrie de cròniques amb el títol «Memòries d'un devorador d'arrossos»: «Veritablement puc dir que he corregut una aventura extraordinària, i aquesta seguretat em té molt satisfet. Fins ara la meua vida havia sigut una mica grisa, i quan en les entrevistes em demanaven que narrara alguna anècdota curiosa, em veia forçat a recórrer a la fantasia. Esperava un dia i un altre, el succés singular, l'empresa temerària que poguera donar a la meua biografia el relleu d'una forta atracció. I ja desconfiava... Però a la fi, va sorgir la meravella, l'ocasió única, la gesta que m'ha de distingir per sempre dels altres mortals. («El Luchador», 29 de desembre). «Perquè

són molts arrossos per a un home sol! Arrossos en sèrie o en traca, que s'empalmen els uns amb els altres com una cadena sense fi capaç de portar el vertigen al més temperat» («Diario de Alicante», 17 de desembre).

Us queixeu per vici

«Recollint queixes del veïnat del carrer de les Delícies, demanem que es vigile aquest carrer, perquè cert individu el nom del qual és «Don Juan», escandalitza quasi diàriament, perquè sempre està embriagat. També s'ha vist cert individu que a això de les huit a les nou de la nit, evacua el seu estómac al «Muro», sense consideració al fet que la gent que passeja per l'avinguda de Soto ha de girar el cap cap a un altre costat, moguda de repugnància». («La Voz de Levante», 11 d'octubre).

Bunyols i xurrets per a tots, que torne la tradició!

Manuel de Elizaicin escrivia la tornada a la tradició la vespra de Sant Josep als carrers alacantins. Sembla ser que el veïnat va elevar a l'alcalde d'Alacant les molèsties que causaven les parades ambulants de bunyols i xurros que s'instal·laven a Alacant amb motiu de la festivitat. El Sr. Julio Suárez Llanos va prendre la decisió de prohibir la seua instal·lació, desapareixent l'olor de l'oli i el fum que es produïa en fregir la pasta de farina. El 1928, l'alcalde va permetre una altra vegada la seua instal·lació. «Ens congratulem que el tradicional festeig sorgisca de nou per a donar l'animació als carrers alacantins que presenten la nit de Sant Josep, aspecte pintoresc amb els grups dels i les Pepes, que en menjar l'apetitosa pasta

(12)

(13)

convertida en bunyols, remullada la gerra amb xocolata o amb el tràfec de l'aiguardent anisat, proporcionen honesta alegria que es tradueix en bullícia i gatzara». («El Correo», 10 de març).

No hi ha vaca, no hi ha festes

«A Tabarca no hi ha festes enguany perquè l'autoritat no permet la capejada d'una vaca». Així obria la notícia de la decisió de la suspensió de les festes d'aqueix any a l'illa plana en no permetre l'alcalde pedani el trasllat d'una vaca per a ser torejada pel poble. «No és sols el que ens crida l'atenció; el que ens interessa és que les nostres autoritats d'Alacant sàpien que tal prohibició es culpe al mestre nacional, fent-lo objecte pacient d'acusacions i impropèris, tractant el «foraster» amb injúries i despectius que no mereix persona que tant d'interès té a procurar el ressorgiment del poble i tant ha fet per defensar els seus interessos i estendre la seua cultura. Se l'acusa ni més ni menys que d'aconsejar malament el senyor alcalde pedani i de no saber demanar autorització per a obtenir llicència del senyor governador civil, fent-li potser creure que es tracta d'una vaca per a carn, ja que ara no seria en manera alguna atesa la petició d'un permís per a córrer una vaca, segons el costum tradicional del poble, prohibició confirmada una vegada més per recents disposicions. («La Voz de Levante», 22 d'agost).

(14)

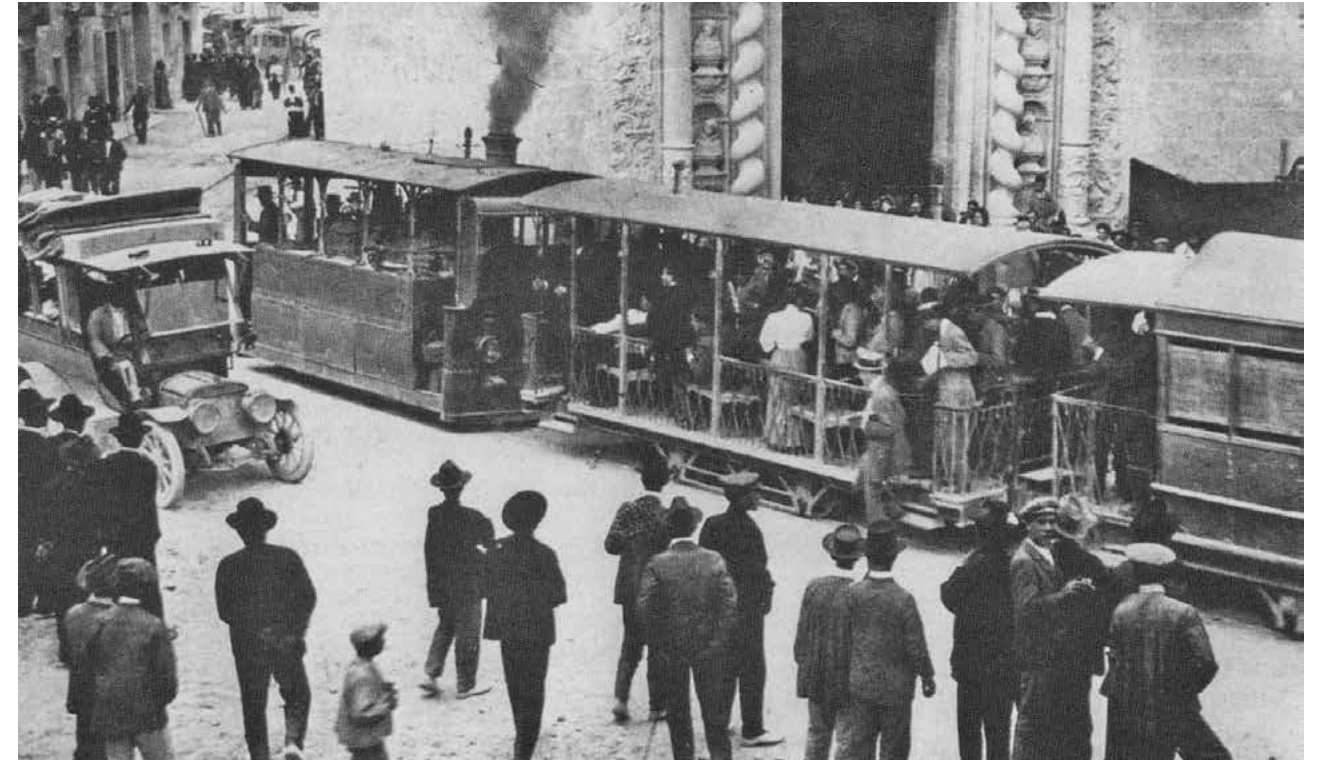
Això de la neteja. Alacant neta

El tinent d'alcalde, senyor Llopis, donava compte en la sessió celebrada l'11 d'abril, de les gestions que realitzava, perquè a la ciutat s'implantara un sistema de recollida de fem, que substituïra el deficient, corresponent a les modernes exigències sanitàries i higièniques. Es comptava amb una interessant oferta, en la qual quedaria arreglat totalment el fem a les deu del matí i, es transformaria en termes que ni produïren olor, ni cap molèstia. Aquest servei es realitzaria amb un moderníssim tren de neteja, compost de vehicles de motor mecànic que implicaria un augment en la despesa que tenia pressupostat l'Ajuntament per a tal fi, augment que es calculava en unes tretze mil pessetes anuals («La Voz de Levante», 12 d'abril).

«Es va aprovar una ponència formulada pels regidors de l'Ajuntament, senyors Navarro de Castro i Más Magro, proposant que el servei de neteja de la via pública continuara duent-se a terme per l'administració i que es contractara el de recollida de fem mitjançant concurs, concedint al rematant l'aprofitament del fem i abonant-li, a més, una quantitat anual. Es fixaria en vint mil pessetes, servint aquesta de licitació a la baixa». (La Voz de Levante, 27 de novembre).

El que val el tramvia. Fomentant el transport públic

L'empresa de Tramvies i Electricitat feia balanç de l'any i presentava els nous projectes per a l'any entrant. Estava prevista la construcció d'una nova línia fins a Portatge, canvis en la línia que portava al barri de Benalua. L'empresa va proposar a l'Ajuntament que la nova línia regira la següent tarifa: Mercat a Benalua, 0,15 en primera i 0,10 en segona; Mercat a Florida, 0,20 i 0,16; Mercat a Presó Provincial, 0,25 i 0,20; Presó Provincial al carrer de Bilbao, 0,25 i 0,20; Presó Provincial a Mercat, 0,30 i 0,25; Florida a

(15)

carrer de Bilbao, 0,20 i 0,15; Florida a Mercat, 0,25 i 0,20; Benalua a carrer de Bilbao, 0,15 i 0,10; Benalua a Mercat 0,20 i 0,15, entenent-se sempre la primera quantitat per a la classe preferent i l'altra, per a segona classe. La notícia ressaltava el benefici per a l'usuari que estava pagant fins al moment d'entrada de la nova línia per anar i tornar al Mercat 0,40 pessetes i ho faria d'aquesta forma 0,25, la qual cosa suposava un estalvi del trenta-huit per cent sobre els actuals preus («La Voz de Levante», 2 de desembre).

El trànsit

«El senyor alcalde va exposar que, en el seu sentir, era necessari establir les bases al fet que ha de subjectar-se el servei públic de carruatges de lloguer que hui es presta per un excessiu nombre de carruatges, la qual cosa dificulta la vida de la indústria i exigeix la regulació del trànsit. Va afegir que actualment existeixen 51 automòbils, 17 victòries i berlines i 14 cadires de posta, i que alguns dels que utilitzen cotxes de tracció animal pretenen substituir-los per automòbils. Discutit àmpliament es va acordar el següent: 1r. No concedir noves autoritzacions per a automòbils de servei públic en tant el nombre d'aquests excedisca de 45. 2n. Autoritzar, no obstant això, de l'avantdit, els actuals propietaris de cotxes de tir animal, per a substituir-los per automòbils, i 3r. No concedir d'ara endavant autoritzacions per a nous cotxes de tracció de sang. Es va fer constar que aquests acords regirien en tant les necessitats del trànsit exigisquen la seua modificació». Comissió Permanent de l'Ajuntament d'Alacant de 22 d'agost.

Xiqueta, que això no es fa

«Paula Fernández Montero va ser denunciada al Jutjat municipal per sostracció d’una pilota valorada en huit pessetes per Asunción Marco González, al carrer d’Altamira, el dia de Reis». («La Voz de Levante», 7 de gener).

La vergonyosa conducció de presos. Ni per a cotxes!

Alacant no comptava amb cotxes cel·lulars per a conduir els presos a l’Audiència perquè els jutjaren. Així ho denunciava «La Voz de Levante» al febrer. «Ahir, per les vies més centríques de la població, marxava amb les mans emmanillades i custodiat per la guàrdia civil un home jove, a qui els atzars de la vida el van obligar a asseure’s al banc dels acusats. És molt probable que, després de vista la causa, els tribunals l’absolguen lliurement i proclamen la seua innocència. És un espectacle dolorós i depriment que es repeteix amb vergonyosa freqüència, pels carrers d’Alacant. Ningú podrà compensar-lo de la vergonya patida injustament en desfilat emmanillat pels carrers de la ciutat, exposat al ludibri de la gent i suportant l’ominosa commiseració dels transeünts» («La Voz de Levante», 8 de febrer).

Acotacions. Arrancada de cavall, parada d’ase

«Al cap d’un any. Hem de recordar, i confessem que amb sentiment, l’entusiasme que es va produir a Alacant l’any passat de 1927, arran de transcorreguda la Setmana Santa. Va fer el miracle, la naixent Confraria del Santíssim Crist de la Bona Mort. La premsa local va tirar al vol les campanes de la il·lusió i nosaltres, campanes i campanetes, pensant, per endavant, amb dotze mesos d’anticipació! L’esplendor que en el present any tindrien les processons de Setmana Santa. Al pas del Crist de la Bona Mort, caldria afegir el de la simpàtica entitat Magritas Club que tenia esbossos i pressupostos; caldria agregar el de la Fàbrica de Tabac que, en dir de la gent, els eclipsaria tots. I es reforçarien amb vestes i embellirien els passos existents. Ha passat l’any... i no solament han resultat fallides totes aquelles il·lusions, totes aquelles esperances, sinó que hem seguit la poca envejable ruta dels crancs. Amb tots els respectes deguts, hem de dir que dijous, la processó del Crist de la Bona Mort, va mancar d’aquella solemnitat i severitat que van ser la seua nota característica l’any passat. Solemnitat i severitat que van causar el respecte i l’admiració de quants van presenciar la seua desfilada pels carrers de la capital. I pensem que si la disciplina i l’ordre s’infringeixen una mica cada any, arribarà a ser una processó vulgar». («El Tiempo», 5 d’abril).

Amenaça amb un ganivet i li donen una pallissa

«Anit, a això de les nou, un individu de professió enllustrador de sabates, anomenat Juan Antonio Expósito Nígues, de trenta-dos anys, natural de Múrcia i en estat una mica anormal a causa d’unes copes de més que havia ingerit en diferents establiments de «beviures», va penetrar en un

(16)

bar del carrer del Gall i després de dir paraulotes poc grates als parroquians, va armar un escàndol un poc més que regular i va marxar al seu domicili. Poc després, va tornar al bar armat d’un ganivet de cuina disposat a armar la brega. Però els del bar, en veure el nostre heroi en aquesta actitud, van arremetre contra ell, li van donar una estacada al cap, li van deteriorar amb una navalla la roba i la pell. Per això va haver de ser assistit el murcià a la Casa de Socors d’una ferida contusa a l’orella esquerra amb hematoma, una altra incisa al colze dret i diversos talls al cos. Diagnòstic lleu. Després de curat va ser conduït a la Comissaria, on de *motu proprio* va fer acte de presència un dels que el van atacar fent ús d’un pal i que es diu Gerónimo Maldonado, àlies El Andaluz, natural de La Unión, drapaire, de trenta-un anys, que va quedar en llibertat provisional. Fugint de la brega, una xiqueta de nou anys va eixir corrent, amb la mala fortuna de caure, i es va produir una ferida al palmell de la mà esquerra, de la qual va ser curada a la Casa de Socors». («La Voz de Levante», 15 de setembre).

Trampa manxega

L’Hèrcules Club de Futbol va patir una trampa el 2 de desembre, en un partit celebrat al camp de l’Albacete. «Xiulets, insults, injúries, així va anar transcorrent el primer temps, finalitzat el qual, ja van haver d’intervenir els guàrdies de seguretat, perquè els jugadors pogueren arribar a la caseta. A penes va donar l’àrbitre per finalitzat el partit, va assaltar el públic el terreny de joc i entre insults d’allò més denigrants i colps donats a mansalva, van portar a empentes els equipiers alacantins, que gràcies a les forces de la guàrdia civil i seguretat, van aconseguir arribar sans a la meta, no sense una fi d’apòstrofes en el seu camí, vertader viacrucis, perquè va haver-hi fins a algun colp arterosament aplicat, quan per la força del nombre no podia ser repel·lit. Mes de mitja hora van esperar els herculans per a eixir del camp, amb alguna tranquil·litat però en va, a la porta se’ls esperava, i ni les forces de seguretat ni les de la benemèrita van poder evitar l’escàndol, ni l’inic atropellament, caent les pedres sobre el cotxe (els impactes que aquest conserva augmenten la veritat de les nostres paraules) i veient-se obligats els jugadors de l’Hèrcules i els seus acompanyants, per més de dues vegades, a abandonar els vehicles que ocupaven i repel·lir l’agressió de què eren objecte, valent-se de les seues pròpies forces. El partit va acabar? Què importa. Va vèncer l’Albacete per quatre a zero. Si arriben a guanyar o empatar els herculans (cosa no difícil en camp neutral), no n’ixen vius. Un testimoni presencial.» («El Luchador», 4 de desembre).

Aigua va !

«Si almenys haguera avisat! Però és el cas que Luis Torremocha, des del seu pis del carrer de Sant Crist, va llançar una respectable quantitat d’aigua que va venir (això d’aigua que va venir és una incongruència) a caure sobre el pacífic transeünt José Castell Segura, que va formular l’oportuna denúncia per desperfectes en el tern i dutxa insòlita i inesperada en ple hivern» («La Voz de Levante», 9 de febrer)

Pose un palau en la seua vida

El 26 de juliol es va celebrar la sessió de la Comissió Permanent de la Diputació Provincial d’Alacant, resolent-se el concurs celebrat per a adquirir un solar en el qual es construiria el nou edifici de la Diputació. L’únic concursant va ser el comte de Torrellano, que va oferir un solar de 6.980 metres quadrats de propietat a vint-i-sis pessetes el metre. La parcel·la confrontava en aquells dies amb l’avinguda d’Alfons el Savi, encara era el nom d’aqueix tram de carrer, O’Donell, Prim i Zurbano. El solar va costar a l’erari provincial al voltant de cent vuitanta mil pessetes. («La Voz de Alicante», 27 de juliol). L’altre projecte efectuat pel president de la Diputació, el Sr. Pascual Mas i Mas, va ser la construcció de l’Hospital Provincial inaugurat el 1931. Les dues importants fites arquitectòniques estaven signades per l’arquitecte Juan Vidal Ramos. El projecte del palau presentava quatre plantes: semisoterrani, planta baixa elevada sobre la rasant del solar, planta noble principal i àtic. La seua construcció va començar a l’estiu de 1929 i va concloure a la primavera de 1932.

(17)

L’home mosca a Alacant

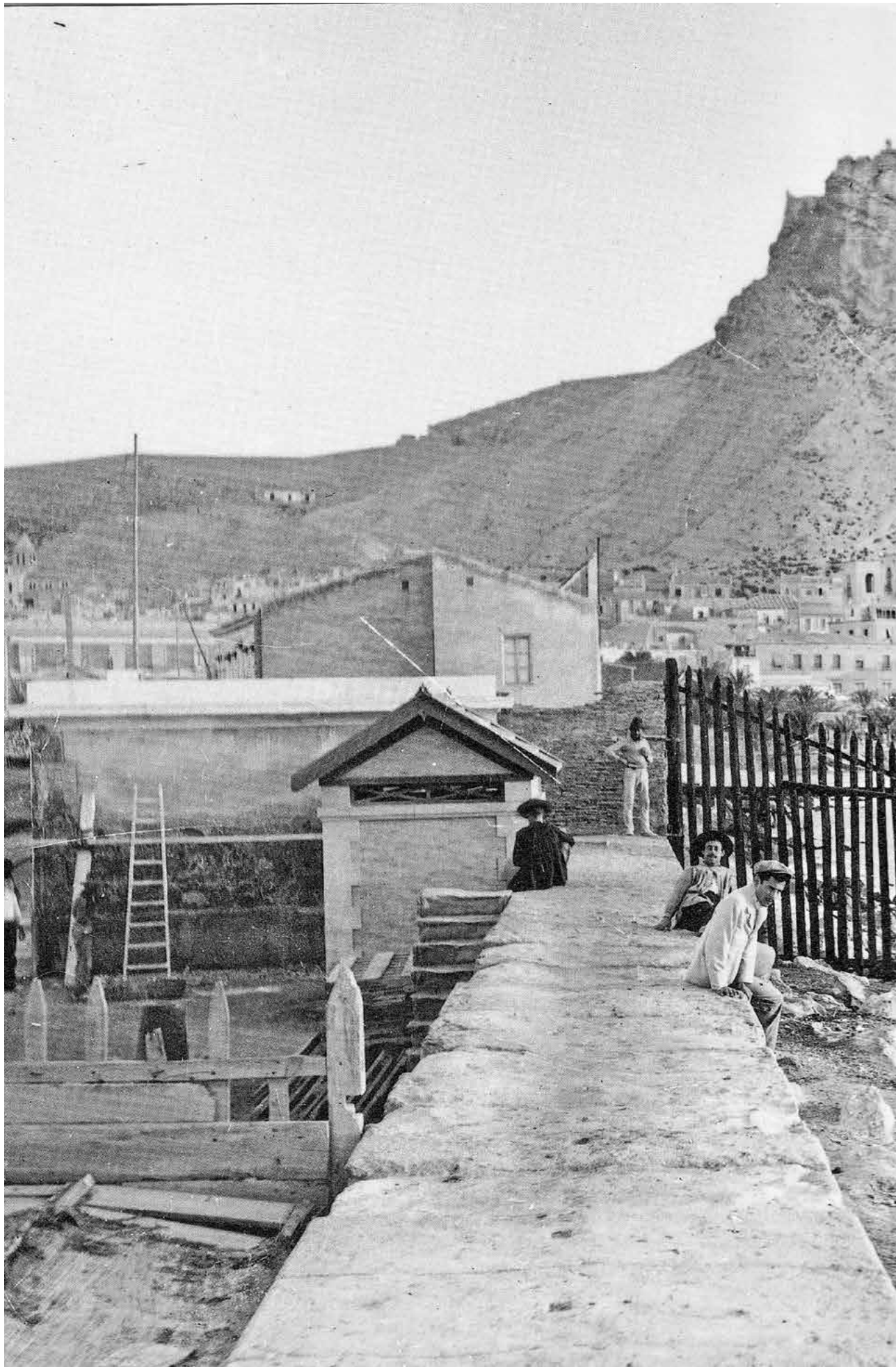
Néstor López, amb el malnom de l’Home Mosca, va escalar la façana de la Casa Alberola en ple mes d’agost, a les set i mitja de la vesprada a l’avinguda de Ramón y Cajal, enfront del Parc de Canalejas. Al principi l’actuació estava prevista a la Casa Lamaignere, però l’autoritat governativa la va prohibir perquè interrompia el trànsit intens que hi havia a l’Esplanada. Com a afegitó a l’anunci de l’espectacle, el redactor suposava que aquest seria gratuït. («La Voz de Levante», 4 d’agost).

Paga a la mosca

«Un representant aprofitat. Ha sigut denunciat al Jutjat el representant i administrador del cèlebre «Home Mosca», Néstor López, anomenat Manuel Junquera Fernández, per negar-se a satisfer a aquest artista les quantitats en metàl·lic guanyades durant diverses exhibicions i no rendir-li comptes. Vaja una plaga de representants aprofitats» («El Correo», 7 d’agost).

Màscares sense careta

No convé oblidar el règim polític en què vivia el país i la professió de l’alcalde de la ciutat. Per a demostrar-ho, l’Alcaldia publicava un bàndol amb motiu del Carnestoltes d’aqueix any en compliment de la Reial ordre del 13 de gener de 1921, prohibint la circulació de màscares sense careta. Els

(18)

1928

infractors de la norma serien castigats amb multes de vint-i-cinc pessetes. Les màscares sense careta podrien circular fins al vespre, proveint-se del corresponent permís en la Comissaria de la Guàrdia Urbana, previ pagament de l'impost establert, prohibint-se terminantment usar armes, esperons, vestir disfresses indecents o brutes, vestits que tendiren a ridiculitzar tota classe d'institucions o autoritats, vestimentes eclesiàstiques i uniformes militars, com igualment ostentar insígnies o condecoracions de l'Estat o ornaments destinats al culte, sent detinguts els infractors i multats amb cinquanta pessetes. («La Voz de Levante», 16 de febrer). Com es veurà, les opcions de disfresses eren més aviat escasses.

Alacant, port pesquer

Una comissió governamental va enviar una delegació composta per prestigiosos enginyers a visitar els ports pesquers del nord d'Europa per instal·lar quatre ports pesquers de caràcter nacional al nostre país: un al nord, a l'Atlàntic; un altre, al Cantàbric; un altre, a l'Atlàntic del sud i un altre, al Mediterrani. Aquesta comissió va demanar antecedents i notícies a la ciutat, encarregant a l'enginyer cap del port, Luis Sánchez Guerra, que en el termini de vint dies redactara un estudi de l'assumpte. Totes les forces vives de la ciutat van donar suport a la iniciativa de sol·licitar al govern espanyol el nomenament d'Alacant com a port pesquer al Mediterrani. El 12 d'abril es va reunir a la Diputació Provincial tot aquell que manava o pintava alguna cosa a la ciutat per a unir forces per a tan important concessió. «El fet que en un any s'hagen desembarcat ací sis milions de tones de peix fresc, prova complidament que la indústria pesquera conceptua que és Alacant el punt millor per a portar la pesca i des d'aquest port distribuir-la» («El Noticiero del Lunes», 16 d'abril). La intenció era que una vegada acabades les obres que estaven en curs d'execució de l'eixample i prolongació del dic de Llevant i el moll adossat a aquest, es procediria a l'eixample del dic i espigó de Ponent que marcaria la deguda separació entre el port comercial i pesquer, amb la qual cosa es guanyarien terrenys a la mar fins a assolir la línia d'atraca per als vaixells que es dedicaven a la pesca, amb calats de quatre a sis metres i mig. El projecte, redactat per l'enginyer Luis Sánchez Guerra, enginyer de la Junta d'Obres del Port d'Alacant, incloïa la construcció d'un magatzem amb tres grans naus comunicades entre si per a la venda de peix, la circulació dels compradors i una altra per a operacions d'embalatge, ascendint el projecte a la quantitat de catorze milions de pessetes. La previsió que comportaria la construcció d'aquest era que s'arribara a mobilitzar més de quaranta milions de quilos de peix. La candidatura presentada raonava aquesta per les bones comunicacions ferroviàries de la ciutat, ja que era el port més pròxim al centre del país i les condicions favorables del port comercial amb l'escomesa de l'ampliació d'aquest. El bisbe, el primer tinent d'alcalde de la ciutat, en trobar-se indispost Suárez Llanos, el president de la Diputació, el president de la

Junta d'Obres del Port, el de la Cambra Oficial de la Propietat Urbana, el del Cercle Unió Mercantil, un representant de la Cambra de Comerç i el senyor governador civil van viatjar a Madrid el 24 d'abril, per a convèncer el ministre de Foment de la idoneïtat de la ubicació del port pesquer a la nostra ciutat. El 4 de maig es van tornar a reunir a la Diputació totes les institucions de la ciutat per a ser informades del fructífer viatge a Madrid. El Govern va comunicar a la delegació que no estava tancada que foren quatre els ports triats, sent probable que al Mediterrani se n'establiren dos. El 20 de juliol, el Consell de Ministres va aprovar els següents ports pesquers: Pasajes, Santander, Avilés, la Corunya, Vigo, Huelva, Cadis, Màlaga, Sanlúcar, Puerto de Santa María, Almeria i Alacant. Per a escometre les obres, el Govern espanyol va emetre un préstec de cinquanta-huit milions de pessetes, gravant amb l'u i mig per cent la venda del peix als mercats per a l'amortització i el pagament de l'interès d'aquest. A l'octubre, l'enginyer del port, Luis Sánchez Guerra, va rebre de mans del senyor alcalde d'Alacant, la medalla de la ciutat pel seu incansable treball en la millora de les instal·lacions portuàries i la seua gestió perquè s'obtinguera el desitjat port pesquer.

Quins preus, quina inflació, senyora, quin escàndol, on anirem a parar!

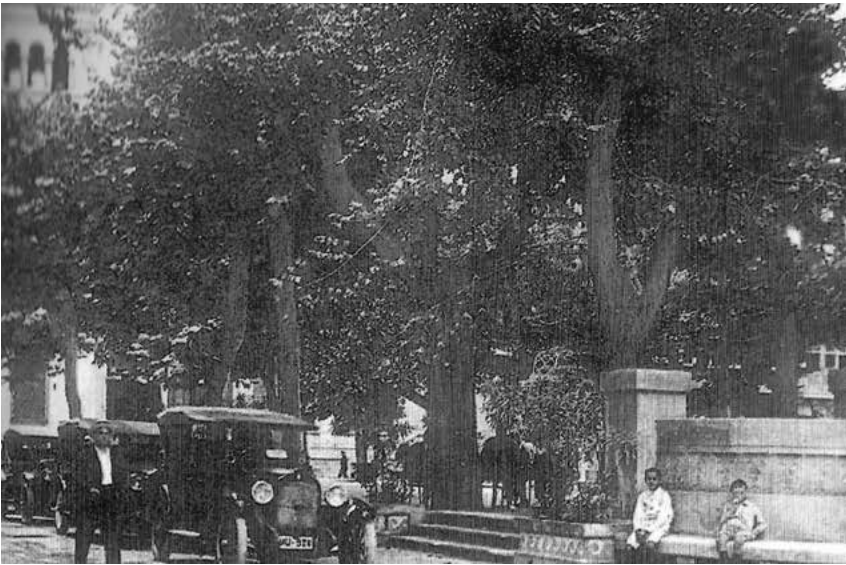
«La Voz de Levante» publicava a principi d'any una comparativa de preus d'aliments que es venien al Mercat Central el 31 de desembre dels anys 1927 i 1928. Els rogers i el llucet a 31 de desembre de 1927 costaven 3 i 4 pessetes; mentre el 1928, 2,40, 3 i 4 pessetes. El lluç, el 1927, 3, 4 i 4,50 pessetes; el 1928, 3 i 4 pessetes. Llagostins, el 1927, 20 pessetes; el 1928, 14, 16 i 18 pessetes. Tonyina, el 1927, 5 pessetes; el 1828, 4 i 5 pessetes. Calamars, el 1927, 5; el 1928, 4 i 5 pessetes. Llimons, el 1927, de 0,20 a 0,30; el 1928, 0,30. Creïlles vermelles, el 1927, 0,20 a 0,25; el 1928, 0,30 pessetes. Cebes, el 1927, 0,30; el 1928, de 0,20 a 0,25 pessetes. Tomaques, el 1927, de 0,25 a 0,40; el 1928, de 0,40 a 0,45 pessetes. Encisams, de 1927, de 0,25 a 0,40. Carxofes, el 1927 de 0,60 a 1; el 1928, de 0,75 a 0,80 pessetes. («La Voz de Levante», 5 de gener).

El negre Lloma. Mami, què serà el que vol el negre

«Molt de temps va per Alacant un negre anomenat John Moore. Ahir, en estat d'embriaguesa, va ser perseguit com de costum per un núvol de xavals que van provocar una caiguda de l'infeliç negre, que es va produir una ferida al front de la qual va ser assistit a la Casa de Socors. Va ser detingut Rafael Santonja Lozano, amb el malnom de «Cairero», suposat autor de la caiguda de John Moore». («La Voz de Levante», 19 d'abril). L'aparició de les notícies en la premsa sobre el nord-americà, ajudant de cuina del vaixell petrolier Tiflis, era freqüent des que el vaixell es va incendiar el 1914 a les proximitats del nostre port i el personatge es va establir definitivament a la nostra ciutat.

(19)

(20)

No hi ha aigua

L'eterna lluita de la nostra ciutat per l'aigua no podia faltar enguany. «A Alacant escasseja l'aigua. Un greu problema». Així encapçalava la notícia apareguda en «El Luchador» al mes de juliol denunciant el servei de proveïment en plena campanya turística: «Des dels primers dies de l'actual mes, com en anys anteriors, s'ha advertit a la nostra ciutat l'escassetat d'aigua. És més, se'ns diu que a la presó ha arribat a faltar totalment durant algunes hores. Proporcionar aigua abundant i barata a la nostra ciutat és el problema que han de resoldre les nostres autoritats. És indubtable que la Compañía de Aguas de Alicante pot proveir complidament la nostra ciutat. Si no ho fa, és perquè una gran part de l'aigua d'Alacant la ven als pobles de la província; és també perquè els depòsits i canonades són insuficients i incapaces; és finalment, perquè es dona el cas insòlit que l'aigua que a les portes

19. Homenatge a Carlos Lozano Campos, director del Temps amb motiu de les noces de plata del periòdic. *Semana Gráfica* número 103, 8 de setembre
20. Plaça Isabel II. Arixiu David Girona

d’Alacant es ven a 10 cèntims ací es cobra a 1,50 pessetes. La Compañía de Aguas de Alicante ha procedit amb una imprevisió molt censurable. Hauria d’haver evitat l’actual conflicte. Màximament quan els beneficis reeixits han sigut exorbitants». («El Luchador», 27 de juliol). El sempre crític redactor del « Diario de Alicante» que s’encarregava de les sessions de la comissió permanent de l’Ajuntament posava la guinda a l’etern problema: «La política hidràulica en el nostre consell és més vella del que sembla: des d’immemorial es va abordar el problema de dotar d’aigües pures i quantioses la ciutat, tots els anys. I el problema seguirà en peus. Com en peus seguirà després d’aqueixa ben intencionada moció del Sr. Pina que hui s’ha sotmès a l’estudi municipal. Per a solucionar d’una vegada el problema es requereix oportunitat, estudi tècnic consciencios i... diners. Fa poc més d’un any apuntàvem ací l’oportunitat del moment aquell en què la companyia belga traspassava el negoci a l’actual companyia catalana, perquè l’Ajuntament es convertira en amo absolut del que només li pertanyia ‘in partibus’. Es va desapropiar l’instant crític. Ara sorgeix de nou el senyor Pina escrivint una llarga i raonada moció que els regidors han sentit llegir com qui sent ploure. No passarà res» («Diario de Alicante», 5 de setembre). En la sessió de l’Ajuntament de 21 de desembre, el Sr. Julio Suárez Llanos, va resumir l’estat del projecte d’inclusió del nostre municipi en la mancomunitat per a portar aigües del pantà del Taibilla («El Tiempo», de 22 de desembre).

Sap vostè alguna cosa d’«El Meló»? D’«El Meló», en sabem alguna cosa

«Sabem que el campió, s’ha proporcionat «un modus vivendi» amb les seues carreres de poble, amb canvi de targetes entre autoritats i ofrena de rams de flors als Sants Patrons. Sabem que el campió ens ha decebut, no complint la promesa de prendre part en la gran carrera internacional, creació de la seua fantasia, perquè no s’ha verificat que sapiem, gastant aquest argument per a captar-se les simpaties i la protecció per a les carreres que verificava i cridava a l’estrena per a aquella proesa. Sabem que continua corrent per aqueixos pobles de Déu, ofrenant flors, rendint cavalls i comproment autoritats i personalitats esportistes. I sabem, per fi, que alguna fonda de la nostra ciutat desitja que torne. I potser també la naixent penya del seu nom que es va iniciar a Alcoi. Sabem més... però amb el que s’ha dit poden quedar satisfets els que ens pregunten què sabem d’El Meló. Per part nostra, si no ho arribem a dir hui, no haguérem dormit tranquils, perquè ens desvivim per satisfer la nostra curiositat, omplint l’aliena» («El Día», 17 de novembre).

Posada en valor del jaciment de l’Albufereta i el Tossal de Manises

El nou governador civil, acabat de nomenar, el Sr. Modesto Giménez, va visitar al mes de febrer, el camp arqueològic de l’Albufereta acompanyat per la Comissió Provincial de Monuments Arquitectònics i Artística entre els quals es trobaven el director de l’Institut, el Sr. Antonio

(21)

Valero, el catedràtic José Lafuente, l’inspector de primer ensenyament Juan José Senén, el president de l’Ateneu, José Guardiola; els cronistes d’Alacant i Elx, respectivament, Francisco Figueras Pacheco i Pedro Ibarra, el sacerdot Alber, en representació del bisbe d’Oriola; i els artistes alacantins Vicente Bañuls i Heliodoro Guillén. Als terrenys propietat del Sr. Renato Bardín, enclavada als contraforts del Tossal de Manises va estar la comissió realitzant investigacions arqueològiques, encarregant a l’escultor Vicente Bañuls la confecció d’una rèplica de la tomba romana descoberta per a col·locar-la, una vegada datada i comprovada l’antiguitat i origen d’aquesta, al Museu Arqueològic Provincial que estava previst construir a la ciutat. En acabar la visita, la comitiva es va traslladar a l’hotel que en la mateixa Albufereta havia edificat el Sr. Pascual Villaceros, gaudint enfront de la mar d’un lunch compost per dolços, cerveses i licors. Després de l’àgape, el governador va prometre la construcció del Museu Arqueològic Provincial i el sanejament de l’Albufereta. («La Voz de Levante», 14 de febrer). L’interès de nou governador civil va portar l’Ajuntament a escometre les obres de dessecació i sanejament de la zona pel perill que suposava per a la salut pública els terrenys pantanosos. Aquest projecte es va redactar el 1923 i el seu cost va ascendir a 5.577,23 pessetes, sent l’autor del projecte l’enginyer Sebastián Canales i el mestre d’obres, Agustín Pantoja, que es va comprometre a deixar-les acabades el 15 de maig de 1928. L’enginyer Canales ja va escometre unes obres semblants als tolls de la Goteta l’estiu de 1927, que van motivar una greu epidèmia de paludisme al Barri Obrer i a les Carolines.

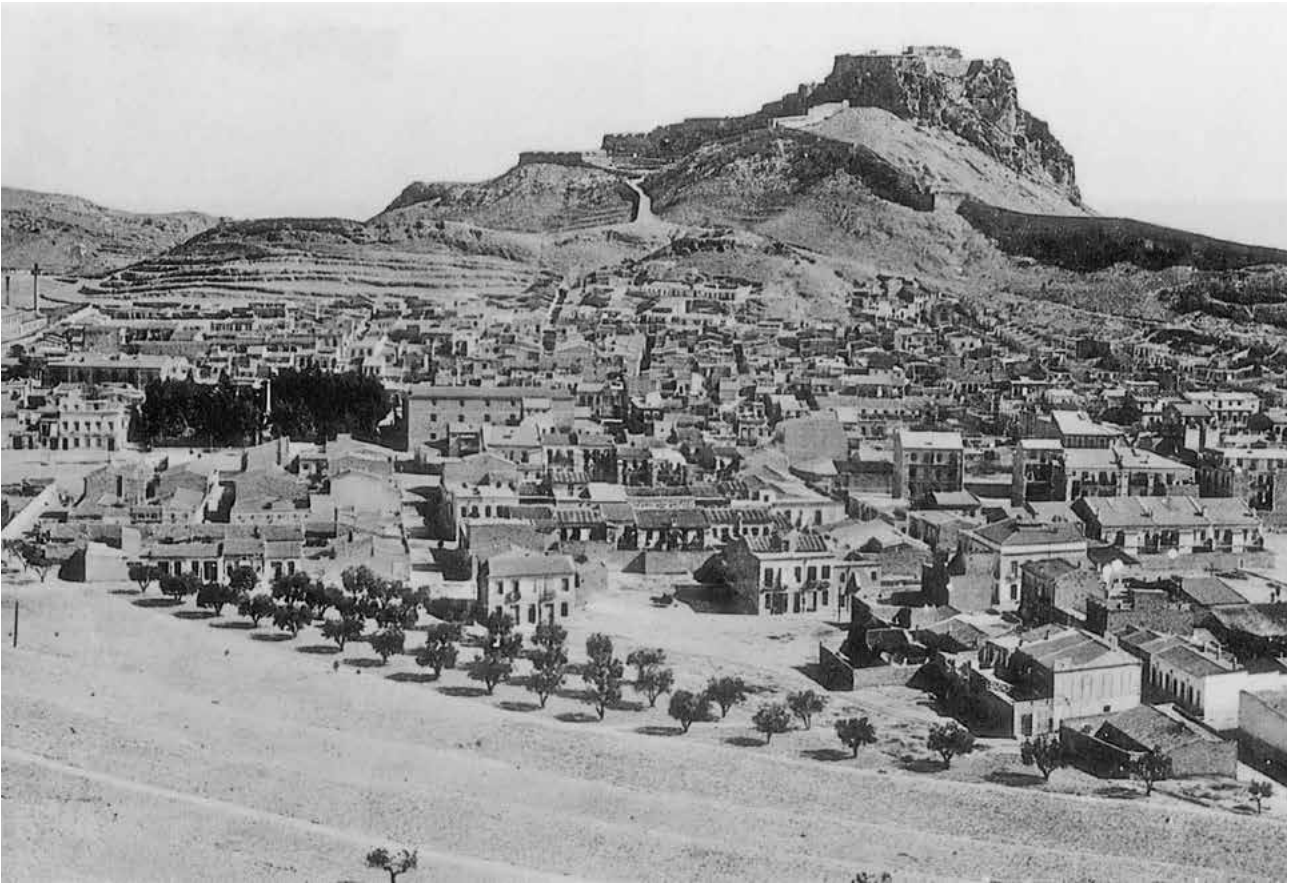
(22)

Moralitat i llibertinatge

El diumenge 12 d’agost van ser denunciats per la policia uns quants joves per passejar per la platja del Postiguat «de manera indecorosa impròpia de persones civilitzades i molestant amb la seua poca vergonya quantes persones decents es trobaven en ella». Els denunciats van estar en la redacció de «La Voz de Levante» suplicant que no es publicaren els seus noms i el periòdic va accedir per aquesta vegada a la petició en consideració a les respectives famílies dels denunciats, alguns d’ells reincidents, però advertint que «en endavant informarà degudament els nostres lectors a fi que tot Alacant sàpia qui són els que es complauen a convertir la nostra platja en un lloc salvatge. No és que pretenguem nosaltres fer inaccessible la platja als banyistes, però el mínim que pot fer el que pretenga passar per cavaller és portar en un lloc on hi ha senyores el vestit de bany complet i amb les muscleres en el seu lloc. I si n’hi ha algun la cultura del qual no arriba tant, bo serà que l’autoritat li recorde que no estem en un país d’hotentots» («La Voz de Levante», 14 d’agost).

(23)

(24)

Tot flueix, res canvia

«Cal activar les obres a la via pública». Que el que passava fa quasi cent anys continua ocorrent a la nostra ciutat és un fet. Així ho demostra l’article aparegut en «La Voz de Levante» que denunciava la tardança en la realització de les obres municipals a la ciutat. «No és ja només el tradicional i secular abandó de la placeta que hi ha davant de l’estació de Madrid i que els dies de pluja es converteix en un fanguer infranquejable, típic ja a Alacant, ni el carrer d’Alfons el Savi i la plaça d’Alfons XIII oblidades en una obra que s’està eternitzant i dona, des de fa molt de temps, un aspecte molt deplorable a aquella bella via». La plaça de Quijano on es trobaven llavors els hospitals militar i civil, presentava un estat d’abandó i de descuit amb munts d’enderrocs, rases obertes i aigües residuals en una denúncia dels metges que prestaven serveis als dos centres. «Aquestes obres de sanejament en plena capital han de realitzar-se amb la màxima rapidesa, sobretot quan porten amb si una interrupció en la circulació rodada i tals perjudicis als vianants, que els és impossible reprimir, almenys, un gest de fastigueig com a protesta contra tanta lentitud i incúria». («La Voz de Levante», 8 de gener). La protesta del periòdic va fer efecte, en interessar-se l’alcalde Suárez Llanos per les obres, sol·licitant als contractistes que intensificaren el treball perquè finalitzaren com més prompte millor.

(25)

«La Gota de Leche»

Així es coneixia la institució benèfica de la Institució Municipal de Puericultura promoguda pel metge Carlos Manero i creada per l'Ajuntament d'Alacant a través de la seua Junta Municipal de Beneficència. Tenia com a finalitat evitar la malnutrició dels lactants orfes o de famílies pobres i entre altres metges, van estar involucrats els alacantins Rafael Gandulla, Pascual Pérez i Ángel Pascual Devesa. El 14 de febrer, joves de la societat alacantina van interpretar al Teatre Principal una funció benèfica a favor de la institució: «El barberillo de Lavapiés» i la comèdia de Benavente «Modas». L'elenc de les dues obres comptava, entre altres, amb els següents noms: Carmen Prats, Lolita Latorre, Pepa Bono, Patro Pascual de Pobil, Juan Lucíañez, Pascual Latorre, Luisa Manero, Conchita Suárez Llanos... La representació es tornaria a repetir el 16, celebrant-se un gran ball el diumenge 19 al Cinema Ideal en honor dels distingits intèrprets. L'elenc va ser obsequiat per part de la Junta de Beneficència, amb uns artístics programes impresos en seda com a record de la funció i a les dones participants, també se'ls van lliurar unes boniques cistelletes de cristall i plata, plenes de dolços. («La Voz de Levante», 13 de gener). Però un dels esdeveniments socials més importants celebrats a la ciutat era el que l'entitat organitzava als jardins del passeig de Ramiro, aquest any anomenat plaça de la Baronessa de Satrústegui. Ací s'instal·lava una tómbola que es nodria de multitud de regals i donatius (més de set-cents en aquesta edició) de particulars i entitats alacantines que anaven sent anunciats en la premsa local amb antelació i van ser exposats a la sala Capital del Palau Consistorial. Per tercera vegada es va celebrar la revetla, l'èxit de la qual, superior al dels dos anys anteriors, era garantia plena de l'arrelament que havia adquirit. «En la tómbola seran rifats més de sis-cents regals i tots ells a cadascun més valuós: gerros de cristall de Bohèmia; centres de plata; jocs de coberts, canelobres; pitxers; jocs de te, bosses de senyora, figures d'art, rellotges, estotjos de viatge, caixes de joies, fruiters de plata, etcètera, etc. Però hi ha alguna cosa més: un jòneg, dos paons, una cabra, tres borreguets i una cosa que cridarà poderosament l'atenció del que a la tómbola s'aproxime: L'Ocell d'Or, preciós i rar exemplar, únic en el món, que farà les delícies de qui tinga la sort d'emportar-se'l. Difícil va ser trobar-lo, però el que aquestes línies signa, el va buscar i allí el tindreu en la seua gàbia. («El Tiempo», 14 d'agost). Enguany la temàtica evocava els relats de les mil i una nits, adornant-se el lloc amb un esplèndid i artístic enllumenat elèctric. L'escultor Vicente Bañuls va confeccionar un mussol, una tortuga i un camaleó, que il·luminats interiorment, produïen un sorprenent efecte de llum. «En un extrem del jardí deixa dels seus harmoniosos acords la Banda Municipal i en la pista disposada davant les Escoles de Muñoz, es ballen animadament els xotis, els tangos i els xarleston que dos orquestrines modernes toquen sense parar, amb el característic estrèpit de les jazz-bands. Allí s'han congregat les autoritats, dames distingides, bellíssimes xiques i amb elles famílies modestes, gents de posició humil. Es diria, davant aqueixa simpàtica promiscuïtat de classes socials, que Alacant sencer, a

(26)

requeriment de caritat, havia desitjat fer patent que no hi ha sentiment que tant propendisca a la beneïda igualtat, a la santa democràcia, com el que nien les ànimes bones en favor del desvalgut» («El Noticiero del Lunes», 20 d'agost). El dimarts 14 d'agost, a les deu i mitja de la nit, es va celebrar l'acte incloent en el programa concurs de mantons i de balls, sent amenitzat per dues orquestres i la banda municipal de música, aconseguint que les vint mil paperetes de la tómbola s'esgotaren. En principi es va pensar que la revetla fora el dissabte 11 d'agost, però es va posposar per motiu que no es va poder condicionar a temps les instal·lacions i adorns dels jardins de Ramiro. El benefici líquid per a la Institució Municipal de Puericultura va ser de nou mil onze pessetes, havent-se recaptat nou mil set-cents vint-i-una pessetes i unes despeses, per tots els conceptes, de set-cents deu pessetes, mostrant el compte que tenia oberta l'entitat en el Banco Hispano Americano la quantitat de vint mil sis-cents noranta amb cinquanta en aqueixos moments. Al novembre, en el diari «El Tiempo», apareixia un article de la labor diària desenvolupada per la institució: «Les botelles on ha de preparar-se la llet es netegen amb aigua corrent per un aparell elèctric; després són esterilitzades llet i recipient per a evitar tota infecció que puga perjudicar la salut dels infants; de preparar-lo convenientment està encarregat el competent practicant senyor Lesban García; i de repartir-li-la la bondadosa Elisa Ibáñez. En eixir porte amb mi la grata impressió que, si no del tot, en alguna cosa es va alleujant la situació d'alguns pobres i pense en el dia que en major nombre, més àmpliament, es puga complir el bell pensament: «ningú més digne de compassió que el xiquet»» («El Tiempo», 24 de novembre).

La fira ja ha arribat

Instal·lat al solar anomenat de la Marquesa, propietat del Banco Hispano Americano, darrere del Mercat Central, amb tres entrades pels carrers de Bazán i de Segarra es va instal·lar al novembre un nou Parc d'Atraccions de cara a les festes nadalenques. La publicitat anunciava gran varietat d'atraccions noves a Alacant: muntanya russa, barques voladores, carrusel flors, alegria de xics i grans, parc zoològic: feres ensinistrades; carrusel de bicicletes, per primera vegada a Alacant; diversos tirs de distracció i pols, «Palais des Beaute»: Espectacle d'Art i Bellesa: només per a homes (nou en aquesta localitat). Ja ha arribat el Pavelló artístic; el millor espectacle que viatja per Espanya! Parada de neules estil parisien. Pavelló Miss Anita, la dona més xicoteta del món, visitada que va ser per SS. MM. els reis d'Anglaterra. El cèlebre monstre marí Pepe amfibi, sorprenent per la seua intel·ligència. Grans gronxadors verticals. («El Día», 29 de novembre).

Les vaques del poble ja s'han escapat

El 9 de juliol, un vedell procedent de Badajoz, va sembrar el pànic pels carrers d'Alacant. L'animal es va escapar d'un vagó a l'Estació de Madrid, emprenent la seua fugida per la carretera d'Ocaña, perseguit

sempre pels ciclistes del cos de seguretat de guàrdia de l'estació, el Sr. Sebastián Orts i el cap Francisco Francés. En el seu recorregut, va arremetre contra un carter, amb el consegüent pànic que es va apoderar de la barriada de Florida Portatge. El vedell va seguir el seu camí fins a arribar a la Presó Provincial on es va llançar en direcció a la línia fèrria. «... Un dels quals, el senyor Orts, va aconseguir tenir-lo a l'abast en una lloma, disparant-li un tir de revòlver al cap i patint l'última cornada del brau animal, caent vedell i guàrdia junts; però quedant mort el primer. El senyor Orts ha sigut elogiat unànimement i ha rebut les felicitacions dels seus caps, a les quals unim la nostra («La Voz de Levante», 10 de juliol).

«Aida» i «Cavalleria Rusticana» de tot a cent. Pallassos accidentats

El crític teatral de «La Voz de Levante» no es caracteritzava per tenir precisament pèls en la llengua i els seus comentaris eren de tot menys indulgents: «Entusiastes fervents d'Aida, des de fa tant temps com el que assoleix la nostra vella afició a la música, volguérem que cada vegada que la sentim la seua interpretació fora superior a la precedent. Anit no va ser així. Anit vam anar a sentir Aida i el seu pare. Eva Todolí ens va fer l'efecte d'esgotament, cosa fins a cert punt no estranya, ja que el seu paper és de pes. Cal advertir que la senyoreta Darnis, que es va encarregar del paper d'Amneris en els tres últims actes, per indisposició de la senyoreta Escamilla, mereix tota indulgència per la seua bona voluntat, i desitjant sentir-la en obres estudiades i no improvisades. («La Voz de Levante», 18 de gener). «Al teatre va acudir nombrosa concurrència, figurant a la sala les més distingides famílies alacantines. L'obra de l'immortal Verdi va obtenir bastant bona interpretació per part dels artistes encarregats dels seus papers, si la veritat és que, en altres ocasions i en el mateix teatre, s'ha representat l'obra amb tofa classe de detalls i minuciositats, d'efecte escènic. En el primer acte, la senyoreta Escamilla es va indisposar sobtadament i va haver d'improvisar el seu paper la senyoreta Darnis, que va traure d'ell el millor partit possible. El públic, benèvol i tolerant, adonant-se'n, va aplaudir la senyoreta Darnis i la senyoreta Escamilla en el primer acte va merèixer sincers i justificats aplaudiments («El Correo», 18 de gener).

L'endemà, la mateixa companyia del mestre Pahissa, va representar «Cavallería Rusticana» i «Payasos». «Cavallería Rusticana va poder haver-se escoltat millor, però la inseguretat i vacil·lació en diversos moments de cantants i professors, van desnaturalitzar un poc les inspirades pàgines». En retirar-se de cantar en el pròleg de l'obra de Cavallo, Payasos, el baríton, José Canudas, va tenir la desgràcia d'entropessar, va rebre un fort colp al cap, contra un dels bastidors, i va caure a terra. Assistit ràpidament pels doctors Olavarrieta i Campos de España, apreciand-se-li principi de commoció cerebral i contusió en el frontal de la barbeta. («La Voz de Levante», 22 de gener).

(29)

Comediants, viatge enlloc

La notable actriu María Gámez va representar al febrer l'obra dels germans Álvarez Quintero «Los mosquitos» a les taules del Teatre Principal. En les mateixes dates, aquesta vegada en l'Ideal, la companyia comicodramàtica de Ricardo Calvo, escenificava el drama en tres actes i en vers de Lope de Vega «El castigo sin venganza». L'insigne actor Enrique Borrás va interpretar amb el seu habitual mestratge, i va aconseguir un clamorós èxit del públic alacantí, «El abuelo», de Galdós, al Principal, al maig. Com a pòrtic a les festes de fogueres, l'empresa que regentava les contractacions artístiques de la Plaça de Bous va programar un grandió esdeveniment de cant flamenc la nit del 22 de juny, amb José Cepero, el poeta Cepero, com a cap de cartell i els cantants la Niña de Madrid; Emilio Caserío; Francisco Vali, El Americano; Eusebio Villarrubias, el Rey de las Milongas; Pedro Sánchez; Canario de Madrid; Antonio García Chaconcito i els guitarristes Manuel Álvares, el de Badajoz; Marcelo Molina, Victoria de Miguel i Antonio Romero, el Tanfacto. El baríton Paquito Latorre

1928

(30)

(31)

trionfava als teatres de Milà. El tradicional Teatre d'Estiu, instal·lat al parc de Canalejas i gestionat per l'empresa P.L.C, va portar la companyia internacional de Miniatura de Ballets Russos que presentava María Luisa Gines, mentre que l'empresa de l'Ideal contractava la companyia de Pepe Portes, que debutaria el 23 de juny amb l'estrena de «¡Pare usted la jaca, amigo!». El mestre Jacinto Guerrero va rebre un homenatge al Monumental aprofitant l'estrena de l'obra «Los faroles», dirigint ell mateix l'orquestra, alternant-se amb el mestre Torregrosa. La nit del 7 de juliol, es va representar a la plaça de bous «La del Soto del Parral», per la companyia lírica dirigida per Luciano Ramallo amb uns preus fixats de dues pessetes les cadires que ocupaven l'arena i quaranta cèntims l'entrada de graderia. El 26 d'agost va debutar al Teatre d'Estiu la companyia circense «Olimpique Circus», dirigida per Hervás. La companyia va recollir abundants aplaudiments en la seua funció de debut en la qual destacaven el trio «Gozadura», moderns gimnastes creadors del 'torbillón' de força dental, les «Hermanas Guin», amb les seues curioses fletxes giratòries, els clowns Salrá i Broquin, «Rayo» el cavall salvatge, que en plena llibertat presenta el director de la companyia; el fenomen «Alamar», conegut pel Rey del Alambre; Mercedes

30. Quadre escènic de Miguel Strogoff "El correu del tsar Rambal". *Semana Gráfica* número 119, 20 d'octubre
31. Escenografia "L'Harem del Marajà". Companyia Enrique Rambal. *Semana Gráfica* número 121, 3 novembre

Duart, hàbil malabarista, el «Trío Fantástico» d'excèntrics; l'amazona Betty Hervás i la seua «clown Ray Blas»; els pallassos Toni i Waldy i els acròbates icaris coreogràfics «Los Cámara». Aquesta companyia circense va coincidir representacions amb la del circ del dervix blanc sufí Har Haj a la Plaça de Bous. La companyia del veterà i prestigiós actor Enrique Rambal trepitjava l'escenari del Teatre Principal interpretant, entre altres, les obres «20.000 leguas de viaje submarino», «El conde de Montecristo», «El hombre invisible». En l'elenc de la companyia de Rambal es trobava Carola Fernán Gómez, mare de l'actor Fernando Fernán Gómez. En les dates pròximes a la festivitat de Tots Sants, els tradicionals Tenorios els van representar les companyies de Manolita Ruiz i de Juan Calvo. La companyia lírica del famós cantant Pablo Gorgé va representar diverses obres populars a principi del mes de novembre al Teatre Principal. Els germans Álvarez Quintero, Serafín i Joaquín, van visitar la nostra ciutat aqueix mateix mes per a assistir als assajos de la companyia Guerrero Mendoza de la seua obra “Rondalla”, que la citada companyia estrenaria en la seua pròxima visita a la ciutat de Saragossa. Els Quintero van ser homenatjats per l'Ateneu en un àgap celebrat a l'Hotel Samper al qual va assistir el més granat de la cultura alacantina: Josefina Pascual Devesa, Manuel Pérez Mirete, Julio Bernácer, José Chápuli, Rafael Álvarez Sereix, Juan Vidal, Emilio Varela, Vicente Bañuls, Franklin Albricias, Eduardo Irlés i Daniel Bañuls, entre altres noms. Una joveníssima Conchita Piquer, encara no era ‘donya Concha’, actuava per primera vegada a Alacant a principi de desembre al Principal amb el cartell de reina del cuplet. La jove Orquestra d'Alacant, dirigida per José Juan Pérez, va interpretar quatre concerts a Palma al mes de desembre. L'orquestra es va crear el 10 de desembre de 1927 i el seu director en compatibilitzava la direcció amb l'Orfeó d'Alacant. L'orquestra va debutar per al públic en una audició privada a l'Ateneu, sent al Teatre Principal, el 6 de març d'aquest any, la seua posada de llarg oficial. En el seu debut oficial van interpretar obres de Grety, Esplá, Bach i «El amor brujo», de Manuel de Falla. Entre els músics que componien l'orquestra destacarem Vicente Spiteri o Franklin Albricias.

Escàndol

«Escàndols a la via pública». Així titulava una carta enviada per un alacantí al director de «La Voz de Levante», el Sr. Enrique d'Ángulo. En aquesta denunciava els nombrosos bars de cambreres que proliferaven a la ciutat. «En el nostre culte Alacant, van prendre carta de naturalesa i fort arrelament, sens dubte difícil d'estripar quan es permet que aquests locals on la immoralitat i el llibertinatge tenen ample camp, òbriguen les seues portes al centre de la població. Si els escàndols quedaren dins dels cafès, els alacantins cultes únicament podrien lamentar-se de la seua existència pel nom de la ciutat, que no guanya res tenint llocs on s'afebleixen els sentits, es relaxen els costums i es perd la vergonya; però si aquests escàndols tenen la seua continuació al carrer, ja no és lament, és protesta irada i petició d'empara a les autoritats, perquè no hi ha dret que els ciutadans que tenen la desgràcia de viure a les proximitats

o a la mateixa casa d'aquests antres, desperten sobresaltats sentint grans veus mesclades amb paraules grolleres, blasfèmies i, en fi, tot el vocabulari que empren les cambreres i els parroquians embriacs de vi i d'erotisme. («La Voz de Levante», 12 d'agost). Aquests locals abundaven a la rodalia del Teatre Principal, fins a la zona de la Montanyeta i la gota que va fer vessar el got va ser un incident que va ocórrer a la matinada del 30 de juliol, a les dues i mitja, a l'eixida de l'Ideal Artístico. Dies després dels esdeveniments, el senyor governador, el comte de Trigona, va prendre carta en l'assumpte obligant a tancar els cabarets i cafès de cambreres a les dues de la matinada, quedant prohibits els reservats i l'accés de les cambreres a les taules, prohibint-se rigorosament l'entrada als menors i no permetent el funcionament de pianos mecànics a cap hora del dia o de la nit fins que se'n poguera reglamentar l'ús en forma que causara les menors molèsties al veïnat.

Designació de metges i practicants

El deganat del cos de Beneficència municipal va distribuir el servei per al reconeixement dels mossos de l'allistament de 1928 que es va començar el diumenge 4 de març, en la següent forma: Dia 4.- Doctors Pérez i Gandulla; practicant senyor Orenes. Dia 5.- Doctors Sebastiá i Pinedo; practicant senyor Álvarez. Dia 6. Doctors Ramos Esplá i Andrés Pascual; practicant senyor Burló. Dia 7. Doctors Mangada i González Llombart; practicant senyor Ceva. Dia 8.- Doctors Ayela i Ramos Martín, practicant senyor Orenes. Dia 9.- Doctors Limiñana i Gandulla, practicant senyor Álvarez. Dia 10.- Doctors Gueri i Àngel Pascual; practicant senyor Burló. Dia 12.- Doctors Sebastiá i Campos; practicant senyor Orenes. Dia 21.- Doctors Ramos Esplá i Pinedo; practicant senyor Álvarez. Dia 30.- Doctors Limiñana i Guillén; practicant senyor Burló. («La Voz de Levante», 3 de març).

(32)

32. Busot. El doctor Ramos amb Marcelino Domingo i Àngel Pascual Devesa, 1928. Arxiu Històric Municipal. Ajuntament d'Alacant. Col·lecció de fotografies de Francisco Ramos

Vaja imatge!

Sembla ser que els voltants de l'estació de Madrid mancaven d'enllumenat durant la nit i un excés de pols els feia intransitables, sent el primer lloc que el visitant coneixia de la nostra ciutat «Un dels paratges d'Alacant més abandonats – després, clar és, de la salvatge platja del Postiguet- és sens dubte la zona que envolta l'Estació de Madrid. No pretenem nosaltres que s'urbanitze allò prompte, ni acaben algun dia les eternes obres del carrer d'Alfons XIII. Això seria demanar massa. Ens acontentem a demanar una mica d'aigua, que aqueixos magnífics tancs de reg que passen flamants el seu moderníssim mecanisme pels carrers i les places de la ciutat i que ara fan algunes escapades per Benalua, (oh poder de les al·lusives «fogueres de San Chuan») facen també de tant en tant unes incursions pel carrer d'Alfons XIII, la placeta de l'Estació i el carrer de Maisonnave («La Voz de Levante», 6 de juliol).

(33)

(34)

El Meló, punxa

El famosíssim corredor alacantí va tenir un mal dia en la seua carrera entre Novelda-Elx-Novelda, invertint cinquanta-quatre minuts més del compte. Les males condicions del camí i recents pluges, van fer impossible el trànsit de la carretera. José Morant va tenir la desgràcia d'esvarar-se diverses vegades durant la carrera; en una d'elles va acabar rodant pel sòl i es va fer dues ferides a la cama esquerra que quasi li van impossibilitar la marxa, però practicada la primera cura per un sanitari de la Creu Roja, va continuar la marxa, ja en males condicions, fins que va arribar al final de la carrera, on era esperat per una gran gentada. Una vegada recuperat de les lesions patides en aquesta carrera, es preparava per al diumenge 8 de gener una carrera en benefici de la Creu Roja, al parc d'esports, on competiria la seua resistència amb la d'un cavall, corrent a la par. («La Voz de Levante», 8 de gener).

Setmana Santa i Santa Faç a Alacant

La tradicional visita als sagraris dels temples al matí del Dijous Sant amb devotes senyoretes abillades amb la clàssica mantellina espanyola, centrava el dia més important de la Setmana Santa alacantina. Ja a la vesprada, la processó del Crist de la Bona Mort va acaparar l'atenció dels alacantins que van omplir els carrers per on va discórrer la multitudinària

(35)

(36)

(37)

comitiva de vestes de vellut negre amb adorns rojos («La Voz de Levante», 7 d'abril). «La Confraria del Crist de la Bona Mort ha decidit celebrar la seua processó el dijous, la qual eixirà de Sant Nicolau, on aquesta imatge es venera, integrant-se al temple mateix. Serà una processó seriosa i alhora fastuosa, a l'estil de les que celebren les germandats sevillanes, que estan formades per gentes distingides» («El Noticiero del Lunes», 2 d'abril). La comitiva va eixir del temple a les 22 hores, retirant-se a mitjanit. «La processó, malgrat la seua solemnitat, no va aconseguir l'èxit de l'any anterior. Aquesta és la creença general. El públic es va lamentar que la processó acabara a l'església de partida i, sobretot, que no figurara el pas en la processó d'anit». («El Día», 7 d'abril) «De Santa Maria es va organitzar ahir, vesprada de Divendres Sant, a les 6, la processó general. Enguany no ha figurat entre els passos 'El Despreniment', que es conserva a les esglésies de les Caputxines. Malgrat el mal oratge de la vesprada, nombrosa concurrència, la gent va presenciar l'eixida de la processó, i després el seu pas pels carrers. Els passos que més han cridat l'atenció han sigut l'Oració a l'Hort i el del barri de Santa Creu primorosament exornats» («El Día», 7 d'abril). «Els passos. Com tots els anys, va cridar poderosament l'atenció «La Santa Creu» per la bellesa amb què està exornat, com també, «L'Oració a l'Hort». La tropa d'Exploradors va donar guàrdia d'honor al l'«Ecce Homo» i mereixen la nostra sincera felicitació les confraries de Sant Joan, La Dolorosa i La Verònica. No obstant això, les omissions al fet que abans al · ludim, la processó va resultar brillant i va ser presidida pel governador militar general Antonio Montero» («El Tiempo», 5 d'abril). La processó de l'enterrament va partir de l'església de Santa Maria a les sis i mitja, tornant a les deu i mitja de la nit. «I ahir diumenge va començar el regnat dels

1928

moners, que es van desbordar pels pintorescos voltants d'Alacant, fent un vertader desplegament d'alegria. A la pineda del Benacantil, a la Pedrera, al pla dels Àngels i a la platja de Bayer, l'animació va ser ahir veritablement extraordinària.» («El Noticiero del Lunes», 9 d'abril). El dia de Santa Faç va començar el dia desagradable la qual cosa no va restar romers a la pelegrina. La Compañía de Tranvías va establir un servei extraordinari, que a penes va poder atendre l'aglomeració de fidels. («La Voz de Levante», 20 d'abril). «L'oració sagrada, a càrrec del capellà del monestir, el Sr. Hernández, va ser eloqüentíssima i va merèixer l'aprovació dels nombrosos fidels que van acudir a l'acte religiós. Com és tradicional, a primeres hores del matí, van eixir pel carrer de la Vilavella i dels Socors cap al santuari, els capitols col · legial i municipal. Nombroses famílies van passar el dia als voltants del convent» («El Día», 20 d'abril). «Com tots els anys, el reduït espai de Santa Faç es va veure inundat pel poble, que, davant la festa del Sant Llenç va menysprear la distinció de classes, per a l'uníson, elevar la pregària íntima que el poble alacantí dedica ferventment al seu tresor espiritual» («El Tiempo», 20 d'abril).

Ballar fins a rebentar

El divendres 3 d'agost, a les deu de la nit, va començar a ballar el cèlebre ballarí italià Paolo Zunino, campió de ball de resistència en diferents concursos i proves efectuades a Espanya i l'estranger, alternant amb la campiona d'Espanya de les cinquanta-sis hores consecutives, la valenciana Pepita Igual. El ballarí va acabar les cent hores de ball consecutives, a les dues de la matinada el dia 8 d'agost als salons del Central Cinema. Paolo ostentava els títols de campió d'Espanya de seixanta, setanta-cinc, cent vint i cent vint-i-set hores. En l'espectacle, les senyoretes que ho van desitjar van poder alternar i ballar amb el gran Paolo, estant amenitzats per l'orquestra Jazz-Band Osma-Ali, piano i dos potents gramòfons. «No sabem si l'italià serà o no serà feixista. La camisa vaporosa, que xopada en suor portava anit, no era negra. Però, l'indubtable és que si Paolo Zunino va prendre part en la marxa sobre Roma degué arribar el primer, i «el pas del camell» o qualsevol altre pas de ball del seu repertori coreogràfic substituiria en la famosa marxa el milicià pas lleuger. Paolo Zunino, reconegut pel doctor Santa Olalla, el Sr. Alfonso, té hui 92 pulsacions (dues més que ahir) i ha perdut 800 grams de pes» («El Luchador», 4 d'agost). «Què farà en complir-se les cent hores?- Es preguntava la gent. -Caurà rendit? Continuarà ballant uns minuts? I davant l'estupor de la gent, quan va veure complit el termini assenyalat -cent hores- es va dirigir al públic i va dir: Ballaré una hora més. Així com si haguera volgut dir: Allà va la propina! I va continuar serenament fins que va esgotar l'horeta regalada. Quan va acabar la seua actuació entre entusiastes aplaudiments del públic va dir: -Ara estaré dormint una setmana». («El Día», 8 d'agost) No content amb això, Paolo va doblar el repte a ballar dues-centes hores seguides el 13 de setembre al Teatre d'Estiu.

(38)

Uns ballen, uns altres es barallen. Espectacle complet

«A les primeres hores de la matinada de hui, va ocórrer un sagnant succés, sent-ne els protagonistes el pianista Óscar Tordera Iñesta, de 29 anys, casat i amb domicili en travessia de Belando, número 11, pis tercer, i el violinista Alfredo Carreras Beltrán, de 44 anys, solter i domiciliat en Bazán, número 36, pis primer. Tots dos molt coneguts ací, són components de l’orquestra que actua al Central Cinema amb motiu de l’exhibició del ballarí Paolo Zunino. Segons versions arreplegades en una dependència d’aquest cinema i a la Casa de Socors, on va ser conduït el violinista Alfredo Carreras, que va resultar amb una ferida greu a la regió epigàstrica produïda per Óscar Tordera amb una navalla, es va suscitar discussió entre tots dos, arribant-se a les mans, perquè Óscar va ofendre de paraula Alfredo, qui va donar una galtada al seu adversari. El motiu de la baralla -segons ens va manifestar el ferit- va ser degut a determinades recriminacions de què va fer objecte a l’agressor, a causa de la seua conducta una miqueta discutible amb ell i amb els seus companys d’orquestra, quan bevia. Dèiem que Alfredo va donar una galtada al seu company pianista, això va ser l’origen de l’agressió que ningú va suposar que podria tenir les greus conseqüències que ha portat. Els companys d’Óscar i Alfredo van presenciar la qüestió, van creure que únicament aquell havia correspost a la galtada rebuda amb una punyada, perquè ningú va advertir que en el moment de la discussió Óscar es dedicava a traure punta a un llapis amb una navalla de xicotetes dimensions. Quan es van adonar de l’ocorregut va ser en veure la sang que tenia Alfredo a la roba, qui en poc temps va caure defallit per la gran pèrdua d’aquella. L’agressor, una vegada consumat el delicte -i estem segurs que ni remotament va pensar causar un mal tan greu- va eixir del local aparentant tranquil·litat. El ferit va ser traslladat ràpidament a la Casa de Socors, on va ingressar a la una i mitja de la matinada. Els doctors de guàrdia, senyors Pascual Devesa i els practicants Álvarez i Burló, van reconèixer el ferit, qualificant el seu estadi de greu. Les autoritats es van personar en el citat centre benèfic i poc després eixien en persecució de l’agressor, que va ser detingut i conduït a la Comissaria de Vigilància. El jutjat de guàrdia compost pel jutge Mariano Aguilar i l’actuari senyor Platón, es va personar a la Casa de Socors prenent declaració al ferit. L’agressor també va ser portat davant el jutge, prestant la seua primera declaració. Igualment van declarar diversos companys d’orquestra dels protagonistes en aquest trist succés. A les quatre i mitja de la matinada, el jutjat va acabar les diligències pròpies del cas, disposant la cerca de l’arma amb la qual es va cometre l’agressió que Óscar Tordera havia ocultat en un magatzem de mosaics establert al carrer del Parc. A les cinc de la matinada, els doctors Àngel i Andrés Pascual Devesa, van començar a practicar al ferit una difícilíssima i dolorosa operació que va durar fins a ben entrat el matí. Després, el ferit va quedar relativament tranquil. L’agressor, per ordre judicial, ha ingressat a la presó i el ferit va ser traslladat a l’Hospital Civil, on aquesta vesprada continua en relatiu bon estat, segons ens diuen per telèfon («El Luchador»,

7 d’agost). La notícia d’aquesta desgràcia va circular ràpidament per la ciutat, causant penosa impressió, perquè els protagonistes són persones conegudíssimes a Alacant. («El Día», 7 d’agost).

Unes altres festes

A la nit del 3 s’agost es va celebrar la tradicional Albada en honor de la Patrona d’Alacant, la Mare de Déu del Remei. A l’avinguda de Méndez Núñez la banda municipal, sota la direcció del mestre Torregrosa i l’Orfeo d’Alacant, aquest dirigit per José Juan, van interpretar un cuidat repertori musical. El diumenge 5 d’agost, la processó en honor a la patrona va recórrer el Passeig dels Màrtirs, disparant-se una traca que va agradar el nombrós públic assistent pels seus sorprenents efectes. Entre els dies 12 i 15 d’agost es van celebrar els festejos al Barri Obrer amb diances, jocs, revetles, carreres de bicicletes, cucanyes, cinema, boxa i llançament d’una monumental traca. L’autoritat governativa va aprovar la celebració de les festes de la populosa barriada del Raval Roig en honor de Nostra Senyora dels Socors els dies compresos entre el 7 i 10 de setembre en els quals, com és tradicional, va fer presència la pluja: «...I dir que arriba el dia de les festes al Raval Roig és tant com tenir pluja segura. Anit el cel es va encapotar. Va caure una pluja menuda i durant la matinada va haver-hi trons i llampecs en general». («El Luchador», 8 de setembre). El Sr. Fernando Reus, després de la missa cantada a l’ermita del barri, va repartir a costa seua huitanta racions de pa i arròs als pobres, a l’obra de caritat del qual es va adherir la Majordomia, ampliant aquestes racions fins a cent; distribuint-ne seixanta entre els pobres de la barriada i quaranta entre els de la capital. Com no podia ser menys, i ho marcava la tradició: «a les dotze del dia, recorreran els carrers del barri la dolçaina i el tabalet, tocant les seues típiques sonates» («El Día», 3 de setembre).

(39)

Hèrcules, nascuts per a patir

El futbol alacantí no passava pels seus millors moments. El diumenge 17 de juny, es va celebrar al camp de la Florida una emocionant trobada entre el Cartagena, subcampió de la regió murciana, i l'Hèrcules C.F. El partit va acabar amb empat a un, en un animat partit que va comptar amb una bona entrada de públic que feia concebre una esperança i que “recordava uns altres temps i traient la conseqüència que encara és possible fer ressorgir el futbol a Alacant. («La Voz de Levante», 19 de juny).

Robatoris als balnearis. Les aventures del «Pardo» i el «Rafaelín»

El comissari de policia, el Sr. José Jiménez Jerez, va coronar amb èxit les seues perquisicions detenint els menors Vicente Pardo Jover i Rafael Llobregat Climent, que es dedicaven a recórrer els banys sostraint de les casetes objectes dels usuaris d'aquests. Se'ls van intervenir un rellotge d'or de polsera sostret del balneari de l'Alhambra, un altre de níquel i un altre de butxaca, als banys de Madrid i Almirante, 210 pessetes dels de l'Alianza i 21, als banys de Rosa, Confianza i Estrella. El Pardo es va comprar amb el botí metàl·lic obtingut amb les seues correries un trage, sabates i altres peces de vestir, intervenint-se-li tretze pessetes i vint-i-cinc al «Rafaelín», havent-se gastat la resta en menjar i beguda. Finalment, una nit es van quedar a dormir a la casa d'hostes Las Palmeras, on van robar 18 pessetes. En la realització d'aquests fets els dirigia un tal Antonio Gómez Almodóvar, detingut a Elx, havent realitzat també allí un robatori en una rellotgeria. («La Voz de Levante», 25 d'agost).

És que no feu res, i el poc que feu és cutre

Més endavant parlarem de la societat alacantina de promoció al turisme «Alicante Atracción», que tenia les seues oficines al Cercle Unió Mercantil. L'any 1927, la societat va aconseguir de la companyia de ferrocarrils de M.Z.A. molt avantatjoses promocions que l'any que ens ocupa no va poder obtenir, aconseguint-se només una bonificació de 4,40 pessetes per bitllet. Pel que sembla, hi havia malestar a la ciutat en assabentar-se que la companyia de ferrocarrils del nord oferia descomptes més succulents per a acudir a estiuejar a la zona del Cantàbric. Per a desmentir aquest suposat greuge comparatiu, el senyor Llopis, president d'«Alicante Atracción» va rebre una carta de la direcció de la companyia ferroviària desmentint aquests rumors, afirmant que el descompte per als viatgers levantins era més elevat que el dels turistes que es dirigien a la costa nord d'Espanya. La missiva enviada per la companyia acabava amb la següent frase lapidària: «Per tant, no existeix la competència que vostè assenyala en la seua carta, sinó que el que realment ocorre és que el públic té més preferència per al seu estiueig al Cantàbric. La premsa local alacantina es va acarnissar amb la situació: «Molt de bo de bo desitgem -i amb nosaltres tot Alacant, que tan belles fantasies siguen realitat i que no es repetisca el cas d'enguany en què no hi ha més espectacle públic a

Alacant que un ballarí suós i recalcitrant en la inútil obstinació de passar-se cent hores ballant com un desesperat, i l'anunci d'un insecticida grimpant per les parets d'Alacant exposat a trencar-se la crisma». («La Voz de Levante», 7 d'agost). «Alicante Atracción» oferia, dies més tard, dades de la quantitat de viatgers que es van desplaçar a la ciutat aprofitant-se dels bitllets de preu reduïts establits per la companyia ferroviària: mil dos-cents huitanta-un viatgers. La societat de foment al turisme sol·licitava ajuda dels alacantins: «Sent bastant considerable el nombre de peticions rebudes en la secretaria d'aquesta entitat en demanda d'allotjaments i hostalatges per a la temporada de banys, es prega als propietaris de cases d'hostes i viatgers que passen nota a aquesta oficina, domiciliada al Cercle Unió Mercantil, de les habitacions i preus que puguen oferir, així com també pensió completa individual («La Voz de Levante», 10 d'agost).

Així no, així no ! Alacant és una festa de disfresses

Molts eren els intents d'atraure el turista en temporada d'hivern a la ciutat, però sempre quedaven en res. La premsa local es lamentava de la poca iniciativa per part de l'Ajuntament i de la societat de foment turístic «Alicante Atracción», que se centrava en organitzar trens botijó a l'estiu: «No ho ha fet i no ho fa tampoc «Alicante-Atracción» l'error de la qual és ben manifest. Reduït el seu radi d'acció a l'organització de trens botijó estiuencs que poc aporten a l'enriquiment local, després de moltes meditacions, solament se li ha ocorregut organitzar uns balls de carnestoltes, més aquest any en què en cada cantonada els tindrem per a tots els gustos, per a totes les classes socials i per a totes les categories. Per a fer el que uns altres fan, i que fan molt bé, no necessita la capital «Alicante Atracción». En canvi, si suplint l'Ajuntament, aqueix grup de comerciants que formen aquesta entitat ens haguera sorprès amb un anunci de festes de Carnestoltes amb cavalcades, lluminàries, focs d'artifici, mascarades... com fan les ciutats de la Costa Blava i com ni tan sols s'ha intentat a Espanya, tots, comerç i veïnat, haguérem esclatat en aplaudiments als afortunats iniciadors d'aqueix gest patriota. Però a «Alicante Atracción», precàriament, només se li ha ocorregut fins ara organitzar uns trens botijó durant l'estiu i un ball més en l'epidèmia de balls que s'ha desenvolupat en aquesta capital. «Alicante Atracción» ens va anunciar per a aquest hivern un pla d'iniciatives a desenvolupar que ens va fer esperarçar gratament. Ens ha decebut amb aqueix ball que ara celebrarà. Tot això, això només se li ocorre a «Alicante Atracción»? Doncs constituïska's immediatament una altra entitat, un sindicat d'iniciatives perquè faça el que fan i havien de fer l'Ajuntament i «Alicantge Atracción». Aquell s'encongeix de muscles i es limita a donar unes pessetes anuals per a festejos de dubtós gust i poc atraients quasi sempre; i aquesta porta uns centenars de viatgers de tercera a l'estiu i descansa satisfeta del seu deure complit. Però com que hi ha uns altres deures a complir, cerque's doncs els qui tinguen del problema del turisme una més precisa visió i els complisquen.» («Diario

de Alicante», 7 de febrer). El ball de carnestoltes del «Diario de Alicante» es va celebrar el 14 de febrer al pati del Teatre Principal amb l'assistència de cinc mil persones. En la vetlada va haver-hi repartiment de més de seixanta premis i cinc-cents regals, valorats en més de trenta mil pessetes i un concurs de xarleston, amb un premi en metàl·lic de vint mil pessetes. Tres balls de màscares va organitzar la societat «Alicante Atracción» al Teatre Principal, el diumenge i dilluns dies 19 i 20 de febrer, a les deu i mitja de la nit i una 'Gran Pinotxada', dedicada als xiquets, en un ball infantil sense precedents a Alacant. La banda de la Creu Roja els va amenitzar. («El Día», 7 de febrer). També el Club de Regates va organitzar un altre ball de màscares al Principal, l'Ideal va ser testimoni del realitzat per la Federació Regional de Dependents de Comerç i també van estar molt concorreguts els celebrats per les societats Magritas Club, Los Nacional, Orfeo Alacant, Club Carratalá, Charlestón, Cercle de Caçadors, Casino de Benalua, Cercle Republicà de Sant Blai i la Federació Llevantina de Boxa.

Gats feliços i ben alimentats

Amb l'excusa de la inauguració del nou dispensari d'urgències de la fàbrica de Tabac d'Alacant, «La Voz de Levante», va publicar un extens article en el qual es relatava la vida de les treballadores i l'esdevenir diari de l'edifici. El nou dispensari comptava amb una gran sala de lactància. L'article no pretenia enumerar dades, xifres i noms de la fàbrica, enfocant-se a mostrar al públic «una cosa que li és interessant, una cosa nova, no dita encara, i que arriba al cor de la gent, perquè del seu propi cor intentem traure-la: una obrera ens diu que a la fàbrica treballava fa uns cinc anys una obrera amiga seua que es deia Dolores Carbonell. Aquesta dona, de cor bondadoso es va imposar el treball de donar menjar als cinquanta gats que deambulen per les sales de la fàbrica. I diàriament, ella, arreplegant les deixalles de menjar que trobava pertot arreu, alimentava els pobres animals que tenien en ella una vertadera protectora. Aquesta amiga meua es va morir. Però, abans d'expirar, em va dir: 'Per Déu, no abandones als gatets de la fàbrica'. I per això, ara, jo tots els dies, fins i tot gastant-me de la meua butxaca particular l'import del menjar, alimento els animallets, perquè aquests no es muiren de fam, i per a complir l'últim desig d'aquella bondadosa obrera. I perquè res els falte, quan arriba Nadal, els condimento una perola gran d'arròs, perquè ells també celebren les festes amb un extraordinari». El periodista va continuar la seua visita a la fàbrica arribant a una sala en la qual abundaven cigarreres majors: «Ací la té vostè, cada dia més jove, més animosa – ens diu la mestra del taller, assenyalant-nos una anciana arrugada, xicoteta, però somrient i jovial. Aquesta és l'obrero més antiga de la fàbrica. Té ara noranta-sis anys i quan a penes en comptava huit, ja feia el que fa ara; ja eixien de les seues mans els manolls de cigars.» Manuela García Rubio deia que no havia tingut cap malaltia: «Jo no estic malalta mai; i quan alguna vegada, em sent una mica indisposta no prenc aqueixos verins que vostès es fiquen en el cos. Les

(40)

(41)

40. Cigarreras de la Fàbrica de Tabacs. Memoria Gráfica de Alicante
41. Pati de la Fàbrica de Tabacs. Memoria Gráfica de Alicante

(42)

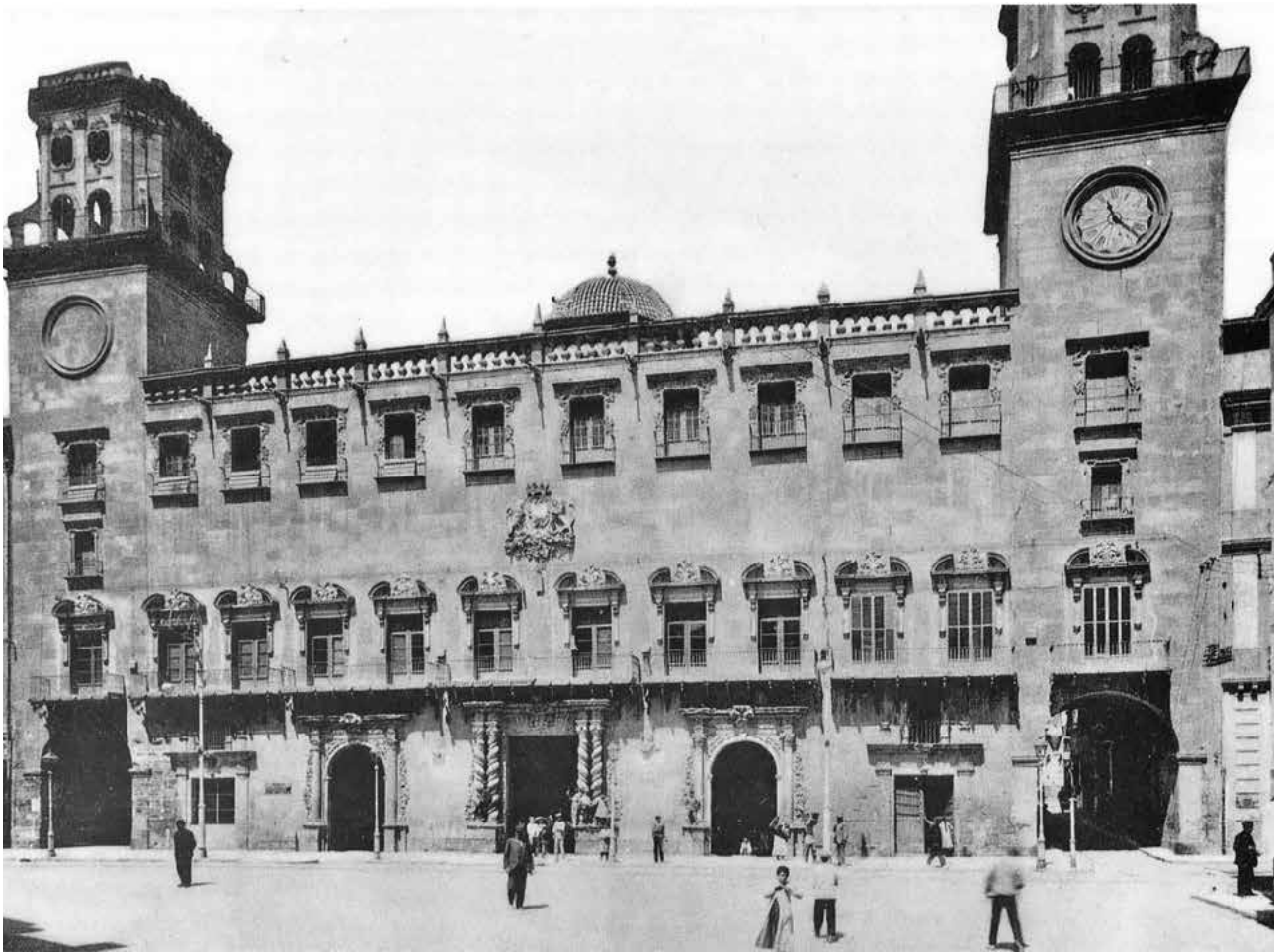
(43)

1928

medicines meues són la llet i l'orxata. Això que donen a les apotecaries són verins, crega'm vostè, verins que maten les persones, a mi no em mataran aqueixos potingues. L'operària degana de la fàbrica, tal vegada, en la seua rutina diària, no s'haurà adonat de la seua producció total; potser a ella mateixa li estranya el nombre fabulós de cigars purs que van eixir de les seues mans... És senzill el càlcul: la vella treballa 88 anys, i fa, al dia, 17 manolls de 20 cigars. Aleshores, en tot el temps que porta treballant, ha confeccionat 523.600 manolls, o siga 10.472.000 cigars purs!!!” Totes les sales de la fàbrica estaven adornades amb una imatge de la Santa Faç presidint la labor diària de les cigarreres, la qual cosa porta un operari a contar la història succeïda anys arrere en la qual els nou mil obrers es van salvar del terrible incendi per intercessió de la imatge venerada. («La Voz de Levante», 2 de desembre).

Suport del comerç alacantí a les festes

El comerç local alacantí tenia el costum de vestir els seus aparadors amb les seues millors gales amb motiu de les festivitats locals. Així, per Setmana Santa hi havia una especial inquietud en què aquests estigueren engalanats el Dijous i Divendres Sant. «El comerç alacantí. En nosaltres, que tan alacantinistes som, seria imperdonable que silenciàrem l'esforç realitzat pel comerç alacantí, en els dies de Dijous i Divendres Sant. Han constituït, els aparadors, vertaderes exposicions, que han cridat tan poderosament l'atenció, que el públic s'aglomerava davant ells, elogiant sense reserva, no solament la seua bellesa i sumptuositat, si no l'art desplegat a mans plenes. Han sigut, aquestes exposicions, la nota més bella de Setmana Santa. Tots els comerciants han rivalitzat en l'arranjament dels seus establiments, convertits en aparadors; rivalitat difícil, ja que difícil era superar-se els uns als altres. Diguem, no obstant això, que la Casa Abad Peyró, (antiga Itier), presentava un aspecte veritablement fantàstic, amb la combinació de teles precioses sobre un magnífic decorat «ad hoc». Enlluernador d'or, plata i joieria estava la Casa Amérigo, demostrant que, en el seu ram pot competir amb les més famoses joieries de Madrid i Barcelona. «El Brasil», dels nostres bons amics, Campos, Mira i Companyia, obria els seus torrents de llum a la plaça de la Constitució, atraient la seua artística instal·lació a tots els transeünts. Manuel Gallard i Companyia també van fer un desplegament d'art al seu acreditat establiment «La Isla de Cuba». L'aparador de Leopoldo Asensio -que ja va merèixer els nostres elogis- era l'encant de grans i xicotets amb la suculenta ornamentació que ens feia pensar en els berenars aquests dies de Pasqua. Art i luxe es van congreguar en «La Bola de Oro», on acudia la gentada desitjosa d'admirar tan acreditat establiment. Amb els més meravellosos joguets, vam admirar els aparadors de «La Ciudad de Roma». Una altra mostra de fantasia i bon gust, el van realitzar els senyors propietaris d'«El Globo», els nostres simpàtics veïns; al costat d'ells la casa «Soler»; més amunt «La Nueva

(44)

Aduaneta»; al carrer de Sagasta, la casa Fajardo presentava un menjador i un dormitori esplèndid; la casa Maylín estava com una brasa d’or; i no volem deixar de citar «La Oriental», «Camisería Sport» i «La Puerta del Sol». Tot el comerç alacantí mereix la nostra més entusiasta felicitació i no els la regategem». («El Tiempo», 5 d’abril).

Abandonada

«La platja de Sant Joan, en total abandó, és no obstant això un regal de la naturalesa; a pocs quilòmetres de la capital, espaiosa i polida, podria convertir-se en una confluència de motius d’esbarjo que res hauria d’envejar a aquells més celebrats racons de les mars del nord on a l’estiu es donen cita l’aristocràcia i el bon gust. Sant Joan és una temptació, i si la realitat suposa una demanda d’esforços, val que els homes hi acudisquen i realcen el que, en produir cent per un, serà també gala i orgull d’Alacant. Platja de provenir on, de segur, el temps posarà un gest de protecció. Allí s’acudirà en viatges ràpids i econòmics, en baralla de trenets que transportaran el riure de la gent, i allí, sí, tindrà el poble -aquest poble senzill i bo- una expansió més a portar al cabal dels seus costums. («El Día», 25 de febrer).

La Yanki a Alacant

«Teatre d’Estiu. Aquesta nit reprèn la seua actuació en aquest coliseu l’eminent dansarina andalusa, malgrat haver nascut als Estats Units, la Yankee. En un d’aquells estats la va parir la seua mare -ole, la seua mare!-, granadina. El seu pare era sevillà. I de molt curta edat a Sevilla la van portar, quan encara no parlava. A la terra de Maria Santíssima la van criar. A veure, qui nega que Reyes Castizo -aquest és el seu nom de pila – és andalusa?». («El Luchador», 14 de juliol). La Yanki era considerada com la més gran artista en el xarleston, una estrella mundial en les danses exòtiques modernes («El Diario de Alicante», 7 de juliol).

Toqueu, maleïts, toqueu

L’alcalde d’Alacant, el general Julio Suárez Llanos, davant les reiterades peticions que la Banda Municipal actuara tots els dies al Passeig dels Màrtirs, va ordenar a aquesta que començaren l’actuació diària l’u de setembre. El director de la banda, el Sr. Luis Torregrosa, es va posar a les incondicionals ordres del senyor alcalde, si bé expressant que, en el seu sentir, existien dos motius que aconsellaven no alterar el règim d’actuacions. Opinava que si es prodigava amb excés la banda, no arribaria a ser sentida amb el gust amb què se l’escoltava quan s’espaiaven els concerts; creient a més que en suprimir assajos, la qualitat musical es ressentiria. No obstant això, el Sr. Luis va voler atendre els desitjos del públic, en evitació que poguera arribar-se a pensar que en l’agrupació que dirigia hi haguera interès a defugir treball o falta d’entusiasme. A Torregrosa, li va doldre que se li tirara en cara que la Banda Municipal costava aproximadament als alacantins noranta mil pessetes a l’any, cosa no certa perquè la quantitat consignada en els pressupostos municipals ascendia a 75.695 pessetes per a personal i 6.000 per a material, és a dir 81.695, i que en fer-se la indicada afirmació no es diguera que amb la primera d’aquestes partides s’abonaven els havers d’uns seixanta professors i amb la segona, s’atenia fins i tot l’adquisició i reparació d’uniformes. Expressava que per ser insignificants els havers de personal de la banda i no permetre als seus components atendre les seues necessitats, ha de tenir-se’ls la consideració de fer compatibles les obligacions d’aquella amb les provinents de les respectives professions o oficis dels músics. Els concerts se celebrarien els diumenges, dimarts i dijous a la nit, i els dilluns, dimecres, divendres i dissabtes a la vesprada («La Voz de Levante», 26 d’agost).

El geriàtric d’Egipte

La temporada operística del Teatre Principal va començar el 17 de gener amb la representació de l’“Aida” de Verdi, després de dos anys de no sentir òpera al vell coliseu. Una altra prova que els crítics dels espectacles dels periòdics alacantins no tenien pèls en la llengua és l’article signat per J. J. que feia ressenya de la representació: «I diguem també, allunyat el perill de la inundació, que la representació d’anit va ser d’absoluta experiència;

per tant, de discreció. Tots els contribuents a l’evocació egíptòloga eren veterans en aquests menesters faraònics; des del mestre Vehills que portava l’orquestra, fins als negrets que van il·lustrar la toilette d’Amneris. Les possibilitats dramàtiques es van veure constantment entorpides per un joc escènic d’allò més precari. El servei escènic ens va oferir grates sorpreses. A la cambra de la filla de faraó vam poder admirar una ben tallada taula de roure, del més pur Renaixement, davant la qual Ammneris donava els últims tocs a la seua toilette assegurada en una confortable butaca de roig domàs que havia d’estar molt de moda entre els faraons, perquè després en vam veure dues exactament iguals a la plaça de Memfis.» («Diario de Alicante», 18 de gener).

A Alacant, els bous es banyen

Al migdia del 10 de novembre, al port d’Alacant, enfront de l’Esplanada d’Espanya, un bou que es dirigia a l’escorxador al barri de la Sangueta, va aconseguir trencar les cordes que el subjectaven al carro creuant tota la dàrsena entre el gaudi del públic que va presenciar la fugida de l’animal. Diversos pescadors que es trobaven als seus bots i nombroses barques que creuaven el port, es van dedicar a la captura del bou amfibi que, impertèrrit, seguia la seua original carrera aquàtica. («La Voz de Levante», 11 de novembre).

El panxell més bell

Un altre dels esdeveniments socials celebrats a Alacant era el ball organitzat pel «Diario de Alicante» amb motiu del carnestoltes. Com a ocurrència per a aquest any, el diari va convocar un curiós concurs: «La dona del nostre temps no oculta misteriosament les seues cames com les nostres iaies. Estan en el secret ja. Saben que les nostres iaies les tenies molt lletges i les que es vanaven de tenir-les tornejades, fines de turmell, harmòniques d’empenya i nodridetes als capitells, no les lluien perquè les calces de cotó les enlletgien. I per això, se les cobrien púdicament com deslliurant-les de la temptació de Satan que diuen les males llengües que va ser sempre aficionat a pessigar cames. En el ball del Diario es rendirà al panxell l’homenatge d’admiració degut. En el nostre ball hi haurà concurs de panxells amb premis valuosos. El primer ens l’ofereix “La Caseta Fondeta”, consisteix en un valuosíssim tall de vestit de seda “Charmelain”, última paraula de la moda en voga. I, a més, un parell de calces de seda natural marca “Trianón” de les quals té l’exclusiva el popular establiment denominat “La Caseta Fondeta”» («Diario de Alicante», 20 de gener).

Els bombers i les boles

Els bombers de la ciutat van ser el segon objectiu del reportatge que «La Voz de Levante» dedicava a llocs de treball emblemàtics d’Alacant i dels setanta-un efectius que en aqueix moment formaven la plantilla del cos. L’any 1866 va crear l’Ajuntament d’Alacant, presidit pel Sr. Juan P. de Bonanza y Roca de Togores, els serveis de la Companyia de Bombers. Els efectius d’aquest

es van reclutar entre obrers, picapedrers, manyans, fusters, guarnicioners i maquinistes. Afortunadament, no abundaven en aquells dies a la nostra ciutat grans focs, en els últims vint-i-cinc anys sol s’havien produït en el seu terme municipal cent dos sinistres a l’extinció dels quals va acudir el Cos de Bombers, la majoria d’escassa importància. Tan prompte es rebia una telefonada d’avís d’incendi, dos ciclistes o una motocicleta equipada amb aparells extintors eixien precipitadament del parc instal·lat als soterranis del Mercat de Proveïments. Si el sinistre revestia major gravetat i eren insuficients els mitjans enviats, es donava l’ordre perquè la campana del Palau Consistorial tocara a sometent. Cada bomber tenia en la part exterior del portal de la casa on vivia, una placa de metall en la qual campejava la paraula «bomber» i que servia per a evitar pèrdues de temps i confusions, per si de cas, el vigilant havia de cridar-lo a la nit en sentir la campana de l’ajuntament. A l’entrada del parc hi havia un tauler amb sis claus dels quals penjaven sengles boles numerades. Els primers bombers, a mesura que arribaven a la crida d’alarma, anaven agafant aqueixes boles que així servien per a acreditar cronològicament la puntualitat de cadascun. Als posseïdors d’aqueixes boles se’ls concedien diversos premis en metàl·lic segons la importància del sinistre i el número que presentara la bola que haguera obtingut. Com ens hem referit abans, el Parc de Bombers d’Alacant es trobava als baixos del Mercat Central, en un local que es va destinar perquè una societat muntara una instal·lació de cambres frigorífiques, cosa que no va arribar a realitzar-se per incompliment del concessionari. L’Ajuntament va confiscar tota l’obra realitzada per aquell. El parc mòbil del cos constava de dues bicicletes, una potent moto dotada d’ampli sidecar, una ambulància sanitària i dos vehicles rojos, un d’ells adquirit el 1926 que comptava extintors químics, escales, gafes, llanternes, destrals, pics, pales, mànegues, etc.. L’altre camió era el popularment conegut pel camió del peix que va ocasionar la dimissió de la corporació presidida pel Sr. Miguel Salvador amb motiu de l’incident que va tenir amb l’enginyer director de les Obres del Port, el senyor Sánchez Guerra. Pel susdit camió Ford va haver de pagar el municipi huit mil cinc-centes pessetes i en aqueix moment estava en servei gràcies a les modificacions dels competents bombers alacantins que en el nombre de deu podia traslladar el citat vehicle. El parc es completava amb un autotanc Renault que no es guardava al parc per les dificultats de ficar-lo al recinte. El tanc, amb una capacitat de tres mil metres cúbics, estava proveït de cinc mànegues servides per una potent bomba aspirant que assolia pressions de més de huit atmosferes, elevant l’aigua a més de trenta metres. El cos el constituïen, el 1928, tres caps, un metge, un practicant, cinc capatassos, quatre caps, dos ciclistes, dues cornetes, quatre mecànics, dotze sapadors i vint-i-quatre bombers. Completaven la plantilla una secció de dotze suplents i un conserge guarda parc. Total, setanta-un homes voluntaris que cobraven tan sols una xicoteta retribució d’acord amb la classificació de cada sinistre, pel treball que prestaren, en les maniobres reglamentàries i en les reguardes de teatres. Les empreses d’aquests els abonaven 1,50 pessetes per individu i funció, durant el servei des de les sis de la vesprada fins a després de les dotze de la nit.

(45)

El turisme, aqueix gran invent. L’Expo de Sevilla

Amb motiu de l’Exposició Iberoamericana de Sevilla, inaugurada al maig de 1929, «La Voz de Levante», suggeria al recentment elegit president de la Societat «Alicante Atracción», el notable advocat i president de l’Associació de la Premsa d’Alacant, senyor Pérez Mirete, la presència de les «fogueres de San Chuan» quan l’Exposició estiguera en tots el seu apogeu al mes de juny de 1929: «Atraure per aquesta data a la nostra capital, el major nombre d’estrangers possible, perquè quan retornen als seus respectius països, siguen fidels propagadors dels encants d’Alacant i al mateix temps proporcionen -durant la seua estada en ella- considerables ingressos a la nostra indústria i al nostre comerç. L’industrial, el banquer, el turista, el comerciant, a tot aquell, en fi, que vaja a l’Exposició de Sevilla, ha d’interessar-li forçosament venir a Alacant al mes de juny, els dies 22, 23, 24 i fins al 29, se’ls oferiran festejos, als quals no estan acostumats. La fama del nostre Alacant, de les seues fogueres transposarien les fronteres i el pas que fariem seria veritablement gegant» («La Voz de Levante», 12 de desembre).

Doncs deu ser que tenim tradició cremant coses

Conten les cròniques que era costum dels llauradors alacantins festejar l’arribada dels dies llargs d’estiu i la recol·lecció de les seues collites encenent fogates la vespra de Sant Joan. Aquesta tradició va continuar a la ciutat malgrat els bans promulgats pels alcaldes de la ciutat prohibint l’encesa de fogueres i dispar de pólvora. Així, segons Enrique Cutillas Bernal, hi ha constància escrita de bans dels diferents alcaldes d’Alacant des de 1822 ordenant «que no s’encengueren fogueres als carrers, ni menys es dispararen tirs ni coets la nit de Sant Joan i successives, davall multa de 20 a 100 reals».

«No hi ha alacantí de pura raça que prescindisca, per poc que es respecte, de festejar com cal la nit de Sant Joan. Anys fa, tots, poble i senyoria, complien l’històric costum de menjar a l’aire lliure, entre fogueres i coets, la rica coca de la daurada pasta fullada, plena de tonyina o de lluç, de pebrera i tomaca fregides. La burgesia s’aparta cada dia més d’aquesta festa i menja la coca a casa damunt estovalles, a l’hora del sopar; o bé -com a honesta transacció- al terrat, davall el cel lluent d’estrelles. El poble, en canvi, accentua cada any més les festes i els afig més bullícia». (Rafael Altamira. «El Día». 24 de juny de 1918).

Precisament les autoritats de l’època no contribuïen al fet que la tradició perdurara. El mateix alcalde d’Alacant, el Sr. Julio Suárez Llanos, va emetre un ban el 22 de juny de 1927 amb motiu de la celebració de les revetles de Sant Joan i Sant Pere: «... castigant sense contemplacions aquells que cremen fogueres a la via pública, eleven globus de tela o de paper amb esponges o metxes enceses dins de la població o disparen en el seu recinte petards, traques, coets i altres focs d’artifici». En la crònica social apareguda el 24 de juny de 1927 en «La Voz de Levante» i titulada “Nit de Sant Joan”,

l’autor de la notícia parla del ball celebrat al casino i sense cap referència més a la festa. El panorama festiu a la ciutat era bastant descoratjador. Las festes començaven a celebrar-se per barris: «Ja són trossos de carrers els que duen a terme tals festejos, acabaran organitzant cada casa la seua festa». «Estant tan pròxim l’estiu, ja que no se celebren grans festes per a atraure el foraster, organitzen-se unes quantes distraccions que facen més agradables les càlides nits d’estiu per als alacantins. És una llàstima que any rere any es diga el mateix, però, la realitat ens demostra que no queda cap altre recurs. Ha d’organitzar-se setmana d’atraccions que, encara que corrents i vulgars, trenquen la monotonia d’aquesta vida provinciana i siguen un ressò del nom d’Alacant» («La Voz de Levante», 22 d’abril de 1927).

Les tradicions en què les famílies es reunien la vespra de Sant Joan quasi havien desaparegut. «Hui començaran el dia plantades les falles alacantines, les que demà a la nit veurem cremar il·luminant amb les seues resplendors els carrers i places de la ciutat, ressuscitant així una tradició popularíssima que quasi havia desaparegut dels costums i encara del record dels ciutadans» («La Voz de Levante», 23 de juny). Aquestes tradicions van començar a decaure amb l’inici del segle vint. La festa se celebrava a les hortes o a les platges amb el tradicional “prendre el ros”, “per la festa és coneix la festa”, “per Sant Joan, baco­res, verdes o madures, però segures”, “per Sant Joan, el primer bany”.

«La Voz de Levante», la veu de les Fogueres

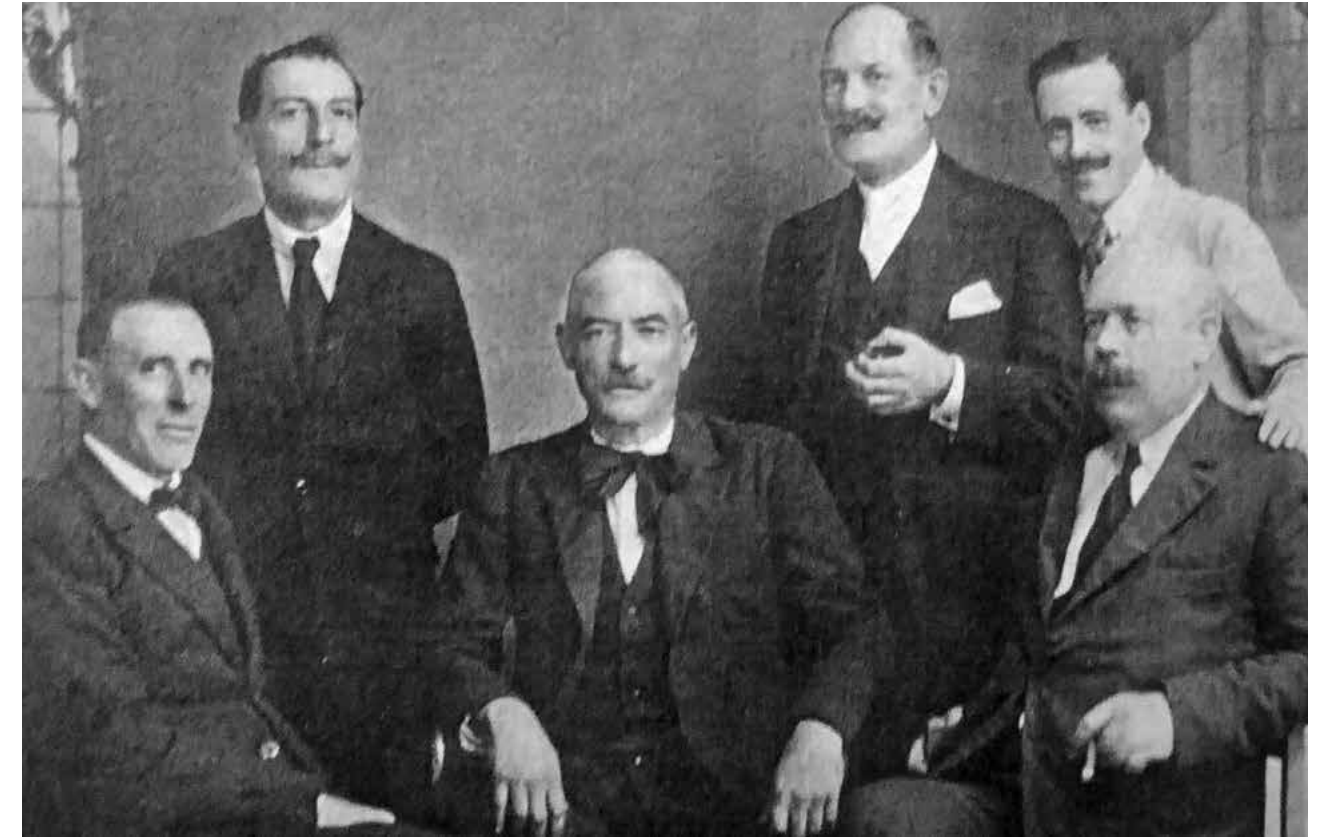
Dels sis periòdics que es publicaven el 1928 a la ciutat, el primer que va apostar des del primer moment per la nova festa va ser «La Voz de Levante». José María Py passaria a col·laborar en temes de fogueres amb el diari a partir de publicar el seu article el 28 de març, suggerint les noves festes. El periòdic va publicar un número especial de deu pàgines, juntament amb l’exemplar diari, el diumenge 24 de juny dedicat exclusivament als nous festejos. Conservador catòlic, tenia la seu al carrer de Castaños 11, publicant el seu primer número l’1 d’abril de 1927. Aquesta redacció i els seus tallers van ser destruïts en la tràgica jornada de l’onze de maig de 1931, no tornant a publicar-se mai més.

«Alicante Atracción». L’animador del galliner

La nounada societat per al foment del turisme, «Alicante Atracción», va ser creada el 1927 a imatge i semblança de la seua homòloga valenciana, la Sociedad Valenciana Fomento del Turismo, entitat fundada el 1919 per Mariano Pérez (*Les Fogueres de 1928 en las Crónicas de prensa de Valencia y Alicante*. Josep Joan Coll Fornés). L’any 1927, la Sociedad Valenciana Fomento del Turismo creava una revista de periodicitat mensual amb el nom «Valencia Atracción» i s’instauraven els trens fallers de Madrid i Barcelona. Amb la nova aposta turística, les falles, en col·laboració amb l’Ajuntament de València i altres institucions, van afegir més atractius a

la festa fallera: composició de l'himne de les festes; concurs de pasdobles; els focs artificials de la Nit del Foc i la creació del càrrec de convidat hoste d'honor a il·lustres visitants, tots ells personalitats de la política, les arts i les lletres espanyoles. La societat alacantina «Alicante Atracción» estava presidida a principis de l'any pel Sr. Miguel Llopis Reynel, alhora tinent d'alcalde de l'Ajuntament d'Alacant. La premsa de l'època pressionava l'associació perquè augmentara els esforços per atraure el turista, sobretot en la temporada hivernal: «S'han d'intensificar els treballs perquè dia a dia, siga major el nombre de forasters que visiten aquesta bella capital, en tots els mesos de l'any, perquè si en l'estació hivernal que ara travessem, el fred a penes es nota, a l'estiu hem de fer quant siga necessari per atraure el benefici que correspon a les nostres rialleres i netes platges del Postiguat, on s'alcen esvelts i magnífics els balnearis; «Diana», «Alianza», «La Alhambra» i altres que compten amb excel·lents restaurants i estan muntats amb tots els avanços que porten en si hui aquesta classe d'establiments. Un deure de justícia ens impel·leix a significar els elogis que mereixen els senyors pertanyents al Cercle Unió Mercantil, al capdavant del qual va figurar l'any passat, el tinent d'alcalde, el Sr. Miguel Llopis, pel brillant èxit que van aconseguir en implantar de nou els suprimits trens botijó, que des de Madrid i pobles de la Manxa, ens van portar bon contingent de banyistes, els quals van donar més vida a aquesta població, com es va poder apreciar els mesos de juliol, agost i part de setembre («El Correo», 27 de gener). La Societat va organitzar a la nit del 19 i el dia 20 de febrer, en sessions de vesprada i nit, tres balls de carnestoltes al Teatre Principal per a recaptar fons per a donar més realç a les festes de Sant Pere, que se celebrarien amb motiu de l'arribada dels trens banys per al foment del turisme. En els balls s'atorgarien premis a les millors parelles de ball i les millors disfresses. El comerç local va contribuir-hi amb regals per als assistents. («La Voz de Levante», 17 de febrer).

Els balls van constituir un notable èxit i així ho reflecteix la reunió celebrada per la junta directiva en la qual es va posar de manifest que el principal motiu pel qual l'hivern que finalitzara no s'aprofitara com haguera correspost era la falta de mitjans econòmics per a desenvolupar totes les idees que es tenien. En la reunió es va aprovar el nomenament d'una comissió de festejos que començaren a confeccionar un programa d'actes a desenvolupar a l'estiu per a la festivitat de Sant Pere, intentant incrementar el nombre de corregudes de bous i festejos per a l'atracció del foraster. Es van relacionar noms de persones per a dur a terme l'empresa. En la reunió també es va aprovar l'inici de gestions amb la companyia ferroviària MZA per a aconseguir bitllets col·lectius que permeteren viatjar en data que al turista convinguera, sense oblidar els clàssics trens boijó que fins hui havien tingut bon resultat, l'ampliació del nombre de casetes de bany a la platja del Postiguat al costat dels balnearis, que amb quioscos de refrescos i altres distraccions que servien de cimbell per a l'atracció d'una altra classe d'estiuejants igual que succeïa a les platges de Santander

(46)

i Sant Sebastià. L'Associació de la Premsa d'Alacant va aportar a «Alicante Atracción» dos dels seus membres per a formar part de l'entitat: el Sr. Juan Sansano, periodista de «La Voz de Levante» i el secretari de l'associació, el Sr. Víctor Viñes («La Voz de Levante», 20 de febrer).

El 17 de març de 1928, el Sr. Miguel Llopis signava un escrit en nom de l'entitat sol·licitant a l'alcalde d'Alacant que nomenara una comissió de regidors perquè elaborara juntament amb la comissió triada per l'entitat per a l'organització de festejos durant els mesos de juliol i agost. (Exp.12 Festes. AMA). El ple de l'Ajuntament designava el 23 d'abril els senyors Manuel Soriano Sauquillo, tinent d'alcalde, i el regidor Francisco Penades per a entrar a formar part de la comissió. El 20 de juny, el regidor Cándido Cañamaque Carreño, substituïa el senyor Soriano per dimissió d'aquest. La següent reunió se celebraria el 22 de març ratificant el propòsit de celebrar diversos festejos coincidint amb les clàssiques dates de Sant Joan i Sant Pere. «Podem assegurar que des de la nit de Sant Joan fins al dia 1r d'abril (sic) se celebraran festes a Alacant. I com vam anticipar, consistiran en una revetla al passeig de Gomis amb falla i traca, carreres de bicicletes, matx de boxa a la plaça de bous, danses al passeig dels Màrtirs, festival musical a la plaça de bous, una correguda en Sant Pere i una novellada el diumenge dia 1r d'abril (sic), missa de campanya, cos multicolor a l'Esplanada i colossal revetla en aquest passeig amb magnífic adorn i balls clàssics. A la

reunió d'ahir va assistir un representant de l'Ajuntament que va oferir la cooperació del municipi. També va estar present l'empresari de la plaça de bous, el senyor Gallar i va regnar, per descomptat, la major harmonia i bon desig» («La Voz de Levante», 23 de març). Ressenyarem la doble errata que conté l'article en confondre la data de 1r de juliol amb 1r d'abril.

En plena organització i confecció del programa de fogueres, el senyor Llopis, president de l'entitat, tenia temps per a viatjar a Madrid per a entrevistar-se amb el director general de la Compañía Madrid Zaragoza Alicante, el senyor Maristany, a fi de gestionar i organitzar els trens de banys coneguts tradicionalment amb el nom de «botijons» i que amb tant d'èxit es van renovar la temporada 1927. («La Voz de Levante», 9 de maig). En l'entrevista, el senyor Llopis va aconseguir la promesa que almenys quatre trens de banys arribarien a la nostra estació («El Día», 11 de maig). Les visites a Madrid es repetirien a principi de juliol, acompanyat pel vicepresident de l'entitat, Lorenzo Gilabert, per a tancar els trens especials de banys que acudirien els mesos de juliol i agost. El 16 de juliol, a les deu i mitja de la nit, es convocava a tots els socis d'«Alicante Atracción» a una junta general extraordinària per a tractar l'assumpte dels trens especials de banys (els botijons). La gestió de la societat es va posar en dubte, fins i tot es va arribar a demanar la dimissió del seu president, el Sr. Miguel Llopis: «Tot això ens fa pensar en la inutilitat d'«Alicante Atracción», que tantes esperances ens va fer concebre en crear-se. Encara que, en realitat, no és l'entitat la culpable del que ocorre, sinó de qui, estant-ne al capdavant, no el retrauen els fracassos i continua en la presidència contra vent i marea» («El Tiempo», 2 d'agost). El 8 d'agost, Miguel Llopis presentava la seua dimissió com a regidor de l'Ajuntament d'Alacant. La societat tenia com a lloc de reunió el Cercle de la Unió Mercantil, situat a l'avinguda d'Alfons el Savi. L'associació promotora turística necessitava suport monetari, rebent amb el seu esforç nombroses crítiques: «Sense diners no pot haver-hi festes ni botijons. Tots els alacantins han de convertir-se en propagandistes d'«Alicante Atracción», i inscriure's en les llistes de socis, i al passeig, al cafè, al teatre, convèncer l'amic, el parent, el company, que donant suport a «Alicante Atracción» es pot cooperar a fer una labor transcendental per a Alacant. El mal que es fa semblant desconfiança i pessimisme, és enorme. Quan sentiu un home que expresse la seua inseguretat en el fruit de l'obra, i no li agrada «com van les coses», pregunteu-li amb quina quota contribueix perquè «vagen bé», quin esforç personal hi aporta, i, sobretot, si es digna concórrer a les reunions que celebra «Alicante Atracción», per a exposar iniciatives, i perfeccionar-les, i treballar, en suma, beneficiant a la capital». («El Día», 11 d'agost). «No s'és bon alacantí donant pàbul als embolics i semblant la desconfiança. Volen alguns senyors per a «Alicante Atracción» una reorganització a base d'un esperit democràtic. Què vol dir això? Potser no és la democràcia la que va inspirar tots els actes d'«Alicante Atracción»? Quan va ser allí desoïda la veu de cap soci i fins dels qui no ho són? Volen a més l'aportació més àmplia de mercants, i els que demanen

això, són els que abandonen el camp de lluita, vençuda, la seua voluntat per les xicotetes passions i pel cuquet de les antipaties personals. Allà on hi haja homes hi haurà divergència de caràcters i d'idees. Es pot ser bon alacantí censurant el censurable, però amb altesa de mires, sense que siga la passió la que moga les llengües i les plomes». («El Día», 13 d'agost). La societat va convocar a principis del mes de setembre a tots els fotògrafs i afeccionats a la fotografia perquè aportaren fotografies de vistes, paisatges, monuments, festes clàssiques, costums, tipus populars, etc. d'Alacant i la seua província per a una exposició a celebrar al novembre, amb tres premis valorats en dues-centes cinquanta pessetes, cent cinquanta pessetes i cent pessetes, a més de vint premis de vint-i-cinc pessetes cadascun. Toda fotografia que segons el parer de la comissió fora interessant, podria ser adquirida per aquesta, abonant-se- a l'autor deu pessetes per cadascuna. El 27 d'octubre, es triava nova junta de govern de la societat, sent elegit president Manuel Pérez Mirete i comptant com a membres, entre altres, Ramón Guilabert Davó, Francisco Figueras Pacheco i el president sortint, Miguel Llopis Reynel. En una de les seues primeres reunions, celebrada el 5 de novembre, la nova junta va acordar la preparació d'una gran regata internacional en la qual es disputaria la Copa del Mediterrani durant la setmana de Sant Joan i Sant Pere i un certamen internacional de bandes. En sessió de la directiva de la societat, celebrada el 12 de novembre, es van aprovar l'organització de «matinéas» de sis a nou de la vesprada en diversos locals de la ciutat, petició a l'alcaldia que l'agranat dels carrers s'efectuara en les primeres hores del matí evitant el mal efecte que les polsegueres oferien als forasters i intentar organitzar el Diumenge de Pasqua de Resurrecció, una processó de la Trobada.

Tatxan... Amb vostès, el Sr. José María!

«A Alacant tenim un element «faller» que convé aprofitar. Un any va erigir cinc falles a València». Així titulava un article aparegut el 23 de març «La Voz de Levante» que feia ressenya d'una notícia apareguda en el «Diario de Valencia». «També des d'Alacant ha arribat enguany premi per a les nostres falles. Nostre és conveí i amic el Sr. Jose Pí, que després de 26 anys entre nosaltres, en fa sis que ens va abandonar i va fixar la seua residència a Alacant, ha vingut amb la seua senyora i sis fills (aquests valencians), amb un estendard curiós i típic. Porta l'escut d'Alacant, muntat sobre raïms de dàtils que pengen d'una palmera remat de l'asta metàl·lica que el sosté. Bravo, pel qui tant estima València i tant estimem nosaltres. Aquest estendard el van adjudicar a la falla de la plaça de Mariano Benlliure» (falla mítica guanyadora del primer premi, obra de Carlos Cortina Beltrán, que portava per títol «De València a Nova York en les ales d'un parot»).

L'article continuava interessant-se pel personatge: «En llegir aquesta notícia hem procurat entrevistar-nos amb el senyor Py i Ramírez de Cartagena, que amb gran entusiasme ens ha parlat de la seua afició «fallera» i dels seus propòsits d'introduir aquest curiós i magnífic festeig a Alacant.

(47)

(48)

El senyor Py creu que es pot fer molt i bo a la nostra ciutat i quan ell ho diu cal creure-ho perquè un any va erigir a València, davall la seua sola direcció cinc falles! magnífiques. Per descomptat, això l'acredita, però com que dies passats vam donar la notícia que «Alicante-Atracción» volia construir una falla per a la vespra de Sant Joan, li vam recomanar aquest valuós «fester» que pot fer molt i bo i que ja per compte seu pensava festejar l'any pròxim Sant Josep, construint-se una falla d'upa, que pensava que anava a ser la primera que vera Alacant, igual que a Castelló es fa, perquè aquest festeig pot ja considerar-se regional. Tenim la seguretat que si l'Ajuntament i «Alicante-Atracción» instituïren algun premi que compensara de les despeses i molèsties de la construcció d'una falla, s'aconseguiria fomentar l'afició i posar els fonaments d'unes festes de renom». («La Voz de Levante», 23 de març). Blanc i en botella, casualitats de la vida, l'alineació dels astres, la vida et dona sorpreses, sorpreses et dona la vida.

José María Py y Ramírez de Cartagena, la sargantana gaditana

El 15 de març de 1932 Jose María Py y Ramírez de Cartagena, moria al seu domicili d'Alfons el Savi després de patir una llarga malaltia. El 5 d'agost d'aqueix mateix any, el ple de l'Ajuntament d'Alacant acordava donar el nom d'un carrer a l'iniciador de les fogueres a petició d'un grup de veïns («Diario El Luchador», 06 d'agost de 1932).

«Heus ací l'heroi de les fogueres. És un home pintoresc, *sui géneris*, d'aqueixos que basta veure'ls una vegada perquè quede gravat el seu record d'una manera indeleble en la ment de qui els observa: alt, eixut de carns,

1928

amb primesa ascètica, i uns mostatxos borgonyons que per a si hagueren volgut els nostres conqueridors d'Itàlia i de Flandes. Tan prompte el veiem transitar per aqueixos carrers amb el seu impecable trage en el qual no falta ni el detall d'uns botins, ni l'estridència d'un clavell rebentada, com se'ns presenta brut, ple de taques de pintura, amb les mans encara aspres del fregoteig a què ha hagut de sotmetre's després de manejar esmalts i eines, teles, fustes, cintes, anilines, garlandes... Recordem haver-lo vist alguna vegada pels carrers de València -on té molts bons amics- vestint la bata de pintor amb què resguardava el 'jaqué' amb què minuts més tard complimentaria potser algun personatge.

Però el que distingeix el nostre heroi és el seu caràcter, el seu esperit empenedor i actiu. En aquests temps de glacial indiferència, d'apatia meridional i de bigotets estil Charlot, l'entusiasme i els bigotots de José María Py y Ramírez de Cartagena semblen una protesta contra totes les modes i contra la indiferència meridional.

Py y Ramírez de Cartagena és viu, activíssim, empenedor, incansable... No repara en dificultats ni desisteix de res que puga conduir-lo a aconseguir la finalitat proposada.

Sempre en moviment, corre, para, puja, baixa, igual s'entrevista amb un personatge d'alt rang i franqueja les portes de les més infranquejables mansions que penetra en una cova i departeix amb el més modest pelacanyes per a marxar corrent a veure el governador, o l'alcalde o el bisbe... Py y Ramírez de Cartagena sembla fet de cues de sargantanes.

La seua simpatia, el seu do de gentes, la seua soltesa i atractiva desimboltura li obrin totes les portes i en totes és ben acollit i benvolgut. Així s'ha obert les portes de totes les redaccions des d'«El Luchador» fins a «La Voz de Levante».

El que està donant a José María Py l'actualitat és la pròxima resurrecció de «Les fogueres de San Chuán». Py és home la tenacitat del qual el fa eixir airós en tots els seus projectes. Ara s'ha proposat que torne a Alacant aquest costum tradicional: les Fogueres i ho ha aconseguit. Fa escassament dos mesos va passar pel seu magí aquesta idea i ja ha aconseguit esvalotar i revolucionar a tots els barris en forma tal que enguany veurem deu Fogueres probablement -si s'hi decideix la penya del Monumental- excediran d'aquest nombre. En totes hi haurà 'despertaes', castells de focs artificials i, sobretot, bandes de música a la vesprada i nit durant els dies 23 i 24. La nit de Sant Joan es cremaran. I haurà premis?- li preguntem.

Jo n'he sol·licitat de l'Ajuntament, i tinc impressions favorables, un primer, segon i tercer de 1.500, 1.000 i 500 pessetes respectivament. A més, el Cercle de Belles Arts i Lo Rat Penat de València i el Cercle de Belles Arts de Múrcia envien estendards amb aquest objecte i anuncien la visita de comissions especials. L'any que ve segurament hi haurà més Fogueres i majors premis. El gran caricaturista alacantí, Ricardo García K-Hito, projecta venir de Madrid amb una caravana automobilista portant els ja popularíssims Gutiérrez i Macaco però en recent carta m'exposa algunes

dificultats... veurem... veurem... I José María Py ens continua parlant explicant-nos projectes i exposant-nos les seues il·lusions.

És difícil que amb un home així fracassen les més audaces iniciatives. A Py li sobren entusiasmes, arrestos, decisió i audàcia per a aconseguir les més absurdes quimeres.

Enguany ha aconseguit restablir el costum de les Fogueres i igual èxit aconseguiria si es proposara edificar el gran hotel per als hivernants. És llàstima que homes de tanta decisió i entusiasme abunden poc per aquestes latituds. Py està contrariat i amoïnat perquè no li han deixat organitzar la Festa de la bandera. Al nostre judici el temor de les nostres autoritats ha sigut infundat. No coneixien bé aquest home que és capaç en vint dies de remoure cel i terra i organitzar ell sol un festival patriòtic que reunisca els caràcters en una apoteosi.

Aquests dies José María Py no viu ni descansa a la notaria del seu pare, el senyor Py y de Puyade. Està desitjant posar la data en l'última escriptura i embolicar la cinta de l'últim «patracol» per a córrer a l'últim racó de sa casa, arremangar-se els punys i posar tota la seua ànima a modelar la grotesca màscara que figurarà en la foguera que farà cremar la memorable nit de Sant Joan.” («La Voz de Levante», 14 de juny de 1928).

Nascut a Cadis, el 1881, més concretament segons l'enyorat Joaquín Santo Matas, al Puerto de Santa María. El Sr. José María va arribar a Alacant el 1922 des de València, el seu pare, el Sr. José María Py y Puyade, exercia de notari al seu despatx de la plaça d'Isabel II (hui de Gabriel Miró). El nostre home havia format part de diverses comissions falleres valencianes, fins i tot signant com a artista dues falles plantades el 1917: la històrica Plaça de Sant Bult i la del carrer Muñoz Degrain. Estableix el seu primer domicili al barri de Carolines, al carrer de Plus Ultra, per a traslladar-se més tard a l'avinguda d'Alfons el Savi, domicili on moriria, treballant de dependent i ajudant el seu pare a la notaria. Mes tard, faria labors de funcionari en el Ministeri de la Governació amb destinació en l'administració de Correus. El seu casament amb la Sra. Mercedes González y Gutiérrez, d'origen cubà, va ser motiu pel qual els seus pares el van desheredar. Posseïa el títol de baró de Rosta per via materna, títol del qual mai va fer ostentació. Va tenir sis fills: Gloria, José María, Mercedes, Elvira, Juan i Pilar.

Segons les cròniques d'aquest any, entre els alacantins que es van reunir entorn de José María Py, estaven Evaristo Manero Pineda, Ramón Guillén Tato, José Ferrándiz Torremocha, Manuel Arques Such, Francisco Ayela Antón, José Moscoso Sellers, Miguel Llopis Reynel, Roberto Torras, Manuel Pérez Mirete, Elier Manero... (*Las Hogueras de San Juan 1928-1994*, Francisco Aldeguer Jover).

Al març de 1928, València va arribar a plantar la xifra mai igualada fins al moment de setanta-sis falles, llogant-se com anys anteriors diversos trens fallers: Madrid-València, que va arribar el dia 18 de març a València, el Barcelona-València, arribant a l'estació del Nord a les nou. Tornant el 19 a les 22.15 el primer, i el segon, a les 22,40.

Ací va començar tot

El Sr. José María es va reunir el 27 de març amb el president d'«Alicante Atracción», el senyor Llopis Reynel, i aquests van visitar el Sr. Julio Suárez Llanos el 28 de març per a donar-li a conèixer els seus projectes. El Sr. José María escrivia aqueix mateix dia l'article que donava tret inicial a les nostres festes del foc: «Inserim a continuació un article del Sr. José María Py que segurament ens continuarà honrant amb la seua galana ploma». L'article portava per títol «Les falles de San Chusep en Valencia y les fogueres de San Chuan en Alacant». «Jo li vaig parlar del nostre costum d'encendre fogueres la vespra de la nit de Sant Joan en les quatre cantonades de moltes dels carrers d'Alacant. Allò va ser la idea definitiva perquè nasqueren les actuals festes de Sant Joan. Des d'aquell moment vaig ser jo l'acompanyant assidu, l'amic inseparable, el secretari d'aquell home il·luminat. Jo el vaig portar a tots els llocs per a promocionar la festa de les fogueres. Vam parlar amb el Sr. José Pérez García-Furió, catedràtic de l'Escola de Comerç, amb el seu consogre, el Sr. Manuel Perales, el periodista taurí que signava «Percal». Vam anar a veure el Sr. José Estruch Ripoll, odontòleg, els metges Evaristo Manero Pineda i Ángel Pascual Devesa. I no va faltar, com era natural, la visita a l'alcalde d'Alacant, el general Julio Suárez Llanos. Tots ens van acollir amb gran entusiasme. Tots van encoratjar el senyor Py per a dur a terme aquella gran idea de plasmar aquell somni magnífic de les fogueres de Sant Joan. I per si no fora prou, vam parlar amb dos personatges molt influents en aquells dies a Alacant: el Sr. Manuel Pérez Mirete i el Sr. José Guardiola Ortiz, grans jurisconsults glòria del fòrum alacantí». («Nacimiento de las Hogueras de San Juan». Eleuterio Meseguer Martínez. Fogueres 1988).

La primera reunió per a les «falles» de Sant Joan

«La Comissió organitzadora de les «falles» de Sant Joan a Alacant, celebrarà hui a les set i mitja de la vesprada una reunió per a tractar dels oferiments rebuts i ordenar les iniciatives nombroses que s'han presentat. Reina gran entusiasme i tot fa esperar que el lúcid festeig tindrà una grata realització. La reunió se celebrarà al local de la «Peña Los Nacional». («La Voz de Levante», 31 de març). Amb el titular “Les Falles de San Chuan”, anunciava la reunió el periòdic «El Luchador» aqueix mateix dissabte: «Ja som gent a Alacant, com a València en Sant Josep, Alacant tindrà les seues falles en Sant Joan. Ha bastat perquè això es realitze l'activitat i entusiasme d'un senyor que no és alacantí, el Sr. José María Py i Ramírez de Cartagena, perquè es convoque a una reunió que se celebrarà aquesta vesprada a les set i mitja al local de la Peña Los Nacional» («El Luchador», 31 de març). El «Diario de Alicante», de semblant manera, anunciava la primera reunió de comissions: «La Comissió organitzadora de les falles de Sant Joan, a Alacant, celebrarà hui a les set i mitja de la vesprada una reunió per a tractar dels oferiments rebuts i ordenar les iniciatives nombroses que s'han presentat» («Diario de Alicante», 31 de març). «Les falles de Sant

Chuan. El Sr. José María Py y Ramírez de Cartagena, en nom de la comissió organitzadora dels Falles de Sant Chuan, en atent B.L.M ens convida a la reunió general de comissions que tindrà lloc al local la Peña Los Nacional, hui dissabte a les set i mitja de la vesprada («El Día», 31 de març). «Els falles de Sant Chuan. El Sr. José María Py y Ramírez de Cartagena en nom de la comissió organitzadora de les Falles de Sant Chuan, en atent B.L.M ens convida a la reunió general de comissions que tindrà lloc al local que ocupa la Peña Los Nacional, hui dissabte a les set de la vesprada. Agraïm l’atenció i prometem la nostra assistència» («El Tiempo», 31 de març).

Consells venc i per a mi no en tinc

«Un consell per a “Alicante Atracción”
Grup de sans homes,
replets de bon desig,
tan pobres de «dringadissa»
com rics d’... il·lusions:
Eviteu sufocacions
redactant un «Gran Programa»
que molt de «metall» reclama,
i el que hauríeu de «podar...»
si no aconseguíu «encunyar»
el molt afany que us inflama!
Un programa molt senzill,
sense «bambolla» i ximpleries,
atent a les «calories»
que tingueu a la butxaca.
I per a donar-li alguna lluentor
a tan parc programeta
Poseu el que dóna gratis
l’augusta mare Natura:
la bella temperatura
amb què la « Terreta» convida.
Digueu que Apol·lo radiant
sorgirà per l’Orient,
si no està, naturalment,
amb un ennuvolat davant.
Com a número important
consigneu la « simfonia»
d’una mar tota poesia,
i digueu que la palmera
bressolarà la seua «cabellera»
amb sultana gallardia.
Així prompte podreu veure,
creuats de l’«Atracción»,
executada una funció

que poca despesa ha de fer.
Només heu de posar
les regates conegudes,
les obligades corregudes,
i una batalla... sense flors!,
desfilada d’Exploradors,
i les «Revetles» lúcides.
I no cal fer tombarelles
volent la Lluna agafar,
doncs amb escasses pessetes...
només se us pot demanar
un programa en «humorades»!»

W.A. Larregui
(El Día, 31 de març)

«Les Fogueres de San Chuan», ja l’hem batejada

«Així es titularan els festejos «fallers» que se celebraran a Alacant la nit vespra de Sant Joan». Aquest era el titular en «La Voz de Levante» l’u d’abril, el dia posterior a la primera reunió de les futures comissions de fogueres reunides en la «Peña Los Nacional». «Ahir es van reunir les comissions encarregades de la construcció dels grups al·legòrics, regnant un entusiasme tan gran, que és d’esperar la construcció de gran nombre de «falles» o «fogueres», com a Alacant és tradicional. Prompte començaran els treballs de recaptació de què estan encarregades persones molt prestigioses i molt alacantines» («La Voz de Levante», 1 d’abril). Ací ens adonem que en un primer moment la paraula «falla» i «foguera» es mesclaven i de l’al·lusió a la tradició de la ciutat de cremar fogueres la vespra de Sant Joan, que segons sembla era la primera intenció de celebració de la nit de Sant Joan. «Gratament impressionats vam eixir de la reunió que van tenir a la «Peña Los Nacional» les comissions de les indistintes fogueres que amb caràcter artístic pensen portar-se a efecte en alguns barris. Va regnar entusiasme, va predominar la simpatia per tan plausible idea” («El Luchador», 3 d’abril). «Les fogueres de Sant Chuan. El dissabte a la nit es va celebrar a la ‘Peña Los Nacional’ una important reunió en la qual van quedar constituïdes les comissions que han d’organitzar ‘les fogueres de Sant Chuan’. Va regnar gran entusiasme» («El Día», 2 d’abril). «Entre altres es van prendre els següents acords: començar la subscripció popular, per barris, diumenge vinent, de Pasqua. Recaptar del municipi, premis per a les falles més artístiques. Presentar els esbossos d’aquestes a l’aprovació de l’Excel·lentíssim Ajuntament. Que «les falles» queden instal·lades la vespra de Sant Joan, per a procedir a la seua cremà la nit del 24. Sabem que la florent entitat Baviera presentarà una artística falla». («El Correo», 4 d’abril).

Molt ben inventat, però...

No tot anaven a ser roses, des del primer dia va haver-hi crítiques. “Postil · les. Falles”, Juan de Benalúa signava un article d’opinió en el diari «El Luchador», el 3 d’abril, amb la reunió celebrada el 31 de març encara calenta: «Excel · lent ens sembla la idea de fer falles a Alacant: Les falles de San Chuan. És un festeig artístic i molt popular per a rendir grans beneficis a la nostra ciutat en època estiuenca, com anualment els aconseguix la nostra germana València a qui no ha d’avergonyir-nos imitar. Tant de bo imitàrem més els valencians! Ells estan encertats fins i tot en els seus defectes. No crec improcedent dir que per a les falles de l’any 1929 haguera de convidar-se a col · laborar pobles tan pròxims com el Palamó, Sant Vicent, Sant Joan, Mutxamel i el Campello. Això podria ser el guió per a aconseguir algun dia que tots els pobles alacantins acudiren a fer la seua falla a la capital. Les bandes musicals falleres podran rivalitzar en un Certamen». («El Luchador», 3 d’abril)

Anem per parts, ho deixarem clar des del principi

I perquè no hi haguera el menor indicati de dubte, deixarem molt clara la diferència entre «falla» i «foguera»: el mateix significat té «Foguera» i «Falla», no obstant això, sembla que ha de ser foguera el que es crema en el «foguer» i «falla» el que es crema «al libitum». Siga com siga, és la veritat que el tradicional a Alacant es diu «Fogueres de Sant Chuan» i a aquestes, se’ls donarà caràcters artístics amb una mica de sal i pebre». («La Voz de Levante», 5 d’abril). «Es va verificar la reunió per a tractar de donar a la revetla de Sant Joan un nou aspecte, convertint-la en una cosa artístic semblant a les ‘falles’ valencianes. Va regnar molt l’entusiasme i es van designar les següents comissions encarregades d’organitzar les fogueres en diversos llocs» («El Tiempo», 3 d’abril).

De la reunió celebrada el 31 de març a la «Peña Los Nacional», aquesta és la relació de les comissions pioneres amb els seus components d’aqueixa reunió que van aparèixer en els periòdics «La Voz de Levante», «El Luchador» i «Diario de Alicante».

Foguera Plaça de la Reina Victòria (hui de Calvo Sotelo): president, Juan Martínez Blanquer; vicepresident, Roberto Torras; secretari, Federico Guardiola; vicesecretari, José Galán; tresorer, Ángel Pascual Devesa; i vocals, Ramón Ripoll, Francisco Matarredona, Santiago Soler i Emilio Varela.

Foguera de Méndez Núñez: president, Evaristo Manero; vicepresident, Francisco Blanes; secretari, Joaquín Candela Ardid; vicesecretari, Manuel López Gomis; tresorer, Rafael Planelles, i vocals, Alfredo Solá, Valentín Aguirre, José Sellés; Luis Martínez, Arturo Mañogil, José Bernabéu, Manuel Gallud i Juan Úbeda.

Foguera Benalua: president, José Seguí; vicepresident, A. Biedma; secretari, Manuel Barco; vicesecretari, Marcelino Fernández; tresorer, Juan Such, i vocals, Antonio Andréu, José Montesinos, Rafael Seguí, Francisco Galvañ i Emilio Martínez.

Foguera Alfons el Savi- Sant Vicent- Calderón i Infanta (hui Primo de Rivera): president, José Caturla; vicepresident, el designat pel Club Magritas; secretari, el designat per la «Peña Los Nacional»; vicesecretari, senyor Sirvent; tresorer, Vicente Coloma; i vocals, un que designe el Club Carratalá, el Sr. Enrique Tomás Senabre, José Domenech, Miguel Llaneras, Antonio Navarro, José Soler, Vicente Andrés i Jaime Olmos.

Foguera Carolines (rotonda del tramvia): president, Leandro Galán; vicepresident, José Amorós; secretari, Antonio Ramón (pare); vicesecretari, Antonio Ramón (fill); tresorer, Joaquín Ferrer, i vocals, José Seguí, Félix Alonso, Luis Lloret i Pascual Gomis.

Foguera Isabel II (hui Gabriel Miró): president, Manuel Pérez Mirete; vicepresident, el que designe el Casino d’Alacant; secretari, Arturo Bádenas; vicesecretari, senyor Arques (fill); tresorer, senyor Paniagua, i vocals, Alejo Martínez, Antonio Samper, Manuel Pastor i el senyor Pérez Sentí.

Foguera Pérez Galdós-Belando: president, Enrique Sales; vicepresident, Honorio García Pérez, secretari, Eduardo Limiñana; vicesecretari, Miguel Aynat; tresorer, Juan Álvarez, i vocals, Manuel López, Anselmo Urios, Adolfo Benlloch i Carlos Cárdenas.

Foguera Plaça de Chapí o Plaça Nova: president, Ramón Guillén Tato; vicepresident, Luis Altolaguirre; secretari, José Coloma; vicesecretari, Jesús Marín; tresorer, Antonio Poveda, i vocals, Manuel Rovira Rizo, José Aracil, Manuel Pérez i Antonio Mazón.

Entre altres acords es van prendre els següents: eixir cadascuna al seu barri el Diumenge de Glòria a efectuar la subscripció setmanal, sol · licitar de l’Ajuntament premis per a les més artístiques «Fogueres» i presentar els esbossos a l’aprovació de l’alcaldia, les fogueres apareixerien plantades al carrer la vespra de Sant Joan, dissabte 23, i cremades el diumenge 24 a les dotze de la nit, sol · licitar d’Alicante-Atracción premis per als millors aparadors de forns i confiteries i per al que d’aquests confeccione millor les típiques «Coques de Sant Chuan». En diversos articles de premsa apareix que la florent entitat Baviera presentaria una artística falla que segurament admiraria a tot el veïnat («El Tiempo», 4 d’abril).

Qui pega primer, pega dues vegades

La foguera Plaça d’Isabel II (hui de Gabriel Miró) es va avançar un dia a la previsió en la recaptació que es va acordar en la primera reunió de fogueres celebrada el 31 de març. El 7 abril, Dissabte de Glòria, la comissió presidida pel senyor Pérez Mirete, va realitzar la primera col · lecta per a una foguera, convertint-se en el primer acte d’una comissió en la història de la festa. Una banda de música va acompanyar els foguerers pel districte. La pólvora també va estar present, encenent gran quantitat de petards. L’article on s’arreplegava la notícia de la primera cercavila foguerera, acabava ressenyant que ja es tenia coneixement que alguna comissió havia encarregat a València la confecció de la seua foguera que «seria una gran

mostra d’enginy i bon gust». («La Voz de Levante», 7 d’abril). El 7 d’abril, la junta directiva d’«Alicante Atracción» es reunia a la nit al local que aquesta societat tenia al Cercle Mercantil, per a tractar assumptes relacionats amb els pròxims festejos del mes de juny. («El Día», 7 d’abril). «Les Fogueres de San Chuan. Ha trencat el foc la foguera de la Plaça d’Isabel II. En els anals d’Alacant quedarà registrada la data d’ahir com una efemèride interessant: el Dissabte de Glòria, 7 d’abril de 1928, va començar l’organització de les primeres fogueres. La comissió, presidida pel Sr. Manuel Pérez Mirete, va recórrer part del seu barri entre els acords d’una banda de música, els estrèpits de la pólvora i la gatzara i el moviment de tot el veïnat. Comerciants i veïns van respondre molt bé i tot fa vaticinar que la foguera d’Isabel II aconseguirà un èxit clamorós. També s’apresten a eixir hui les de Victòria, Teatre i Rambla. Sembla que es mouran les d’Hernán Cortés i que el doctor Mengual n’inicia una altra per al Raval Roig. Aquesta noble emulació ens és molt simpàtica i si, com sembla, les coses es fan bé, podrà resultar un festeig molt interessant i de positius beneficis per al comerç alacantí» («El Tiempo», 5 d’abril).

Toca-la una altra vegada, Sam. La música en els orígens

El diumenge 15 d’abril, a les onze del matí, al local de la «Peña Los Nacional», estaven convocades totes les comissions per a celebrar la segona reunió a fi d’aprovar l’organització d’un concurs de bandes a la plaça de bous, aprofitant l’ocasió de la contractació de les diferents fogueres per a celebrar les noves festes de juny. Aquest concurs reportaria premis i beneficiaria totes les fogueres que segons les previsions passarien de huit. L’article periodístic el signava el mateix José María Py («La Voz de Levante», 10 d’abril). El diari El Tiempo arplegava la petició al mestre Serrano perquè dirigira l’himne regional: «Si tot es porta a la pràctica serà un triomf per a Alacant i si els entusiasmes no decauen, augurem un principi de moviment i activitat per a engrandiment de la nostra capital» («Diario de Alicante», 10 d’abril).

Pro Alacant. Una labor essencial. Dos per un

«Imitar el bo mereix aplaudiment i no censura i ningú podrà exercir crítica malèvola contra els alacantins, si imiten la capitalitat de la regió en el nombre i en l’aspecte artístic de les seues festes. L’esperit «fester» està latent en nosaltres, perquè per alguna cosa som llevantins i per afegiment valencians. I si la ciutat germana major no malgasta ocasió per a organitzar festes que signifiquen font de riquesa, per què no seguir nosaltres el camí que ens traça? Per totes aquestes consideracions, hem d’acollir amb afecte i encoratjar les diferents comissions que, amb entusiasme, estan organitzant per al juny pròxim «les fogueres de San Chuan». Ningú negarà que «les fogueres» no són invenció d’ara. Vulguen o no, es tracta d’una cosa molt tradicional, molt arrelada al nostre poble que no perd el costum malgrat els bans de bon govern de les nostres autoritats.

La «nit de San Chuán» tenen sobrat treball guàrdies i vigilants per a evitar el dispar de «trons, piules, petards» i l’encesa de «fogueres». Vegeu ara, que, amb un acord digne d’elogi, ho tindrem tot. El miracle consisteix en el fet que a la festa popular del foc -atavismes potser!- se li donarà un aspecte nou ací: la «foguera» rudimentària i perillosa, s’agermanarà amb l’Art i l’Art haruem de fer que l’autoritat tolere el que abans prohibia i que l’espectacle sempre meravellós de les flames divertisca el poble. Però, aquest ha d’adonar-se d’aqueixa transformació transcendental, de la seua importància per a la vida econòmica de la ciutat. «Les fogueres» d’enguany i dels anys successius constituïran una festa insospitada i digna de ser admirada per propis i estranys. Ací està el secret de l’èxit: en l’admiració dels segons. Sabem àmpliament que la festivitat de Sant Pere, amb la seua correguda clàssica, convoca a la capital quasi tots els pobles de la província i cal que aqueixa visita d’un dia es convertisca en plural: dies. Cal que els nostres comprovincians vinguen a Alacant, el dia de Sant Joan, a veure les nostres fogueres que constituïran un desplegament d’art i enginy. I cal laborar perquè aqueixes poques dates que hi ha entre el 23 i el 29 de juny, s’ompliguen amb festes, perquè el foraster no marxe i trobe divertida i agradable la seua estada a la capital. Cal, doncs, que el poble s’associe de cor a la festa i que contribuïsca al seu major èxit, secundant l’entusiasme de les comissions. Aquestes laboren sense descans perquè la seua respectiva «foguera» siga la millor. Aquest pugilat és digne d’aplaudiment. I una prova més d’aqueix entusiasme és que s’han creat comissions en barris on no s’havia assenyalat «foguera». Amb la precipitació dels primers moments, es va prescindir d’adjudicar una «foguera» a la Plaça d’Alfons XII, amb la qual cosa, tot el comerç dels carrers Major i Altamira tenien molt allunyats els seus respectius festejos populars. Per tal d’obviar el seu oblit, s’ha creat una altra «foguera» que s’emplaçarà enfront de l’Ajuntament, la comissió de la qual va començar els seus treballs, amb gran entusiasme i amb gran soroll de música i pólvora el diumenge últim. I com que la comissió d’Isabel II ja tenia envaït part d’aquest nou districte, per a no defraudar els seus donants i no armar l’embolic de les devolucions, ha acordat alçar dues «fogueres» en comptes d’una; emplaçant la de nova creació a la plaça de Roger, enfront del Palau Carbonell, havent nomenat President Honorari de la Junta l’opulent comerciant Adolfo Reus. Fem per hui punt, insistint que és indispensable la franca i entusiasta cooperació de tot el poble d’Alacant («El Tiempo», 18 d’abril).

A València ja s’han assabentat del que farem

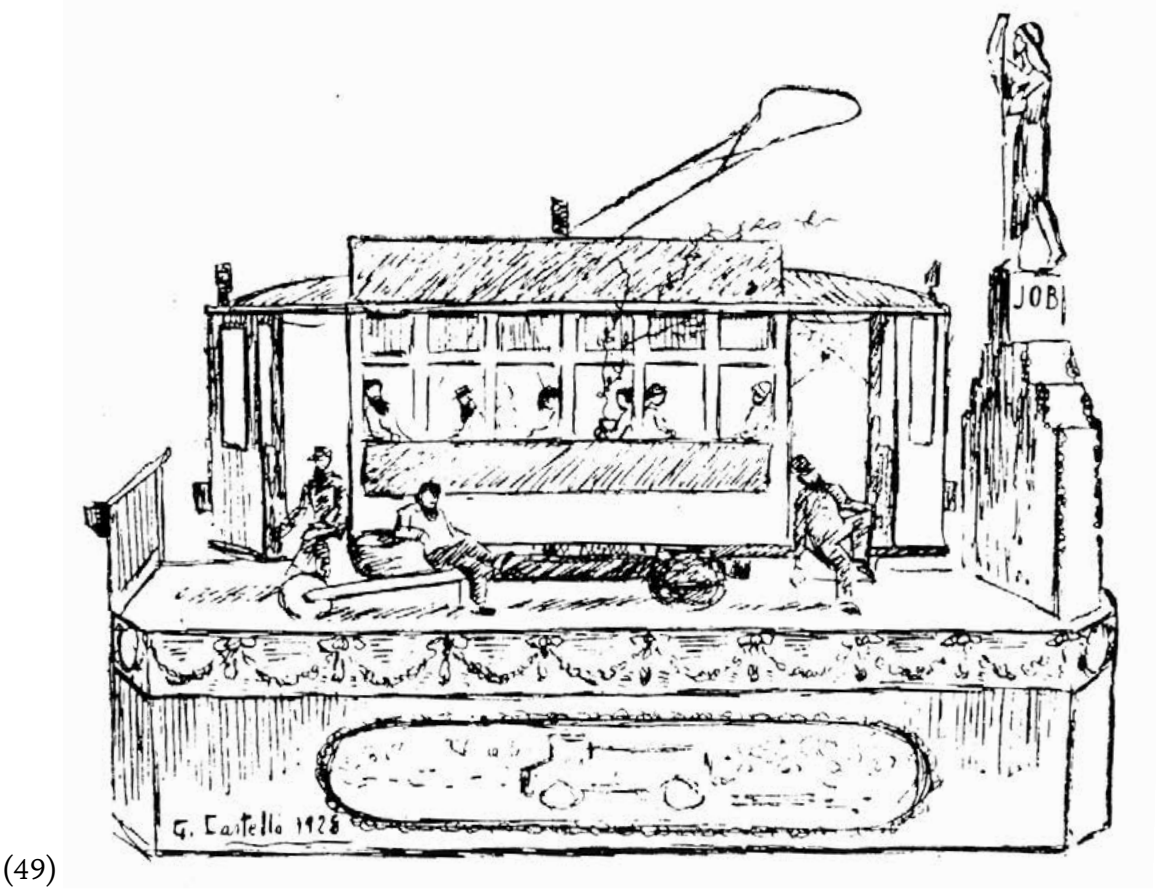
La premsa valenciana es va fer eco ben ràpid de la nova iniciativa de la creació de les Fogueres. L’1 d’abril, un dia després de la primera reunió de comissions de fogueres, “El Mercantil Valenciano” publicava la notícia escrita pel seu corresponsal alacantí: «Ahir de vesprada es va celebrar una reunió convocada per un valencià resident a Alacant, a fi de tractar d’implantar a la nostra ciutat la festa de les falles. A la reunió va assistir

nombrosa concurrència, canviant-se impressions sobre l'Assumpte i nomenant diverses comissions». El 4 d'abril, "Diario de Valencia" escrivia: «Falles a Alacant. S'han constituït els comitès de barris que han d'organitzar les falles de Sant Joan, al mes de juny. S'espera que aquest festeig tindrà gran ressonància». (*Les Fogueres de 1928 en las crónicas de prensa de Valencia y Alicante*. Josep Joan Coll Fornés). El diari «La Voz de Levante» ressenyava que la premsa valenciana ja s'havia preocupat per les futures fogueres i apuntava que veien amb gran satisfacció «el seguiment del camí de la mare regional», enumerant les dotze fogueres previstes: Plaça de Benalua, Plaça de la Reina Victòria, Plaça d'Isabel II, Carrer de Roger- Carrer dels Socors, Plaça d'Alfons XII, Avinguda de Méndez Núñez, Plaça Chapí, Plaça Hernán Cortés, Alfons el Savi i Sant Vicent, Calderón de la Barca, Alfons el Savi, Pablo Iglesias i Pérez Galdós, no descartant-se que sorprenguera l'aparició d'alguna més. S'anunciava que les més prestigioses bandes de la província d'Alacant acudirien a les noves festes, anunciant la celebració a la plaça de bous del concurs de pasdobles. L'acte acabaria amb l'actuació conjunta de totes les bandes interpretant «Aires Levantinos» i l'«Himne regional» dirigint-les el mestre Torregrosa i Serrano, respectivament. S'anunciava una pròxima reunió de totes les comissions el diumenge 29 d'abril als salons del Cercle Mercantil. L'article el tornava a signar el mateix Py. («La Voz de Levante», 27 d'abril). Py escriuria en semblants termes per al «Diario de Alicante»: «Recollida la impressió general de totes les comissions de les indistintes fogueres que han de celebrar-se en el pròxim dia de Sant Joan i la seua vespra, no poden ser aquestes més falagueres. En totes les comissions existeix el major entusiasme, esperit d'unió i optimisme. Les recaptacions populars per barri es porten a efecte amb el major ordre. El poble alacantí pot dir-se que ha respost com un sol home contribuint i depositant la seua confiança en les seues respectives comissions. Hi ha ja esbossos dels semi monuments que han de cremar-se, aprovats per comissions i fins i tot alguns en construcció. També hi ha contractades bandes de música prestigioses, ja que cada foguera tindrà la seua banda, i com que seran les fogueres almenys en nombre de dotze, es donarà el cas pelegri de ser el mateix nombre de bandes reunides a Alacant, cosa potser mai vista en aquesta capital» («Diario de Alicante», 25 d'abril). El «Diario de Alicante» també ressenyava com havia sigut acollida la notícia de les noves festes en la premsa de la capital del cap i casal: «Serà un espectacle digne de veure, a les dotze de la nit del dia de Sant Joan, des del seu Benacantil o castell de Santa Bàrbara, que domina tota la capital a les seues faldes, tanta traca i tanta foguera alhora. Curiosa idea que a molts no se'ns ha ocorregut! I, segons tenim entès, hi haurà trens especials per a aquests dies a preus reduïts d'anada i tornada des de València, Múrcia i Dénia i també es gestiona un botijó des de Madrid. Bé per la capital germana que demostra la seua energia, activitat i voluntat per la seua 'terreta', aqueix tros que podem cridar de les nostres entranyes, amb orgull, els valencians. No seria una nota simpàtica i de regionalisme que el nostre Cercle de

Belles Arts i Lo Rat Penat dedicaren un estendard i els portaren a la millor d'aqueixes 'Fogueres de Sant Chuan de Alacant?'» («Diario de Alicante», 8 de maig). «Tot fa suposar un gran èxit per a Alacant no sols per a enguany sinó per als successius. Ja hi ha comissió que s'ha dividit el barri per carrers per a constituir tres comissions diferents per a fer tres fogueres més per a l'any que ve. Només falta ultimar detalls per a l'organització general i per a això, es convoca les comissions de fogueres íntegrament constituïdes i la premsa en general a una reunió que tindrà lloc als salons del Cercle Mercantil diumenge que ve 29 del corrent a les deu i mitja del matí i per a l'acte de la qual ha sigut convidat el nostre digne i Excm. Senyor Alcalde. Suplicant-ne la puntual assistència. Per l'organització, J.M. Py y Ramírez de Cartagena («El Día», 26 d'abril).

Els primers esbossos

Mentrestant les comissions van anar presentant els corresponents esbossos per a passar la censura prèvia de l'autoritat governamental. «Les comissions de les dues fogueres del barri de Sant Ferran han lliurat ahir en l'Alcaldia els croquis d'aquestes. L'una i l'altra són de molt bon gust i revelen el desig de plasmar idees de sabor regional, estimulant l'afecte a la pàtria xica». («La Voz de Levante», 28 d'abril). La següent a presentar el seu esbós va ser la de la plaça d'Isabel II.

(50)

El concurs de pasdobles

Py feia una crida a tots els ajuntaments i bandes de la província perquè acudiren a acompanyar les comissions de fogueres i participar en el concurs de pasdobles que es pretenia programar. Així, totes les bandes havien d'enviar al carrer de Belando 25 d'Alacant, el pressupost i nombre de músics que enviarien a les festes. Les obligacions d'aquestes eren estar a les deu del matí el dia 23 de juny i concórrer al Concurs de Pasdobles a la plaça de bous, portant assajades les partitures de l'*Himno Regional de la Exposición*, del mestre Serrano i *Aires Levantinos*, del mestre Torregrosa, consistint el concurs en dos pasdobles, un de lliure elecció i un altre obligat que s'anunciaria. Aqueix mateix dia, a les nou i mitja de la nit, cadascuna de les bandes oferiria un concert a peu de cadascuna de les fogueres que actuaren. El 24 de juny, les obligacions consistirien en una cercavila a les onze del matí i dos concerts, un de set a huit i mitja de la vesprada i un altre, de nou i mitja a una de la nit («La Voz de Levante», 29 d'abril). El Sr. José María va denunciar l'abús que algunes bandes de la província volgueren aprofitar-se de l'esdeveniment. «Davant la necessitat de tantes i existir sol·licitud d'elles; aquestes tracten de voler aprofitar-se de l'ocasió presentant pressupostos exagerats de dos mil i dos mil cinc-centes pessetes i fins a tres mil». Per a evitar tal abús i la contractació de bandes de fora de la província, va demanar als alcaldes dels pobles que mediaren en la rebaixa dels pressupostos presentats. Al final no va haver-hi concurs de bandes, mesura que la premsa local va considerar encertada: «Reunir a la capital aquestes bandes de la província, que són expressió de cultura, és una obra molt plausible. En altres ocasions s'han reunit ací bandes de la província per a consensuar; la seua actuació ha engendrat odís, antagonismes, hostilitat, rivalitats. En suma, uns sentien gallardia dels triomfadors i uns altres el depriment estat d'ànim dels vençuts. En canvi, ara no hi ha hagut vençuts ni vencedors totes les bandes han triomfat» («El Luchador», 2 de juliol).

La fira del bestiar

Doncs sí, entre les moltes activitats a incloure en el programa de les fogueres es va arribar a considerar la celebració d'una exposició o concurs avícola ramader. «Alicante Atracción» va tractar, entre altres assumptes, l'organització de la mostra. «En Llevant és coneguda l'afició avícola i a la nostra província existeixen nombrosos paratges on el foment de la ramaderia té arrelats admiradors i entusiastes. Es redueix a portar a Alacant, donant-li caràcter oficial, el que setmanalment fan Oriola, Almoradí i tants altres pobles de la Vega del Segura. Tenim paratges apropiats i espaiosos per a una manifestació de tal índole i podem assenyalar entre altres el Parc de Canalejas i el Passeig de Campoamor («La Voz de Levante», 3 de maig). Per a l'organització de la fira, es va convocar a les quatre de la vesprada del divendres 1 de juny, al local del Consell de Foment al carrer de Sant Ferran, ramaders, avicultors i

colombaires que desitjaren prendre part en el citat concurs, donant-se un termini d'inscripció fins al dia 10 de juny en aqueixes mateixes dependències. L'organització degué desistir de celebrar-la a causa de la baixa participació de ramaders, avicultors i colombaires.

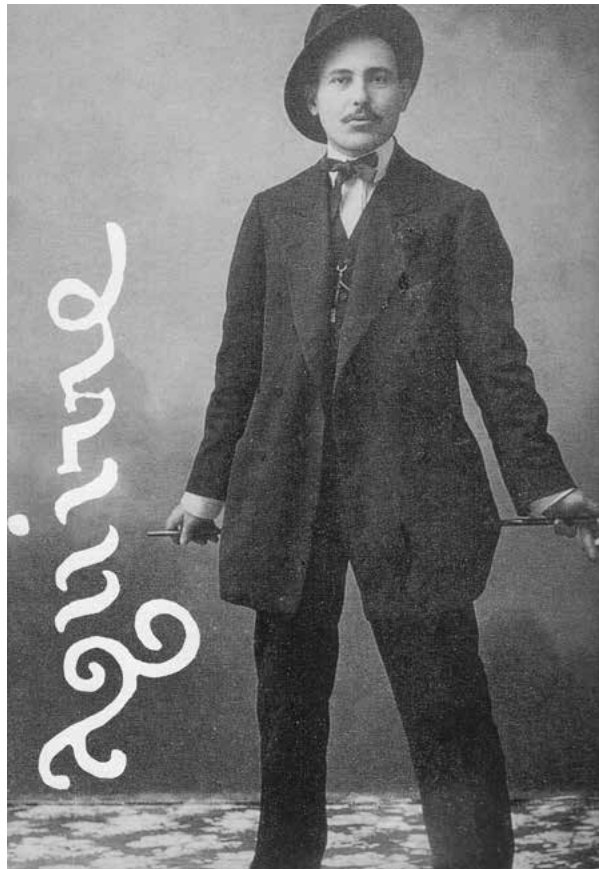
Uns festejos nous i altres vells oblidats. Propaganda ja!

«Sembla que la ciutat ha embogit de sobte. Els grans problemes per resoldre i les millores no reeixides i d'inajornable realització no inquieten Alacant més que la consecució que les 'Fogueres de San Chuan' tinguen un èxit rotund. Que han de tenir soroll es dedueix fàcilment de l'enrenou amb què s'atabalen les juntes de veïns en cada barriada, afanyant-se per superar en iniciativa i rumb les del barri del costat, lluitant amb una emulació i amb un entusiasme veritablement increïbles en aquest país d'abúlics. Aquestes festes noves no són estranyes; se celebraran per primera vegada per via d'assaig -un nou assaig més a afegir a la sèrie inacabable, pel que sembla, i l'origen del qual es perd en la famosa nit dels temps- per a tractar que arrole a la terra alacantina, sequel·losa i rebel a aquesta classe de cultius. Tindrà eficàcia el nobilíssim intent? Es tracta de posar una bona salsa als dos plats forts de les festivitats alacantines al juny (Sant Joan, amb la seua revetla tradicional, i Sant Pere, amb les seues famoses corregudes de bous) per a retenir el foraster habitual visitant aqueixos dies, i en endavant fomentant, engrandint el que ara s'assajarà, aconseguir l'atracció del turisme, a la manera que ho fa València per Sant Josep amb les seues famoses falles. Coneixem els nostres clàssics... Sabem com de prompte s'empereseix el llevantí, passant de l'entusiasme més fèrvid a la desgana més enervadora i amb motiu de quant es diu i fa ara a la nostra ciutat, ens ve a la memòria el record d'altres assajos semblants que, semblant anunci venturós d'una nova era en la necessària i inajornable campanya pro turisme, prompte, massa prompte es van oblidar per tots. Però tinga eficàcia o no el propòsit actual, podem assegurar el seu èxit almenys en aquest primer any. La revetla de Sant Joan, que tants bans prohibitius va inspirar sempre a governadors i alcaldes poc comprensius dels atavismes regionals, contra l'abús i encara l'ús senzill de la pólvora, serà sonada aquest any de 1928. Es faran fogueres artístiques en carrers i places; nombroses bandes de música amenitzaran l'algazara popular, balls públics, concursos de tota classe... Tres dies d'estrèpid, de tabola incessant... Per aquest any, doncs, la cosa serà vistosa, artística, esplèndida. Però totes les comissions que rivalitzen a treballar intrèpidament amb entusiasme sorprenent, encara no han pensat en la propaganda fora d'Alacant d'aquestes festes extraordinàries. Si encara creuen 'el bon drap a la caixa es ven', els fets han de demostrar que per aqueix oblit 'les fogueres de San Chuan' hauran sigut unes festes gratíssimes celebrades en família com les 'soirées de Cachupin'. I cal evitar-ho. Si es té fe que tot resulte bell; si, com s'espera, els fets responen als entusiasmes desplegats en els preparatius, com dona dret a confiar pel desinterès amb què es treballa, s'ha de fer una crida al foraster, perquè

acudisca a presenciar la gaubança extraordinària que s'apropa. Si no han de tenir aqueixa finalitat pràctica d'atraure cap a Alacant les gents de fora i no ha de passar tot d'una festa casolana, no ens bastava a eixir la nit de Sant Joan al camp a 'prendre el ros' entre les lluminàries de les bengales, l'esclat dels coets i el crepitar de les fogates, menjant les primeres bacores del Pla, de Rabassa, de la planada dels Àngels o de l'Horta, a la llum de la lluna, escoltant els mossos i les xiques les seues cançons tradicionals, mentre esperen la mitjanit per a la pràctica dels sortilegis misteriosos i ancestrals en què la joventut i l'amor ingenus creuen a través dels anys i dels costums? No estaria millor, si en la intimitat familiar celebràrem la clàssica revetla, ressuscitar aquelles vetlades marítimes cordials dels nostres avis als molls del port, davall l'escintil·lar de les estrelles, menjant la tradicional coca oliosa, d'estrany sabor exquisit, que sempre va ocupar lloc d'honor en la culinària solemne regional, tan rica i variada en fritades de ceba, all i espècies? Alacant és el poble menys conservador de les seues tradicions. Poques d'elles es mantenen en peus desmaiadament ja. Amb les exòtiques festes d'ara s'acaba el que encara quedava. Però ja és igual tot; no és hora d'actuar d'aixafaguitarres, sinó de sumar-nos a l'entusiasme general per a contribuir en el fet que l'esforç realitzat done el seu màxim rendiment. Què es proposen els organitzadors d'aquestes fogueres que s'inicien enguany? No creiem que siga el seu desig oferir-nos una festa íntima familiar per a anar per casa, com qui diu; no. Seria massa costós i complicat. Si tot l'admirable treball que s'efectua i tots els sacrificis que el veïnat s'ha imposat generosament no tenen per fi l'assoliment de l'eterna aspiració alacantina d'atraure forasters, i amb ells, riquesa per al comerç i fama per a la ciutat, creiem excessiu l'esforç que s'està duent a terme. Excessiu i ineficaç. I perquè no ho siga, i ja que es faran bé les coses, si s'ha de jutjar pels preparatius, falta, als qui sobre els seus múscles van tirar la funció de dirigir l'organització, fer el treball principal, el més difícil i ingrát, potser, però el de major transcendència en aquests assumptes. Ens referim a la propaganda. Però no a la propaganda a casa, a la capital o a la província, sinó a aquella que atrau el turista de llunyans punts amb cridaners cartells murals, amb campanya persistent de premsa, com podríem aprendre de Màlaga, de València, de Sevilla... Si seran fastuoses (i ho seran) aqueixes festes de la revetla de Sant Joan, ha de pregonar-se als quatre vents, convidant a tots a presenciar-les. Si no són més que per a nosaltres sols, aqueix tret d'egoisme costarà molt car a la ciutat, que bé havia de guardar energies i diners per al que és en ella problema de vida o mort per a resoldre: el de la propaganda de la «season» hivernal alacantina única a Espanya». Així es despatxava en un article d'opinió Emilio Costa, director del «Diario de Alicante», sobre les noves festes en el seu periòdic el 18 de maig. El 19 de maig, el Diario, inseria una fotografia amb el següent peu de foto: «El Sr. Py y Ramírez de Cartagena, iniciador de les festes de Sant Joan, que enguany han de ser de brillantor i novetat inusitades a Alacant».

(51)

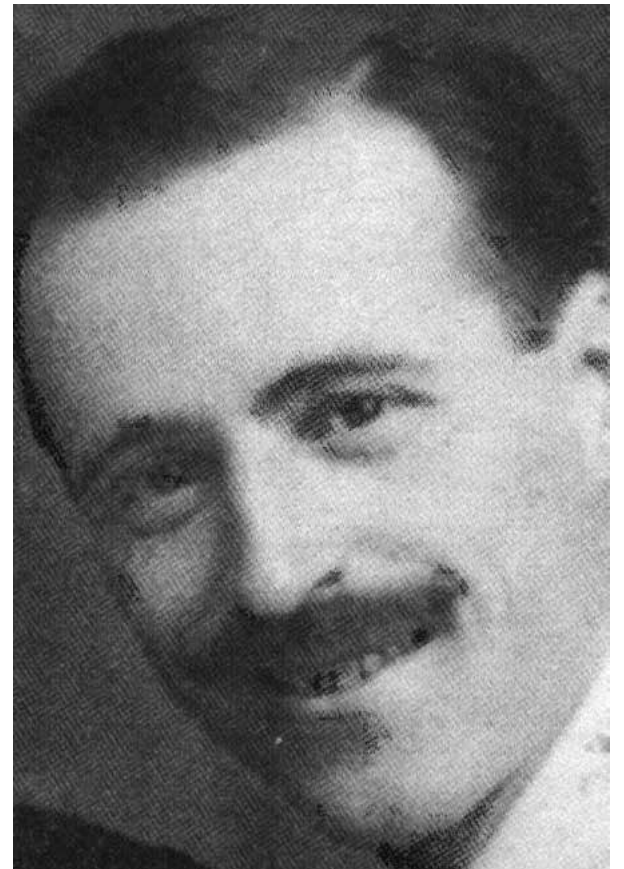

(52)

Les primeres divergències. Ja tenim cartell. Gràcies, Sr. Lorenzo

El 18 de maig i al Cercle Mercantil va tenir lloc una reunió per certes divergències amb motiu de l'organització dels festejos de les fogueres. Finalment, el redactor de la notícia va quedar molt satisfet per l'elevat nombre d'assistents i l'acord final. «Es va solucionar entre semi discursos i controvèrsies; fórmula que va demostrar i va reflectir l'esperit d'alacantinisme dels seus components que tot ho fan per Alacant i per a Alacant. Tot això indubtablement ha donat lloc al fet que lluny de refredar-se els ànims, hagen sigut aquests més enfervorits, i els fets crec que ho demostraran així, perquè cal veure el programeta de festejos que té preparat «Alicante Atracción» per a secundar l'esforç realitzat pels organitzadors dels populars festejos de les Fogueres, continuar fent l'estada agradable i divertida al foraster en els dies successius al 23 i 24 de juny pròxim fins al dia de la cèlebre correguda de Sant Pere. No volem donar detall d'aquests festejos que han de seguir al de les Fogueres perquè es mereixen produir el seu efecte per sorpresa quan es donen a la publicitat els esplèndids cartells que «Alicante Atracción» ha manat confeccionar als tallers d'Artes Gráficas i el veritable art dels quals és del nostre artista, senyor Aguirre» («La Voz de Levante», 19 de maig). «El cartell en qüestió, objecte d'aquest lleuger comentari, és una obra de depurat gust decoratiu en el qual dins de l'estètica es funden com en un sol cos el colorit tan brillant amb l'al·legoria pròpia del número clau del programa: les falles. Si aquest cartell haguera sigut creat per un altre artista, sense regatejos li haguérem prodigat el nostre aplaudiment més entusiasta, però sent del gran artista alacantí Aguirre, ens sentim veritablement orgullosos de comptar-lo entre els nostres grans artistes, que a poc a poc van col·locant el nom del nostre

1928

(53)

Alacant a l'altura que en el món de l'art li correspon» («El Tiempo», 15 de juny). Py anunciava la presència del Círculo de Bellas Artes de València en la festa de les Fogueres obsequiant un estendard «per a la millor Foguera de Sant Chuan de Alacant». El regidor, senyor Penades, delegat de l'Ajuntament en la junta d'«Alicante Atracción», donava compte a l'alcalde, el 19 de maig, del projecte de festes que per al mes de juny tenia ultimat aquesta entitat. En la sessió de la Comissió Municipal de l'Ajuntament d'Alacant s'acordava passar a informe de la Comissió d'Hisenda en la qual es demanaven premis en metàl·lic per a «Les Fogueres de San Chuan», estendards representatius d'aquests premis i la construcció de tarimes per a les bandes de música. Els premis concedits per l'Ajuntament van ser aprovats en la sessió municipal de 18 de juny.

La que has armat, Py

«Bona l'ha armada el senyor Py y Ramírez de Cartagena amb la 'ideica' de ressuscitar el costum de 'les fogueres' i fer una paròdia -però una paròdia ben feta-de les falles de valencianes! D'ara per sempre quedarà nomenat el senyor Py, gran mestre de l'Ordre de les fogueretes alacantines, que està composta per tots els bons alacantins, pels que saben abandonar les seues comoditats quan es tracta de posar alt el nom d'Alacant. Se sent satisfacció quan es veu, com ara, que es treballa quixotescaament, contra la inèrcia dels més, contra el cansament prematur dels que 'prometien' i s'han arraconat abans que se'ls tocara la butxaca... Les comissions no descansen...L'èxit és segur ja. I a l'any que ve, la labor serà més fàcil. En números successius direm alguna cosa sobre aquest moviment foguerer, que ens ha portat l'entusiasme del senyor Py, que ha pres en nosaltres com una foguera...» («El Día», 24 de maig).

Visca la tabola!, visca el vi! Anem a armar-la

«Les novetats atrauen la nostra atenció; i la gran novetat de la temporada la constitueixen les falles. Suprimides les fogueres de Sant Joan, ja hem trobat el mitjà de substituir-les «decorosament». El perill de les fogueres ha desaparegut; el foc de les falles no crema, segons sembla. I si crema, que creme, l'interessant és que hi haja tabola. Un dia de música, animació i trage nou. Per a això, els veïns, els bons veïns, com no dubte que ho som tots, contribuïm amb una quota setmanal durant dos mesos» («La Razón», 9 de juny). «Sabem que hi ha contractades ja diverses bandes de música dels pobles de la província; que s'han fet una comanda enorme de traques per a tots els barris que fan fogueres («El Correo», 12 de maig). El 29 de maig, des de l'Ajuntament d'Alacant, amb el número d'eixida de registre 5.644, se sol·licitava del governador civil de la província, el Sr. Modesto Jiménez de Bentrrosa, celebrar els «pròxims festejos denominats Les Fogueres de San Chuan». L'endemà, el governador autoritzava els festejos.

Els premis. Ara sí que l'hem armada!

El 29 de maig, José María Py presentava una instància a l'Ajuntament: «Excm. Senyor Alcalde d'Alacant.- José María Py y Ramírez de Cartagena, com a president dels pròxims festejos de «Les Fogueres de San Chuan» i assumint la representació dels president de les diferents comissions populars organitzadores d'aquestes, a V.E. amb el respecte degut exposa: Que tractant-se d'un festeig arrelat en l'ànima popular fundat en una vella tradició, és del domini públic en general el seu ja segur èxit i amb això el venir a constituir un gran mitjà d'atracció en bé del poble alacantí i del seu nom, l'al·ludida festa de «Les Fogueres». Que el sacrifici realitzat per les diferents comissions per a l'obtenció de tal èxit, i secundat pels seus respectius barris són dignes del major encomi, per la qual cosa s'han fet creditors d'un alguna cosa que premie i corone aquesta obra, perquè servisca d'estímul per a la seua estabilitat i creixement en els anys successius. Que guiat per tal pensar l'exponent ha aconseguit obtenir del Cercle de Belles Arts de la nostra mare regió València un premi consistent en un estendard de què serà portador una comissió que ens honrarà, «Lo Rat Penat de València i Cercle de Belles Arts». Però tot això que ve a engrandir aquests festejos no satisfà ni pot satisfer tant aquestes comissions com el suport moral i premi material del nostre Excm. Ajuntament, fet pel qual, ateses aquestes raons. Suplica a V.E. que es digne concedir tres premis per a les tres millors «fogueres», segons el parer del tribunal que per a tal efecte nomene l'Excm. Ajuntament, consistent en mil cinc-cents pessetes el primer premi, mil el segon i cinc-cents el tercer amb els seus corresponents estendards que es col·loquen en les premiades, així com l'enllumenat extraordinari de cadascuna d'aquestes i les seues tarimes per a la música» (Exp.12 Festes. AMA)

La comissió municipal permanent de 30 de maig va acordar sotmetre aquest assumpte a estudi de la Comissió d'Hisenda. El 12 de juny, la comissió resolía rebaixar a mil, set-cents cinquanta i dues-cents cinquanta pessetes respectivament els premis. «...La Comissió estima en efecte, que per tractar-se d'un festeig popular d'antic llinatge al qual es vol donar de nou la major importància, no pot per menys de secundar-lo moralment i materialment, però en termes més modestos del que el sol·licitant desitja, ja que una altra cosa no la permet ni les disponibilitats, ni els crèdits pressupostats. Quant a les altres peticions, la Comissió estima que solament podria ser a càrrec de l'Ajuntament el fluid elèctric, sent per compte dels organitzadors totes les altres despeses» (Exp.12 Festes AMA).

El 18 de juny, José María Py, com a president honorari de les diferents comissions de «Fogueres de San Chuan», segons la reunió de les diferents comissions celebrada el 16 d'aqueix mateix mes al Cercle Mercantil, en tenir coneixement de la proposta de la Comissió d'Hisenda de la reducció de premis i en haver creat les comissions de fogueres dos premis més de dues-cents cinquanta pessetes per al quart i cinquè premi i per a evitar «ridiculitzar» el tercer premi, va sol·licitar per escrit que la corporació municipal augmentara aquest dues-cents cinquanta pessetes més, és a dir, cinc-cents pessetes. (Exp.12 Festes AMA). Els dos nous premis creats també serien adjudicats pel jurat nomenat per l'Ajuntament.

En el mateix document, Py fa arribar la inquietud per la composició del jurat de fogueres. Aquestes sol·licitaven del consistori que el jurat nomenat «...es componga per un president que siga un regidor designat per Excm. Ajuntament, si pot ser que siga alacantí assessorat per l'artista d'aquest, el Sr. Bañuls i que els altres components, donat el cas que ens honren amb la seua visita comissions de Belles Arts de València, Múrcia i Lo Rat Penat d'aquelles siga un designat per cadascuna d'aquestes comissions que al seu torn porten estendards premis per a les millors fogueres que en sumen quatre i altres triats per l'Ateneu d'aquesta capital un i per les comissions de fogueres un altre, que en fan un total de sis que en cas d'empat en el veredicté pugua decidir la presidència. I d'aquesta manera buscar la major imparcialitat en la distribució d'aquests premis». Quant al fluid elèctric, i «atès que l'Ajuntament disposa de material i personal suficient per a la instal·lació aquesta la faça també pel seu compte aquest consistent en quatre focus en cada foguera i una per al lloc on haja de tocar la banda de cadascuna». Es comunicava que totes les fogueres aparegueren el 23 al matí i foren cremades el 24, «després de la traca a les dotze». En aqueix escrit també s'al·ludia a la petició que la foguera de la Plaça d'Alfons XII havia dirigit a l'Ajuntament sol·licitant l'actuació els dies 23 i 24 de juny, sol·licitant «que es desestimara per a evitar que les altres es creguen menyspreades per això» (Exp 12. Festes AMA).

En sessió extraordinària celebrada el 18 de juny, el ple de l'Ajuntament va fixar els premis en mil, sis-cents i quatre-cents pessetes, per al primer, segon i tercer premi, respectivament.

Ja comencem amb les crítiques. País!

«... Es ressuscitarà el vell i popularíssim costum de «Les Fogueres de Sant Chuan», tindrem traques, bandes de música, festivals aquàtics de pólvora... Tot serà degut a l'entusiasme de mitja dotzena de persones que s'han proposat portar a la pràctica el que era desig i pensament de molts. En això, com en tot, no consisteix l'èxit a idear projectes i somiar amb la seua realització, sinó a portar a la pràctica aquests plans». Així eixia «La Voz de Levante» al pas a les crítiques, murmuris i comentaris a la falta d'originalitat de les noves festes. Entre altres motius es trobava anar sempre a remolc del que feien a València i altres ciutats, de la prohibició de fogueres i traques per les ordenances municipals o que les festes que Alacant necessitava eren hivernals i no estiuenques. («La Voz de Levante», 10 de juny).

Una funció benèfica per a les fogueres

A les deu de la nit del dijous 14 de juny, al Teatre Nou, es va celebrar una funció a benefici de la foguera de la plaça de l'Ajuntament (Plaça d'Alfons XII), projectant-se «bellíssimes pel·lícules» i actuant la cançonetista alacantina Juanita Saeta, que s'havia ofert galantment per a aquesta vetlada («La Voz de Levante», 14 de juny). En el dia de Sant Joan, amb motiu de la seua onomàstica, la cançonetista va rebre «una artística planxa amb expressiva dedicatòria, per haver pres part desinteressadament en la funció teatral celebrada a benefici de «Les fogueres de San Chuan» de la Plaça d'Alfons XII» («El Tiempo», 26 de juny).

La falla dels gats, seran animals!

Pel que sembla, el nombre de fauna felina de carrer a la ciutat era bastant elevat. Mancant defensors dels animals, «La Voz de Levante» titulava així un article d'opinió en el qual se suggeria una solució tan radical per a erradicar el cens felí.

«Sobretot la qüestió de les falles ens ha commogut vivament, tant, que immediatament després d'assabentar-nos-en vam espremer el nostre 'magí' perquè ens brollara una idea fallera de primer ordre i, efectivament, ja tenim la nostra falla, o millor dit, l'assumpte.

Es tracta dels següent: ja sabeu el nostre vell afecte pels gats, 'els deliciosos felins d'ulls incandescents' que diu una veïna meua que és poetessa cursi i ama seca a l'habitació contigua a aquella on jo visc. Doncs bé; es tracta d'una immensa gàbia en la qual pensem ficar tots els gats, gates i gallets-els de les escopetes no. Que infesten la ciutat, als quals donarem de menjar exquisides viandes felines, això sense que se n'isca ni un, i després els calarem foc perquè no en quede un per a explicar-ho. Tindrem amb això diversos avantatges. Primer, acabaran d'una vegada infinitat de malalties cutànies que pateixen molts d'aqueixos animalons, especialment al cap; després ens deslliurarem del terrible perill que un d'ells rabie qualsevol dia i mossegue unes quantes dotzenes que posaran en un destret els pacífics alacantins, i, finalment, llevarem a la capital aqueix segell pobletà que

els gats pul·lulen per les seues vies i campen amb total llibertat. No els sembla a vostès que si es cremaren tots ens quedariem tranquils». («La Voz de Levante», 15 de juny).

Germanor per la carretera de la Marina

El diari «El Tiempo» es feia ressò poc abans de començar les festes d'un article aparegut en el «Diario de Valencia»: «En primer lloc les seues «fogueres», que a l'uníson de les falles i que per ser el primer any, es tracta de donar-los la major esplendor, rivalitzant les diferents comissions de barri en inventiva, activitat, art, etc., etc., amenitzades amb bandes de música, castells de focs i traques totes elles, constituïran un conjunt esplèndid i d'un saborós caràcter regional, mostra evident de l'afecte que Alacant professa a la seua mare regional, que tant ens enorgulleix i que tant diu contra l'ambient

(54)

infundadament creat de l’apartament d’aqueixa bella perla del Mediterrani, de la seua mare València. Fins i tot podem assegurar que es tracta, per a unir cada dia més l’afinitat de sentiments, relacions comercials i unitat regional entre la nostra capital i Alacant d’establir un servei ràpid i econòmic de viatgers en autobusos entre totes dues poblacions per la carretera de la Marina. Les ja quasi acabades «fogueres» són en la seua majoria vertaderes obres d’art, en les quals han intervingut tant artistes alacantins com valencians. De Madrid eixirà una caravana automobilista nombrosa per a veure tal festeig, organitzat per l’incansable i humorista K-Hito, al capdavant de la qual anirà el seu cèlebre «Gutiérrez». De València també vindran amb tal motiu una comissió del Cercle de Belles Arts i una altra de Lo Rat Penat, portadores d’estendards per a les millors fogueres. A tots els prepara Alacant una gran rebuda, que organitzen les comissions dirigides pel seu iniciador i el nostre amic incansable i actiu senyor Py, ànima d’aquests festejos. De Múrcia també s’espera la visita en igual sentit del seu Cercle de Belles Arts». («El Tiempo», 15 de juny).

Visites i reclamacions. Amb la censura hem topat

L’alcalde va rebre nombroses visites el dia anterior a la «plantà» relacionades amb les fogueres a causa de les crítiques que algunes d’aquestes abocaven sobre diversos assumptes i persones. El senyor Suárez-Llanos va oferir atendre aquestes evitant que es produïren greuges sobre persones per excedir-se en la crítica («La Voz de Levante», 23 de juny). El senyor alcalde va recórrer el primer dia de fogueres els carrers de la ciutat, apreciand amb satisfacció que totes les comissions havien atès els precs que els va dirigir amb el propòsit que les sàtires no arribaren a produir molèsties a les persones a qui afectaven.

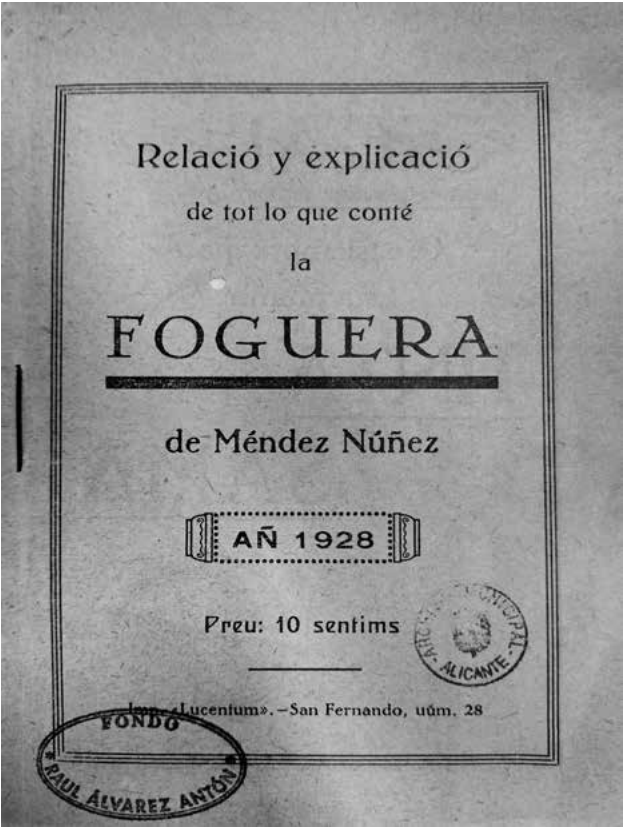
Els primers llibrets

A l’Arxiu Municipal d’Alacant es conserven els tres primers llibrets de fogueres i un nombre extraordinari d’una revista cinematogràfica que s’editava a la ciutat, dedicats exclusivament a la foguera d’Alfons el Savi, Sant Vicent, Barri de Sant Ferran i adjacents. Els tres llibrets empren el valencià de l’època, recordant que les normes de Castelló en què es creaven les bases per a la unificació del valencià són de 1932.

La foguera del barri de Benalua va editar un fullet de vint pàgines en què apareixia l’esbós en la portada. En el seu interior venia la corresponent explicació signada per Adolfo Biedma i anuncis de comerços col·laboradors: Carnecería La Ideal, botiga de comestibles Andrés Riera, Confitería i Pastelería Pilar Ruiz, botiga de comestibles María Lledó, el practicant i perruquer Gabriel Soler, perruqueria Elineo García, dàtils El Monaguillo, sastrería Francisco Cerezo, ceràmica Francisco Ramón Borja, forn Alfredo Ros, verduleria i fruiteria El Campeón, quiosc José Quereda, farmàcia Moderna, bar La Amistad benaluense, Casa Sogorb, saló billars Cervantes, botiga de comestibles Ventura Martínez, fleca i forn Teresa i botiga de comestibles La Cordobesa, tots comerços del barri.

(55)

(56)

Al preu de 10 cèntims es venia el llibret de la foguera de Méndez Núñez, imprès per Lucentum, impremta que se situava al carrer de Sant Ferran, número 28. En les vint-i-dues pàgines que té el llibret es troba l’explicació de la foguera, l’esbós en la contraportada i els anuncis: tinta Sama; La Parisién, confiteria, pastisseria, rebosteria; José Carratalá; llibreria Marimón; hotel restaurant Pastor; Viuda de Benavent y Llorca, la primera camiseria d’Alacant; Ferretería Ferrocarril; fàbrica de mobles Antonio Bernad i Matafuegos Biosca.

Més humil és el llibret explicatiu de la foguera de la plaça de la Reina Victòria: deu pàgines. A la tradicional explicació en valencià, probablement escrita pel Sr. Ángel Pascual Devesa, s’inclouïen els anuncis de magatzems de camiseria i corbateria La Imperio, Cereales Coloniales Hierros y Aceros i La Aduaneta, magatzem de teixits i gèneres de punt. Ocupant l’última pàgina la cervesa Baviera: «Pera apagar la ansesor del que vecha esta foguera ya que buscar la frescor de la servesa Baviera que la servesa millor».

La revista “Celuloide Revista Cinematográfica” dedicava un número extraordinari a la foguera “Nunca és tarde...” del carrer d’Alfons el Savi, oficialment “Alfons el Savi, Sant Vicent, Barri de Sant Ferran i adjacents”. En el fullet de dotze pàgines inseria abundant publicitat de comerços alacantins (Central Café, Vicente Coloma, Leopoldo Asensio, Central Cinema, Casa Sánchez articles fotogràfics, Restaurante La Alhambra, Ideal artístic, Ultramarinos La Esmeralda, Music Hall Maravillas i de l’«artista executor d’aquesta foguera» Miguel Carrillo, que tenia el taller al carrer de Sant Nicolau, 14). «Número extraordinari dedicat a la foguera «Nunca es tarde...», que costejada pels veïns del Barri de Sant Ferran, Carrers

d’Alfons el Savi, Díaz Moreu, Calderón de la Barca, Infanta, Sant Vicent i carrers adjacents instal·larà a la confluència dels carrers d’Alfons el Savi, Sant Vicent i Díaz Moreu. Al Sr. Francisco Ayela, Sr. Vicente Coloma, Sr. José María Conca i Sr. Antonio Sirvent, va correspondre de manera especial, l’organització d’aquesta. La va executar l’artista alacantí: Miguel Carrillo. La va projectar SIMBOSIO». S’inserien en cada pàgina els ninots que s’inclourien en la foguera, i curiosament n’hi ha dos totalment esborrats amb dues esborradures negres, en la portada i en el full d’un dels versos que signava «Tartarin-Hito»:

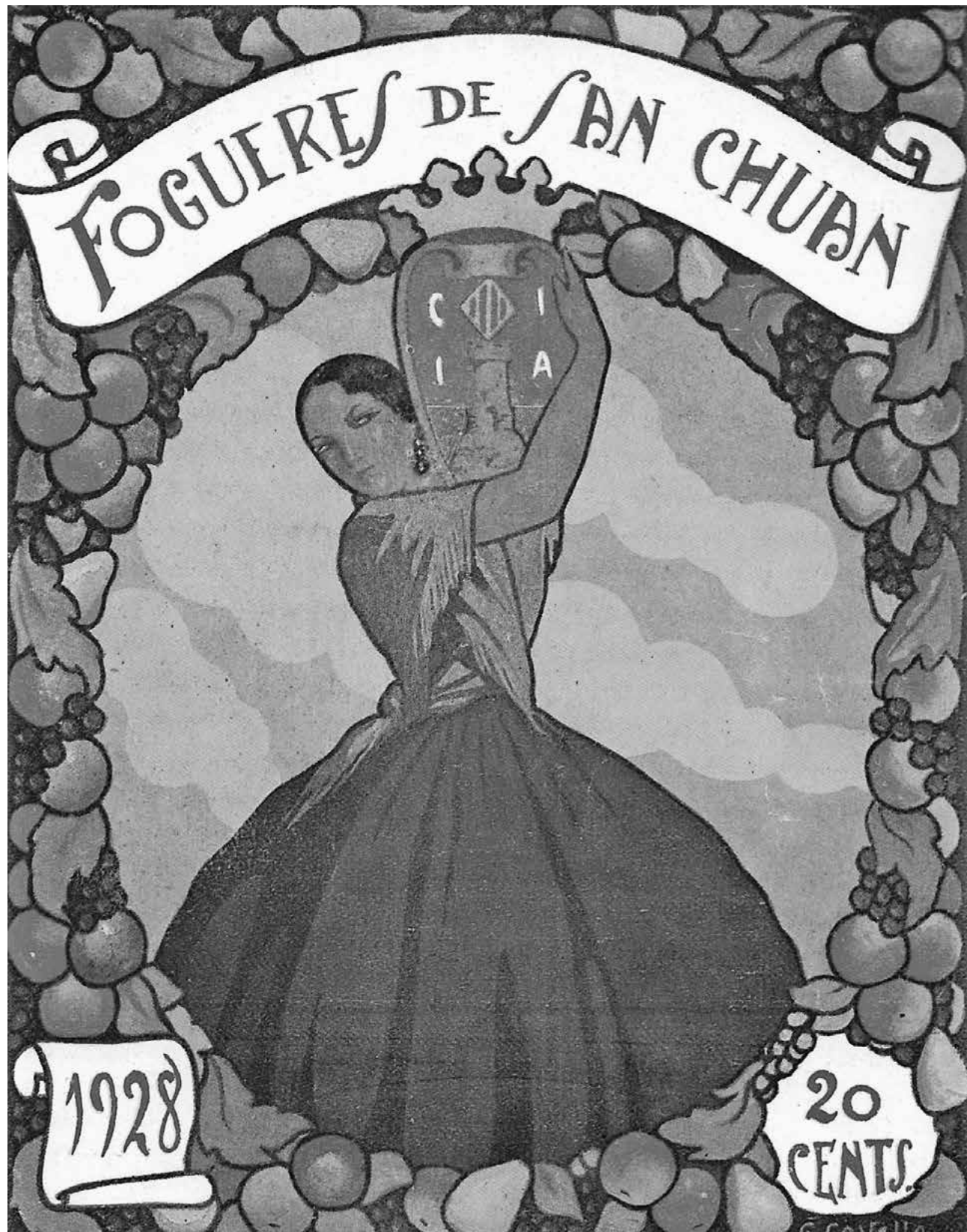
*«Aquí tenéis a Dalton,
quien tanto habló la historia
en la gran Revolución.
Manejando el violón
adquirió renombre y gloria!
Demostró en mil ocasiones
en el mitin y en la prensa,
ser hombre de condiciones...
¡Es un iluso que piensa
en hacer revoluciones!
Yo lo he visto complicado
en una conspiración
y por poco fusilado..
¡Hoy día lo ha retirado
la fila y el biberón!
El que estas cosas relata
nunca dirá a quién retrata
(no es necesario tampoco)
¡Fíjese todos un poco
en el mechón que delata!
Pues sí, el mechón delató al ninot, todo Alicante lo reconoció y buena
se montó».*

Per fi són festes

El senyor Llopis, en aquell temps regidor de l’Ajuntament, sol·licitava en la sessió del 18 de juny, que l’entitat facilitara a «els instal·ladors de les Fogueres», els mitjans de què disposava l’Ajuntament, perquè aquells pogueren realitzar la seua comesa. El 20 de juny es publicava el programa definitiu de les primeres fogueres, festejos organitzats per a Sant Joan i Sant Pere (del 23 de juny a l’1 de juliol) per «Alicante Atracción», les comissions i patrocinats per l’Ajuntament. La portada del programa la va realitzar també Lorenzo Aguirre, sent la impremta editora Litografía y Artes Gráficas. «Mestre del cartell, ha fet per a les festes pròximes dues obres veritablement admirables. Assumpte, desenvolupament i dibuix i colorit es fonen en una obra artística adequadíssima per a la finalitat a què es destina. Aguirre té

ben guanyada la seua reputació de cartellista insigne. Els seus primers passos els va donar ací fa molts anys -massa ja!- amb aquell prodigi d’encert del cartell propagandista del clima que sempre hem recordat amb gust en què destacava la figura suosa, atabalada d’un negre molt ben reeixida» («Diario de Alicante», 14 de juny). El periodista José Planelles va editar un fullet titulat “Fogueres de San Chuan”, amb portada en tricromia de Gastón Castelló Bravo, amb textos i esbossos de les fogueres plantades.

El 23 de juny a l’alba, van estar plantades les fogueres, “cosa nova a Alacant”. «Des de les primeres hores del dia d’ahir -sis i mitja del matí- ja presentaven els carrers de la ciutat un aspecte inusitat, tal era la gentada d’obrers, empleats, matiners i tranuitadors, que anaven de foguera en foguera -abans d’entrar en tallers i despatxos. I en totes les cares es revelava una grata sensació de sorpresa» («El Tiempo», 24 de juny). Les bandes de música i les colles de dolçaines i tabalet van despertar, al costat del soroll de la pólvora, els veïns en les clàssiques *despertaes*. A les 10 i mitja del matí, van desfil·lar les diferents músiques de les fogueres recorrent la plaça d’Alfons XII, el carrer d’Altamira, la plaça de la Constitució i Castelar, l’avinguda de Méndez Núñez i López Torregrosa per a dirigir-se als seus respectius districtes. Les bandes de música van estar abrigallades per enorme gentada, que una vegada acabada la desfilada va acudir a visitar les fogueres plantades. Segons «El Día», les bandes participants van ser la d’Asp, una de Sant Vicent, la de Mutxamel, la Unión Musical, la del Fondó de les Neus i Relleu, apuntant que algunes de les bandes que havien de participar en les festes encara no havien arribat al matí del 23 («El Día», 23 de juny). A la vesprada, de set a nou i a la nit, de deu a dotze i mitja, grans concerts per les citades bandes en cadascun dels barris. A les nou de la nit, traca als carrers de Vaillo, Gaztambide, Barbieri, Bretón, Marvá, Molins i Mestre Márquez. A les dotze de la nit, es van disparar castells de focs artificials en els llocs on es van instal·lar les fogueres. «Ahir de vesprada es van veure molt concorreguts tots els barris, tant per les fogueres com pels concerts que en cadascun d’ells va donar la seua respectiva banda. I no mentim ni exagerem a afirmar que anit tot Alacant es va tirar al carrer, on l’animació ha durat fins a altes hores de la matinada» («El Tiempo», 24 de juny). A l’alba del 24, «Despertaes» i cercaviles per les bandes de les fogueres. A les dotze, cercaviles, amb vistosa traca als carrers de Quintana, Belando, Segura i Berenguer de Marquina. A la vesprada i a la nit, grans concerts de les bandes. Cremant-se les fogueres a les dotze i mitja del 24 de juny, ja sent 25. El 25 de juny a la vesprada estava previst un concurs de pasdobles, que finalment no es va celebrar «Les festes populars, podem afirmar que han acabat amb la cremà de les fogueres. Ahir, van començar les de caràcter oficial i, efectivament, ja no es va celebrar el Concurs de Pasdobles («El Tiempo», 26 de juny). A la nit, concert i il·luminacions a l’Esplanada. Els dies 26 i 27, al camp de l’Alacant F.C. situat al Pla del Bon Repós, grans partits de futbol i carreres ciclistes nacionals. El 28 de juny, a la plaça de bous, un gran festival musical i esportiu. El dia de Sant Pere, es van torejar sis bous de la ramaderia de Félix Moreno (abans del marquès de Saltillo) per als destres

(57)

1928

Fortuna, Niño de la Palma i Cagancho en la tradicional correguda amb motiu d'aquesta festivitiat. A les deu de la nit, revetla al passeig dels Màrtirs. El 30, i al Passeig dels Màrtirs, Batalla de Flors i una magnífica revetla amenitzada per deu xarangues "que es vol organitzar de manera que l'andana central quede convertida en gran sala de ball, una festa popularíssima, de sabor madrileny, molt indicada perquè el públic es divertisca de valent, prenent activa part («La Voz de Levante», 20 de juny). L'1 de juliol, a les cinc i mitja de la vesprada, correguda de bous, amb bestiar de Samuel Hermanos, per a l'ídol local Ángel C. Carratalá, José Pastor i Paco Palomares. L'entrada d'ombra aqueix dia costava quatre pessetes cinquanta i la de sol, tres pessetes. La premsa es va fer ressò de les diferències entre el senyor Soriano, empresari de la plaça de bous i Ángel Carratalá. Aquest va expressar la seua intenció de no tornar a torejar a l'arena de la plaça d'Espanya mentre Soriano continuara sent el seu empresari. El destre va eixir a coll dels seus admiradors amb tres orelles i cua, patint un principi d'esvaïment que el va obligar a passar a la infermeria per l'emoció del moment. El torero moriria per ferida d'asta de bou a la plaça d'Inca, al juliol de 1929.

A les dotze i mitja de la nit, traca monumental final de festes al Passeig dels Màrtirs. La foguera de la plaça d'Alfons XII també va organitzar un concert musical amb ball al carrer de Jorge Juan, disparant-se una traca. L'alcalde va disposar que la Banda Municipal actuara el 23 i 24 de juny a la plaça Alfons XII (Ajuntament) i el dimecres 27, a la de Navarro Rodrigo (Benalua).

La foguera de Benalua, a part dels actes inclosos en el programa oficial, va oferir als seus veïns altres festejos: a les 9 i mitja del 24 de juny, festivitiat de Sant Joan Baptista, patró del barri, es va celebrar una missa amb sermó del senyor cura. De 12 a 2 de la vesprada, concert «vermut» a la plaça de Navarro Rodrigo. A les quatre de la vesprada, gran carrera de bicicletes per a neòfits, organitzada per la Casa Blayo, amb valuosos i bonics regals, en la qual es disputarà la Copa Foguera, reglada per la Comissió de les Fogueres. L'eixida dels corredors es va efectuar a la plaça de Navarro Rodrigo. El circuit de la carretera va ser Alacant, Monfort, Novelda, Asp, Crevillent, Elx i Alacant. El punt d'arribada es va instal·lar enfront del laboratori municipal al carrer de Pérez Medina. De cinc a sis i mitja, cucanyes, carreres i altres diversions amenitzades per la dolçaina i el tabalet. A les set, solemníssima processó, amb assistència de l'Excm. Ajuntament, escoles i congregacions parroquials. De 10 a 12 de la nit, gran revetla. A les 12 es va disparar una traca valenciana i seguidament es va calar foc a l'artística foguera. El 25 de juny, a les huit del matí, diana i morterets. D'onze i mitja a una i mitja, concert vermut, a la plaça de Navarro Rodrigo. A la vesprada, a les sis, gran carrusel ciclista, para el festeig del qual van pintar i van brodar preciosos ballables. El 26, a les huit, diana amb dolçaina i tabalet i dispar de morterets. A la vesprada a les sis, gran desfilada de carruatges, ocupats per senyoretes del barri, amb vestits típics regionals i de fantasia. De deu a una de la nit, gran revetla, per la banda del Regiment Princesa número quatre. El 27. Diana i morterets. A les 12, morterets, dolçaina i tabalet. A les

sis de la vesprada, cucanyes, carreres i altres diversions. De deu a una de la nit, gran revetla, per la llorejada Banda Municipal i com a fi de festes es va disparar un magnífic joc de focs artificials i llançament d’una palmera.

«Les clàssiques fogueres de la nit de Sant Joan, diversió popular que els bans de bon govern havien arribat quasi a suprimir, ressorgeixen enguany amb una vitalitat enorme; i ressorgeixen, perquè a la festa del foc, s’ha unit l’art, l’humorisme, la crítica sana i popular. La nostra germana major, València, a la qual cada dia admirem i estimem més, ens ha donat la pauta; ens ha aplicat una injecció beneficosa d’optimisme i d’entusiasme. I com les seues famoses falles de Sant Josep, volem que amb el temps siguen les alacantines fogueres de Sant Joan. L’èxit de la prova que enguany es realitza serà tan rotund que servirà d’estímul perquè el veïnat s’entusiasme i procure que en anys successius, siga, en cada barri, millor i més artística, la seua «foguera» corresponent. Amb les clàssiques fogueres, van unides les no menys clàssiques coques de Sant Joan. Alacantinisme de soca-rel. Com que s’ha obert un concurs de «coques», els forns, brioixeries i confiteries, es disposen a posar-ho tot perquè les seues coques meresquen el guardó d’un premi. «Coques de San Chuan!...» Ja se’ns fa la boca aigua de pensar en elles». («El Tiempo», 20 de juny). L’Ajuntament va remetre el 26 de juny, el programa d’actes previstos des d’aqueix dia fins a l’1 de juliol al Govern Civil. Aquest el va aprovar aqueix mateix dia.

Alacant viu! Alacant desperta!

«Fa ja bastants dies que dona Alacant sensació de vida. Els que desitgem que la nostra ciutat estiga en constant activitat, ho celebrem. El caràcter alacantí és tranquil, quiet. Rares vegades s’alça, barata en fets les seues il·lusions. Quan en alguna ocasió s’aconsegueix apartar-lo de la seua passivitat, és només els primers moments; després, s’allunya del camí de l’entusiasme -d’aqueix camí que ho aconsegueix tot- i queda en estat somnolent; no fa res. Quina llàstima!... Si nosaltres haguérem sigut com altres ciutats -emprenedores- el nostre clima benigne, els nostres paisatges encantadors, tota la bellesa que posseïm, no estaria quasi -permeta-se’ns la paraula- inèdita, ignorada pel món. En patim les conseqüències. Canviarem de manera de ser? Es mostra rient l’avenir. Tenim esperances d’un canvi favorable. Abriguem aquest optimisme, pels fets realitzats hui. Un grapat d’homes amants d’aquesta terreta s’han imposat aquesta labor. I mentiríem si no diguérem que, ara com ara, els acompanya l’èxit, un èxit rotund. ... Alacant dona sensació de vida. La celebració de «les fogueres de San Chuan» ha obrat el miracle. Tots, absolutament tots, s’afanyen, s’interessen perquè «les fogueres» és una cosa «sonada». Es vol -i per què no aconseguir-ho?- que les fogueres de Sant Chuan tinguen semblança, arriben a ser com les cèlebres falles de la nostra estimada germana València. Ja era hora que despertàrem! Alegrem-nos. D’ara en avant ja podem pensar a emprendre noves empreses. Hi ha ànima! Hi ha nervi! Les «fogueres de Sant Chuan» en seran la demostració. El Cavaller Sagaç». («El Tiempo», 20 de juny).

Alacant, guapa, guapa, guapa!

El veïnat alacantí va respondre positivament a la invitació de l’alcalde en el seu ban, engalanant les façanes de les seues cases, no faltant les clàssiques banderetes i cadenetes. La comissió de la foguera d’Isabel II va adornar el jardí de la plaça. Es van vestir de festa el casino, l’Ajuntament, el Cercle Mercantil, l’Hotel Samper, el Café Central i nombrosos establiments del centre de la ciutat van adornar els seus aparadors. («La Voz de Levante», 24 de juny). El garatge exposició del Sr. José Mataix va il·luminar la seua façana amb rètols artísticament pintats, afavorint la propaganda del seu negoci, compaginant-la amb les festes i donant esplendor a la plaça d’Alfons XII («El Luchador», 3 de juliol). «La casa el Nuevo Louvre, del Sr. José María Ferré Vañó, va cridar l’atenció pel seu enorme ventall de 3,20 metres de llarg, confeccionat amb ventalls d’alta novetat, amb una al·legoria a les fogueres i l’escut d’Alacant» («El Tiempo», 24 de juny).

Ser jurat de fogueres és una cosa molt seriosa

El 19 de juny, el senyor alcalde d’Alacant, Julio Suárez Llanos, nomenava el jurat que hauria de concedir els premis de les Fogueres. Estava compost pel Sr. Javier Gaztambide, tinent alcalde d’Alacant, el Sr. Vicente Martínez Pina i el Sr. Aureliano Abenza, regidors de l’Ajuntament, assessorats pel llorejat artista i funcionari municipal Vicente Bañuls. («La Voz de Levante», 20 de juny). «Però perquè així no deixe d’ocórrer han de crear-se en el seu primer any precedents per al successiu. I com que un dels més essencials motius que l’han de fomentar i fonamentar és la vanaglòria dels seus premis, entenem que haguera d’existir en la resolució d’enguany una perfecta equanimitat i imparcialitat. Per a això, han de tenir gran tacte els qui siguen cridats a designar els components d’aquest jurat. Se’ns ha dit que, per descomptat, en formen part un regidor que nomenarà l’Excel·lentíssim Ajuntament i el senyor Bañuls. Entenem que com que ens honren amb la seua visita i amb premi comissions de Belles Arts de València i Múrcia, Lo Rat Penat de València i el setmanari Gutiérrez, que porta una caravana automobilista des de Madrid, fora un deure de cortesia convidar aquestes comissions perquè nomenen cadascuna d’elles un component d’aquest jurat. Cal procurar nomenar un jurat competent, a fi que la seua resolució siga acollida amb respecte i simpatia per tot Alacant i aplaudida per la seua imparcialitat («El Correo», 20 de juny). El jurat es va reunir un dia abans de visitar les fogueres per a conjuminar criteris de valoració. No va ser l’única reunió que es va celebrar aqueix dia. «La designació, que considerem encertada, ha sigut feta pel popular alcalde Julio Suárez Llanos» («El Correo», 22 de juny). El mateix senyor alcalde va rebre a tots els presidents de fogueres a la casa de la ciutat, per a ultimar detalls dels festejos i informar de les mesures de previsió que havien d’adoptar-se, per a evitar que en la «cremà» es produïra el més lleu incident. Convé recordar que el Sr. Julio Suárez Llanos va signar en anys anteriors bans prohibint el llançament de focs d’artifici i cremades de fogueres per a celebrar la nit de Sant Joan.

L'Ajuntament va accedir parcialment a allò sol·licitat per José María Py en la seua instància, aprovant en ple de 18 de juny la concessió de 2.000 pessetes, els premis no serien de la mateixa quantia que la pretesa pel senyor Py, al mateix temps que autoritzava l'alcaldia la designació del jurat. La Cambra de Comerç va acordar contribuir a les festes concedint un premi de dues-centes cinquanta pessetes a la Foguera que obtinguera el primer premi concedit per l'Ajuntament. «El jurat visitarà demà totes les fogueres per a enjudiciar. Déu li done l'equanimitat necessària! Perquè és cosa de veure com s'espera una resolució» («Diario de Alicante», 21 de juny). Alguna crònica de premsa indica que els integrants de la revista "Gutiérrez" van assessorar el jurat: «Aprofitant l'arribada dels camarades de Gutiérrez, aquests, deferents amb la comissió de festes, van acceptar formar part del jurat, que va quedar constituït en la forma següent: president, el Sr. Javier Gaztambide, que amb el Sr. Aureliano Abenza, representaven l'Ajuntament. Per «Alicante Atracción», el Sr. Miguel Llopis. Per l'Ateneu, Eduardo Irlés. Un representant del Cercle de Belles Arts de Múrcia. El Sr. Emilio Costa i el nostre camarada Fermín Botella, en representació de l'Associació de la Premsa i com a assessors, a més de l'escultor alacantí Vicente Bañuls, K-Hito i altres companys seus, prestigiosos artistes tots, que com ja hem dit, van tenir la gentilesa de cooperar en l'àrdua labor del jurat. Aquest es va constituir a l'Ajuntament a les 11.30 hores del matí de despús-ahir, va recórrer totes les fogueres i tot i que després, en tornar a l'Ajuntament estaven tancats els salons, un guàrdia urbà va facilitar l'accés a una de les dependències, on es va estendre l'acta de qualificació». («El Tiempo», 26 de juny).

Què és una foguera? Foguera eres tu. Ara, el Sr. José María us ho explica

«Què és una foguera d'«enguany»? Aquesta pregunta m'han fet, i aprofite que estem dins de la setmana d'aquesta festivitat nova a Alacant, davall el punt de vista artístic, fester i satíric, com vella, per la seua tradició per a contestar-li. Tanca en si tantes coses i totes bones, que només a poc a poc i en el terreny de la pràctica se n'anirà el poble adonant. Sobretot, respondrà a la conservació i manteniment d'una vella tradició que com totes les tradicionals manifestacions dels pobles, encarnen, (no sols pel seu significat siga el que siga) un sentiment de respecte i afecte als nostres avis que amb la seua vehemència, senzillesa, grandesa d'esperit, altruisme, abnegació i fins i tot heroisme, contribuïnt amb les seues forces i amb la seua sang a escriure el més gran de les històries pàtries. Respondrà, al seu torn, a l'estímul artístic d'aquest poble tan artista (el que quedarà demostrat enguany) com ignorat per falta d'ocasions en què demostrar-ho. Respon l'engrandiment de la terreta, perquè contribuirà eficaçment a l'atracció del foraster i del turista que trobarà en el seu sòl, en el seu cel i en la seua mar, les grandeses que conté i així, donant-se a conèixer, mostrant les seues condicions d'estació hivernal i estiuenca; serà tot en benefici de la seua indústria, el seu comerç i desenvolupament en general. Demostrarà el mateix poble alacantí amb fets pràctics si no enguany, el

(58)

que ve o l'altre, que els seus hotels són insuficients en nombre i classe de personal cridat a honrar-nos amb les seues visites hivernals i estiuenques i per tant la necessitat d'un gran hotel amb totes les comoditats modernes. Demostraran amb les seues sàtires, el seu fons moral, perquè encara que la crítica i la sàtira pequen a primera vista d'algunes incorreccions, donarà lloc a l'esmena i la rectificació d'aquelles matèries objecte de la crítica. Diguem-me, si no, amb el següent exemple: enguany hi haurà una foguera que critica els nostres balnearis en els quals es confonen tots dos sexes banyant-se; i que una senyora no pot amagar-se de les mirades dels que estan a l'aigua en baixar per l'escaleta, representant l'escena tal qual és, i un senyor que imprudentment per un «forat qu'a fet», mira el que succeeix a la caseta del costat. Pot dir-se a aquesta foguera una «indecència»? És un fet real del que ocorre que es critica amb sàtira fina; perquè servisca d'exemple? mail; és perquè es veja d'evitar aquest fet, tant per part de les autoritats com individualment, perquè això és objecte d'una crítica que com a tal societat ho retrain. Pot dir-se que aquesta foguera és immoral? Al contrari, ja que persegueix un fons perfecte de moralitat. Per tot això demostraran amor a la justícia, a la moralitat, a l'art per mitjà d'aquest esperit de la crítica, i la sàtira tan característica del nostre caràcter meridional per mitjà de les quals es cridarà l'atenció de tot el dolent existent en la nostra societat, corrompuda

des d'«els asunts baixos de veinat, als problemas politics y hasta internasionals pasant per els del Munisipi y Nasíó». Tots tenen cabuda en aquests judicis i tots la sanció deguda per l'ànima del poble, sanció de vertadera justícia i equanimitat en què es van fonamentar des d'un jurisconsult Romà fins al Tribunal de Jurats abolit pel seu parcialíssima prostitució. «¿Pero qué mes?. La foguera hasta mos demonstra que tot en lo mon es fun y sendra, pulvis es el in pulvesen reverteras». I com a festa? Són fets pràctics d'enguany, ho seran no sols per la seua animació sinó per la seua atracció i beneficis positius... Doncs encara hi ha qui censura i retrau aquesta festa i qui s'oposa al fet que es premien les millors d'aquestes fogueres. «¿Pera tot hia chent en lo mon!» J.M.Py y Ramírez de Cartagena.» («El Tiempo», 21 de juny)

Tots a l'una!... Au, Au, Au...!

«Organitzats els extraordinaris festejos, de típic caràcter regional, que, davall la comuna denominació de «Fogueres de Sant Chuan», han de celebrar-se per primera vegada en aquesta ciutat, d'acord amb el programa publicat i repartit profusament, convé, per a donar-los la major brillantor, que el veïnat s'associe a tan feliç iniciativa posant a contribució els seus entusiasmes, sense regatejos ni omissions lamentables. Si estimem que es tracta realment d'una empresa útil, que pot ser en l'avenir, més que en el present, amb ser-ho ara molt, de positius resultats, perquè atraga el foraster proporcionant-li amena distracció i grat esplai, hem de posar quant de nosaltres depenga per a millorar l'obra, arrelar-la i que prenga carta de naturalesa». Signat, el Sr. Julio Suárez Llanos. Alcalde d'Alacant. 22 de juny de 1928». El Sr. Julio animava amb la publicació d'un ban les festes de fogueres que l'any anterior prohibia.

1928. L'any del tramvia

«Enguany s'han plantat dotze falles», amb aquest titular «La Voz de Levante» encapçalava l'article en què incloïa uns esbossos molt senzills de les obres plantades. De les comissions que van assistir a la primera reunió de fogueres el 31 de març en la penya «Los Nacional», algunes no es van arribar a plantar i unes altres van canviar de president. Els treballs de «plantà» es van desenvolupar a la vesprada nit del 22 de juny, congregant molt de públic i animació a la ciutat. Nou van ser les comissions que oficialment van començar el dia plantades el 23 de juny de 1928, segons el llibre de José Ferrándiz Torremocha, “Historia de les Fogueres de San Chuan”, publicat el 1934. No existeix cap esbós conservat a l'Arxiu Municipal dels presentats en el seu moment per a la seua aprovació.

Plaça d'Alfons XII (Plaça de l'Ajuntament): «De jauja a Jijona», de Carlos Cortina Beltrán. Banda de música de Relieu o la Noveldense (segons diferents fonts). President: Pascual Orts Pérez.

Enfront de l'ajuntament es va plantar el cadafal. Curiosament coincidia en rematada amb la de Benalua, amb la qual alguna publicació

(59)

ha arribat a confondre les fotos. La comissió de l'Ajuntament comptava entre els seus components persones de la burgesia alacantina d'alt nivell econòmic, apostant molt fort des del primer any en la foguera. No escatimant despeses, van anar a contractar el guanyador del primer premi de les falles 1928, el Sr. Carlos Cortina Beltrán, que va triomfar en la falla de la plaça de Mariano Benlliure. La falla portava per títol «De València a Nova York en les ales d'un parot», de la qual curiosament també destacava un tramvia. Aquesta vegada a Alacant, el tramvia tindria com a destinació el poble de Xixona. El transport era arrossegat per un parell d'angelots que no s'havien de donar molta pressa des del moment en què malgrat anar volant, el transport no arribava mai, deixant els xixonencs esperant asseguts l'anhelat transport. «De la de la plaça d'Alfons XII hem sentit fer grans elogis» («El Noticiero del Lunes», 7 de maig).

«La comissió de la Plaça d'Alfons XII té un projecte fantàstic... projecte que ignora encara la comissió. Perquè a tres senyors components d'aquesta, se'ls ha donat la missió d'idear una cosa gran... I ja està ideada... I ara els bons senyors s'han juramentat per a emportar-se a la tomba el secret, si potser moren abans de Sant Joan. Cosa que veiem difícil, per

(60)

(61)

1928

immillorable estat de salut dels senyors autors de la idea. Quina sorpresa ens portaran? Hi ha qui diu que es tracta d'una composició de figures, entre les quals es veuen personatges alacantins molt populars. Però segurament ningú encertarà la veritat. La veritat és que la foguera de la Plaça d'Alfons XII serà una cosa gran» («El Día», 24 de maig).

Expedient AMA: Olim. 1/1928

Observacions: els comerciants, la indústria i els veïns dels carrers d'Altamira, Major, Jorge Juan, Gravina, Cervantes, plaça d'Alfons XII i adjacents presentaven un escrit amb data d'entrada el primer de maig a l'Ajuntament d'Alacant i signat el 28 d'abril, sol·licitant el permís de «muntar» a la plaça de l'Ajuntament la foguera, ja que «s'ha designat l'al·ludit lloc no sols per la seua amplitud i espaiositat, sinó per ser el més cèntric i principal, ja que en ell està situat el Palau Consistorial, la Casa de la Ciutat, residència dels digníssims representants d'aquesta i, per consegüent, on ha de trobar-se la presidència legítima de les expressades diverses comissions organitzadores d'aquests festivals». En aquest, se sol·licitava a la Banda Municipal de Música per a dos concerts en les festes. La comissió es comprometia a alçar la corresponent «tarima» per a l'actuació d'aquesta, costejant el seu import, pregant «encaridament que els programes a executar foren de música d'autors espanyols i d'aires regionals principalment». Entre les signatures es poden distingir noms de l'alta burgesia alacantina: Montesinos, Américo, Benavent, Mataix, Bernácer...

El 9 de maig, la Comissió Municipal permanent acordava concedir l'autorització necessària per a la construcció de la foguera i quant a la celebració dels dos concerts sol·licitats les nits del 23 i 24 de juny per la Banda Municipal, «se supeditarien a una altra obligació que haja de realitzar aquesta en compliment d'acord exprés o de costum tradicional».

El 29 de maig, la comissió presentava l'esbós i explicació de la foguera per a la seua aprovació per part de l'Ajuntament: «Com podrà apreciar, es tracta d'una al·legoria subtilment irònica sobre el projectat tramvia d'Alacant-Xixona. No s'ataca ni ridiculitza l'Autoritat ni es produeixen amb això molèsties a ningú. Es tracta només d'evidenciar la conveniència que aqueixa anhelada millora tinga realitat pràctica».

Foguera Benito Pérez Galdós-Belando: «Unión Regional», de José García Badías. Banda de música La Amistad, de Sant Vicent o el Fondó de les Neus (segons diferents fonts). President: Miguel Barberá.

A l'encreuament del carrer Belando amb Galdós es van plantar dues reproduccions de la torre del Miquelet de València i el castell Santa Bàrbara. De la torre valenciana es despenjava un valencià abillat amb el seu vestit típic regional que abraçava una alacantina. «Un altre porta el títol de «Unión regional». Es destaquen en el grup el Miquelet de València, el castell d'Alacant i un valencià i una alacantina abillats amb els pintorescos vestits de la terra» («El Noticiero del Lunes», 7 de maig).

(62)

Expedient AMA: Olim. 2/1928.

Observacions: veïns de la capital van presentar l'1 de maig i signada el 26 d'abril, la sol·licitud conjunta de plantar als encreuaments de Pérez Galdós-Belando i Alfons el Savi-Pablo Iglesias dues fogueres amb el títol de «Unión Regional» i «Alacant la Millor Terra del Mon», respectivament. La de Pérez Galdós amb Belando s'assegurava que aconseguiria una alçària màxima de deu metres. S'adjuntaven esbossos de les dues fogueres. Se sol·licitava també la instal·lació de llums extraordinaris al voltant d'aquestes fogueres i damunt de la tarima per a les bandes que a aquest efecte s'alçaran davant de cadascuna d'elles. La Comissió Municipal permanent en sessió de 3 de maig, va acordar accedir a tot el sol·licitat en la instància presentada.

Foguera Alfons el Savi i Pablo Iglesias: «La millor terra del mon», de Paco Hernández Rodríguez, esbós de Juan Sotos. Banda de música del Fondó de les Neus o Sant Vicent del Raspeig, segons les fonts consultades. President: Vicente Sales.

(63)

El castell de Santa Bàrbara sostenia una gran bola del món de tres metres de diàmetre. Al globus terraquí no faltava el detall d'una cuidadíssima foguera d'Alfons el Savi. Damunt de la bola, assegurada, una alacantina deixava caure sobre la seua falda un ram de flors en un escut de la ciutat tallat en fusta. «En el capítol municipal es van aprovar tres artístics esbossos. Un d'ells titulat «La millor terra del mon» representa el matxo del castell de Santa Bàrbara, sobre ell l'esfera terrestre i assegurada a la part alta d'aquesta, una bella dona alacantina vestint el trage del país, («El Noticiero del Lunes», 7 de maig).

El diari «El Tiempo» es preguntava per què no s'havia lliurat el premi que li va correspondre a la foguera «ni tampoc l'estendard», al dissenyador d'aquesta, Juan Sotos. «Corresponen només al constructor de la foguera o a tots dos els premis concedits? (El Tiempo, 4 de juliol).

Expedient AMA: Olim. 2/1928.

Observacions: veïns de la capital van presentar l'1 de maig i signada el 26 d'abril, la sol·licitud conjunta de plantar als encreuaments de Pérez Galdós-Belando i Alfons el Savi-Pablo Iglesias dues fogueres amb el títol

«Unión Regional» i «Alacant la Millor Terra del Mon», respectivament. La d'Alfons el Savi amb Pablo Iglesias es podria calcular la figura principal que tindria una grandària una mica major que el natural. «Com a festejos inherents a tal plantació de fogueres que començaran el dia col·locades la vespra de Sant Joan, dia 23 del propinent juny i cremades al següent dia a les dotze de la nit; els constituïran pasdobles, cercaviles, concerts, per dues bandes de música i a les nits del 23 i 24, castell de focs artificials i traca, respectivament». S'adjuntaven esbossos de les dues fogueres. Se sol·licitava també la instal·lació de llums extraordinaris al voltant d'aquestes fogueres i damunt de la tarima per a les bandes que a aquest efecte s'alçaran davant de cadascuna d'elles. La Comissió Municipal permanent en sessió de 3 de maig va acordar accedir a tot el sol·licitat en la instància presentada.

Foguera Plaça d'Isabel II (hui de Gabriel Miró). «Las presidencias de Torrejón». Amb esbós del pintor Lorenzo Aguirre i executada per José Marced Furió. Banda de música: La Unión Musical d'Alacant. «És una sàtira fina de bon gust de l'acaparament de presidències d'entitats i societats. El personatge a qui s'al·ludeix caracteritza una il·lustre personalitat d'aquesta capital» («El Noticiero del Lunes», 7 de maig). El Sr. Antonio Martínez Torrejón coronava en el més alt, la foguera de la plaça de Correus. L'acaparador Sr. Antonio presidia la Creu Roja, el Col·legi d'Advocats, el Club de Regates, el Tir de Colom, l'Editorial Alacantina... i alguna entitat que no s'esmenta. La foguera seria una de les primeres a comptar amb moviment de la història de les fogueres juntament amb la de la Rambla. El ninot que representava el Sr. Antonio i la taula en la qual estava, girava cada cert temps amb un enginyós joc de cordes i corrioles que l'encarava a cada punt que representaven escenes de les diferents entitats que presidia l'acaparador Martínez. «En aquesta falla, la comissió, excedint-se en amor a Alacant, se n'ha eixit del seu radi d'acció -està ben dit? I ens ha omplit de banderetes la plaça. Un aplaudiment» («El Día», 23 de juny).

Expedient AMA: Olim. 3/1928.

Observacions: «Manuel Pérez Mirete, president de la comissió de festes de «Les Fogueres de San Chuan» del barri titulat Plaça d'Isabel II», va presentar a l'Ajuntament l'1 de maig, l'esbós de la foguera i la instància signada el 30 d'abril en la qual se sol·licitava plantar en aquesta plaça, en les quatre cantonades, entre el Casino i la casa Arques. «Que el projecte tendeix a fer ressaltar que el Sr. Antonio Martínez Torrejón és president del Club de Regates, de la Creu Roja, del Col·legi d'Advocats, del Tir de Colom, de l'Editorial Alacantina, de la Lliga contra la Immoralitat, de la colònia valenciana i de la Peregrinació a Lourdes. I pensa la comissió en aqueixos dies fer diversos concerts musicals i disparar traques i castells de focs. Suplique a V.E. se servisca aprovar el projecte i els festejos anunciats». La Comissió Municipal permanent de 3 de maig va acordar accedir a allò sol·licitat en la instància presentada.

(64)

(65)

(66)

(67)

Foguera Alfons el Savi, Sant Vicent, Barri de Sant Ferran i adjacents: «Nunca es tarde», de Miguel Carrillo. Banda de música de Biar. President: Francisco Ayela Antón.

«La que s'emplaçarà al carrer de Calderón de la Barca és una vistosa composició artística, integrada per nombroses i exòtiques figures, que tenen estranya semblança amb gents que diàriament veiem per aqueixos carrers» («El Noticiero del Lunes», 7 de maig). Un rei d'Orient damunt d'un camell portava presents a personatges coneguts alacantins: Juan Botella, director d'«El Luchador»; Pascual Ors, empresari de la plaça de bous i Juan Latorre. Hi ha referències d'un altre lema de la foguera, apareixent com a «Regalo de Reyes». «La del carrer d'Alfons el Savi serà una altra de caràcter satíric; en ella hi ha diversos personatges coneguts en la vida local: Juanito Botella, director d'«El Luchador»; Pepe Juan, director de l'orquestra de Cambra; Pascual Ors, empresari de la plaça de bous i el nostre company «Tolinoma», amb alguna cosa al·lusiva a la seua persona» («El Correo», 12 de maig). «Carrillo, en el seu taller d'escultor del carrer de Sant Nicolau, ja està vestint les figures que han de donar vida a la «falla» que se li ha encarregat i que es cremarà al carrer d'Alfons el Savi. Es titula aquesta falla «Regalo de Reyes» i en ella, apareixen un camell, un Rei d'Orient i un criat negre. El Rei, vestit amb tot detall. A part d'això hem vist en aquest taller set caps, d'altres set personatges coneguts de la capital. Hem vist els atributs que han de lluir dos periodistes: un violó, un ciri, i moltes condecoracions. A més, per a altres personatges, un lloro parlant, un diminut, una plaça de bous, un sabre, un faristol i una batuta. Al taller de Carrillo, es treballa amb gran activitat, davall la seua encertada adreça» («El Correo», 6 de juny).

La foguera va causar gran polèmica a la ciutat, fins a tal punt de posar d'acord periòdics amb una línia editorial i d'ideologia tan diferents com «El Luchador» i «La Voz de Levante»: «No han encertat aquests fallers amb el secret de complaure a tothom. La seua foguera ha despertat recels, suspicàcies i molèsties -cal reconèixer que raonadíssimes-. Alguns dels personatges que anunciàvem ahir ni tan sols apareixien en aquesta falla, que ha sigut un niu de disgustos i contrarietats» («El Luchador», 25 de juny).

«Alguns records tinc de la que es va plantar a l'avinguda d'Alfons el Savi, al principi del carrer, al tram comprès entre les de Calderón i Sant Vicent. Sobre la plataforma de la foguera figuraven uns «ninots» esquematitzats que tan sols tenien modelats els caps, ja que la resta del cos era tot un simple conjunt de palos. Cadascun representava famosos personatges de la vida alacantina i l'acompanyava un símbol al·lusiu a la seua professió o apetències. De tots ells recorde especialment el que representava Pepe Juan, director fundador de l'Orquestra de Cambra d'Alacant que figurava abraçat a un enorme violó. Un altre, Pascual Ors, quasi etern, en aquells temps, empresari de la plaça de bous d'Alacant, intentava aconseguir una reproducció de la nostra plaça de bous» (*Recuerdos de un inicio*. Carlos Gomis Juan. Fogueres 1998).

(68)

La «Voz de Levante» també s'encebava en la foguera: «Nota discordant. No podia faltar la nota discordant. I és llàstima que en aquestes festes populars hi haja qui no sàpia cultivar la nota fina, l'humorisme de bon gènere a què ens referim en un altre article. Nosaltres no podem menys que expressar la nostra repulsa contra aquells que en les al·legories de les falles i en el fullet explicatiu no han dubtat a ofendre els sentiments de persones respectables i dignes de la major consideració. No. L'humorisme faller mai ha de confondre's amb la grollera incultura, amb l'ofensa personal, amb l'enveja calumniosa. Alguns dels que han permès certes bromes, i al·lusions, -per no emprar altres paraules- no hagueren tolerat que amb ells s'intentaren tals acudits. Les falles bones, les unànimement celebrades, les mereixedores de premi no han necessitat per a triomfar ofendre la respectabilitat de ningú. Afortunadament no han abandonat les notes discordants». («La Voz de Levante», 25 de juny). «Els fallers han demostrat enginy a concebre els seus respectius treballs artístics, però hem d'assenyalar alguna nota de mal gust i discordant en les al·legòriques representacions d'ordre personal, assenyalant defectes individuals, que per pertànyer a un ordre més o menys privat, han d'estar vedats a la pública crítica» («El Correo», 25 de juny).

(69)

També «El Tiempo» també entrava en la polèmica: «Una falla, la d'Alfons el Savi-Sant Vicent», ha sigut la nota discordant, com ja han dit altres estimats col·legues. D'això, no ha tingut ni la més remota culpa l'artista senyor Carrillo, que la va confeccionar admirablement. El jurat, amb bon criteri, no li ha adjudicat cap premi, per a no fomentar la crítica purament personal, motiu de greuges justificats. Censuren-se en bona hora costums dolents del poble o defectes de la vida ciutadana. Però la vida particular és mereixedora de tots els respectes». («El Tiempo», 26 de juny).

«El Correo» es feia ressò de la crítica de «La Voz de Levante»: «Estem conformes amb el col·lega del qual tantes diferències ens separen en un altre ordre d'idees. I és que la finor espiritual, la distinció i la noblesa són qualitats, són peces personals innates en l'individu o adquirides mitjançant la cultura o, simplement, l'educació o, si aquesta falta, el tracte social. Però, desgraciadament, hi ha gents que ni han nascut així ni saben encara ser persones en aqueix sentit. Indubtablement, que, tot el que deixem transcrit, es refereix a un lamentable incident, en el qual per dignitat, es va veure necessitat a actuar, un benivolgut company de redacció, a qui no se li van saber guardar els respectes que tots els ciutadans mereixem. I ens plau el bon sentit, la discreció i el fi tacte, dels esmentats col·legues». («El Correo», 27 de juny).

1928

«En tota ella s'ha vist desplegar-se l'alegria, la tabola i la festa; no obstant això, hi ha hagut alguna garrotada que va anar a parar al cap d'algun que es va permetre gastar broma massa pesada amb algun dels que -grotescament- figuraven en una de les falles exhibides. Entenem que no hi ha cap dret a ridiculitzar ningú ni en figura ni molt menys per escrit, perquè això té la conseqüència del garrot (ben emprat) quan s'extralimiten aqueixos fustigadors mal avinguts amb la correcció de tota persona ben educada, lliure de cabarets i vida una miqueta llicenciosa...» («La Razón», 8 de juliol).

Els versos dedicats a José María Py realitzats per «Tartarin-Hito» en el número extraordinari de la revista «Celuloide», dedicat a la foguera, enaltien la figura del fundador:

És un home que maneja,
de manera colossal,
el fil de la madeixa.
En l'embolic és genial
i, fins a armar-la, mai para!
Llevant, per descomptat,
que és un home molt modest,
no li agrada figurar.
Ell arma un embolic, i amb això
ja se sol conformar!
L'ha fet renàixer
aquest singular festeig.
Festeig que pot ser
que arrole i es faça vell
si el saben sostenir.
És un home previngut,
arriscat, decidit,
i com a organitzador...
És un «Selfnof» deslluït
amb aires de gran senyor!

Expedient AMA: Olim. 4/1928.

Observacions: Francisco Ayela Antón, com a president de la comissió, sol·licitava el 8 de maig i entrada aqueix mateix dia a l'Ajuntament, la sol·licitud «d'establir, si S.E., així ho autoritza en el tros comprès entre el número 1 al 5 del carrer d'Alfons el Savi, o lloc que S.E. designe i que la seua foguera es titula «Nunca es tarde» i simbolitza l'arribada dels Reis d'Orient, que són portadors de valuosos regals per a persones conegudes de la localitat, i són, al Sr. Juan Botella Pérez, un violó; al Sr. José Juan Pérez, cadenats i cadenes; al Sr. José María Py, un duro amb falla; al Sr. XX, tenor de l'Orfeó, un gall; al Sr. Manuel López de Gomis, una condecoració; al Sr. Espadín -sablista de professió, un sabre; al Sr. Pascual Ors Pérez, una plaça de bous. Aquesta és la finalitat que persegueix aquesta Comissió amb la garantia de no molestar gens ni mica cap de les persones que representen les figures,

fet amb la finalitat de passar un dia feliç en aquesta nova festa a la qual és creditor el nostre estimat Alacant.» Com es veu, la finalitat, per descomptat, no la van complir, perquè van alçar bastants bambolles a la ciutat i el dia feliç es va convertir en un malson. El 23 de maig, l'alcaldia autoritzava la festa de «Les fogueres de San Chuan» als carrers Alfons el Savi, Sant Vicent, barri de Sant Ferran i carrers adjacents. El 4 de juny, amb entrada a l'Ajuntament aqueixa mateixa data, el Sr. Francisco Ayela va presentar una altra instància modificant l'explicació de la foguera: «...Posteriorment alguna de les persones que es consideren molestades per la seua inclusió entre les figures de què aquesta foguera es compon han manifestat la seua disconformitat a aquesta comissió gestora, decidint, el que subscriu, d'acord amb els altres components de comissió, suplicar, a S.E., que siga anul·lat l'esbós presentat i aprovat en el següent sentit: La FOGUERA es titula “NUNCA ES TARDE...” i simbolitza l'arribada dels reis d'Orient que sense portadors d'alguns regals per a obsequiar a les set figures restants, i, que per a completar el conjunt decoratiu de la FOGUERA s'agreguen a aquesta. Les figures que componen aquesta foguera són; un REI D'ORIENT, vestit a la manera tradicional. Un CAMELL, Un NEGRE, i conjunt de set figures. Aquestes set figures per a evitar errònies interpretacions es presentaran sense vestir i desfigurades quan siga possible amb l'anterior projecte presentat. Com que la finalitat que es persegueix amb l'erecció d'aquesta foguera és, simplement, cooperar a la major esplendor d'aquesta festa, la comissió promet solament no atemptar a la moral ni a la vida privada de cap persona”. El 5 de juny, alcaldia autoritzava la foguera. Com es veu, la promesa no va poder complir-se i pel que es veu en els documents gràfics que ens han arribat, l'artista, l'excel·lent escultor Miguel Carrillo Soler, va fer una gran faena emulant les cares dels personatges públics que apareixien en el cadafal.

Foguera Plaça de la Reina Victòria (hui de Calvo Sotelo): «Escena picaresca» o «Bona vista vechan», de Juan Esteve. Banda de música de Caudete o d'Asp, segons les fonts consultades. President: Juan Martínez Blanquer. «Coneixem altres esbossos. La foguera projectada pels veïns de la plaça de la Reina Victòria es titula «Bona vista vejam...» i és d'una gràcia boja, desenvolupant assumpte típicament alacantí» («El Noticiero del Lunes», 7 de maig).

Una de les personalitats intel·lectuals que van estar des d'un principi en l'organització de les fogueres va ser el metge Àngel Pascual Devesa. Fundador de la foguera Plaça de la Reina Victòria (on Devesa tenia el seu domicili) i participà en la confecció del primer llibret de la foguera: «vam compondre a poc a poc en aquelles simpatiquíssimes jornades nocturnes, en què per manca de local adequat ens donàvem tots cita en el simpàtic i acollidor recinte del despatx del metge de guàrdia a la Casa de Socors d'aquesta capital, els dies que tal servei corresponia al nostre infatigable vicepresident [...] i ja ben entrada la matinada es dispersava la reunió després de cobrar nous alens per a seguir... «Les Fogueres de Sant Joan» no eren simplement un motiu de festa per als

(70)

primers promotors de la idea. En els concursos literaris vinculats a les fogueres participaven persones de gran categoria literària o periodística com Eduardo Irlles, J. Ferrándiz Torremocha, José Coloma Pellicer, José Guardiola Ortiz, Florentino d'Elizaicin, Emilio Costa, Álvaro Botella Pérez, Juan Sansano, José Sierra Costa, Carlos Lozano Campos, Francisco Motero Pérez, Rafael Altamira, Carlos Arniches, Salvador Sellés, Luis Pérez Bueno, Álvaro Pascual Leone, Antonio Montoro, Meseguer Martínez, Arques Such i «Filidor», entre altres.» (*Reflexiones y recuerdos*. Àngel Pascual Devesa). La clínica de Pascual Devesa i del seu germà Andrés va servir de domicili de la foguera.

Expedient AMA: Olim. 5/1928.

Observacions: Roberto Torras Uriarte, representant de la foguera de la Plaça de la Reina Victòria, va presentar l'11 de maig, en instància signada aqueix mateix dia, la sol·licitud de plantar una foguera en aquesta plaça entre l'avinguda de Soto i Maisonnave: «Com s'adverteix per aquest esbós, es tracta de representar una escena picaresca, encara que procurant salvar en la mesura del possible els respectes que es deuen a la moral». El 15 de maig es va autoritzar, comunicant-se a la foguera el 24 de maig.

(71)

(72)

Plaça de Chapí: «El tío Cuc y el Cuquet en globo», d'Heliodoro Guillén. Banda de música de la Creu Roja d'Alacant. President: Ramón Guillén Tato.

Des de la façana del Teatre Principal eixia un dels cables que sostenia el globus que transportava el Tio Cuc i el seu nebot, el Cuquet, cèlebres personatges de la revista satírica alacantina, des de l'aire contemplen un vell casalot que han convertit en Gran Hotel i Museu de la ciutat. La crònica de «La Voz de Levante» censura algun detall de mal gust. «...I després d'oïr durant una estona l'autèntica veu dels dos populars personatges creats pel nostre company Coloma, enfilem algun detall de mal gust a l'avinguda Zorrilla» (hui de la Constitució). («La Voz de Levante», 23 de juny).

Expedient AMA: Olim. 6/1928.

Observacions: Ramón Guillén Tato, president de la foguera Plaça de Ruperto Chapí, sol·licitava el 29 de maig el permís d'instal·lació de la primera foguera del districte, datada la instància aqueix mateix dia i autoritzada també el 29: «...acompanya a aquesta instància representant el GLOBUS del TIO CUC sobre una casa les façanes de la qual són al·legories

(73)

a assumptes com el projecte d'Hotel, trens BOTIJÓ i les figures dels quals són merament per a decorar sense ofendre per a res la moral, política, etc. i a més celebrar concerts de música i llançament de focs d'artifici durant els dies 23 i la nit del 24».

Avinguda de Méndez Núñez: «Puerto pesquero», de Manuel Gallud Aznar. Banda de música del Palamó. President: Evaristo Manero.

Manuel Cantos, artista de prestigi, va ajudar Gallud en la confecció de la foguera. Una altra foguera amb moviment. El tema era de rabiosa actualitat. Ja hem comentat abans l'enorme interès que va despertar a la ciutat la concessió per part de l'Estat de l'elecció del nostre port com a port pesquer del Mediterrani. Un aeroplà suspès d'un cable girava sobre el cadafal. D'aquest penjava una bacora i davall, ninots amb els vestits típics

(74)

de les regions amb opció a aconseguir el preuat premi (Màlaga, Almeria, Alacant, València o Catalunya). Tots esperaven que els caiguera la bacora. Fins i tot es va incloure un aragonés que esperava que se li concedira el port a alguna ciutat aragonesa per la qual passara el riu Ebre. L'avió el va realitzar el Sr. Enrique Blanes. «Manuel Gallud, es dedica a treballs en fusta en els quals és un expert i hàbil tallista que en diverses ocasions va saber demostrar-ho; i ara, per compromís, del qual no es va poder evadir, està construint al seu taller del carrer de Teatrino, la falla que amb el nom «El puerto pesquero» ha de cremar-se a la nostra avinguda de Méndez Núñez, el punt més cèntric d'Alacant. Al seu taller, hem vist una vertadera llotja de peix; mariscos, crustacis, tonyines, lluços, rogers... Hem admirat quatre valuosos mantons de Manila falsificats amb arpilleres, canyes de pescar, peixeres de gran volum, diversos personatges representant Màlaga,

Alacant, València, Huelva, Tarragona, Cadis, Almeria, que pretenen agafar una bacora colossal -el port pesquer- que llancen des d'un avió els senyors ministres de l'actual Govern, per a qui l'agafe. I tots esperen amb la boca oberta que l'avió solte la bacora per a... digerir-la. La nau aèria serà bastant gran i tindrà moviment, evolucionant a uns deu o dotze metres d'altura sobre la falla.» («El Correo», 6 de juny).

Expedient AMA: Olim. 7/1928.

Observacions: Evaristo Manero Pineda sol·licitava a l'Ajuntament el 8 de juny, en instància datada aqueix mateix dia i aprovada el 9, la «col·locació durant els dies 23 i 24 del corrent mes, una "Foguera de S. Chuan" a l'avinguda de Méndez Núñez per a la qual li adjunte esbós i plànol d'emplaçament, així com també sol·licita que se l'autoritze per a, en els esmentats dies, celebrar concerts per una banda de música, pianets de manubri i llançament de foc d'artifici i traca».

Barri de Benalua: «Parada y fonda», de Juan Such, José Marced i Gastón Castelló. Banda de música Primitiva de Crevillent. President: Adolfo Biedma.

La guanyadora absoluta del primer any. Una crítica al pas a nivell que es trobava a la barriada. Un tramvia urbà esperava que s'obri la barrera del pas a nivell. Els viatgers, el revisor i el conductor dormen mentre que un barber afaita el guardaagulles. A la capçalera del cadafal s'alça un pedestal coronat pel sant Job. Entre les crítiques que contenia la foguera destacava la denúncia de la quantitat de pols existent i falta de neteja del barri. Doncs fins això es va aconseguir. El diumenge 24 de juny, l'Ajuntament va enviar un camió cisterna municipal que va regar tots els carrers del barri («La Voz de Levante», 26 de juny).

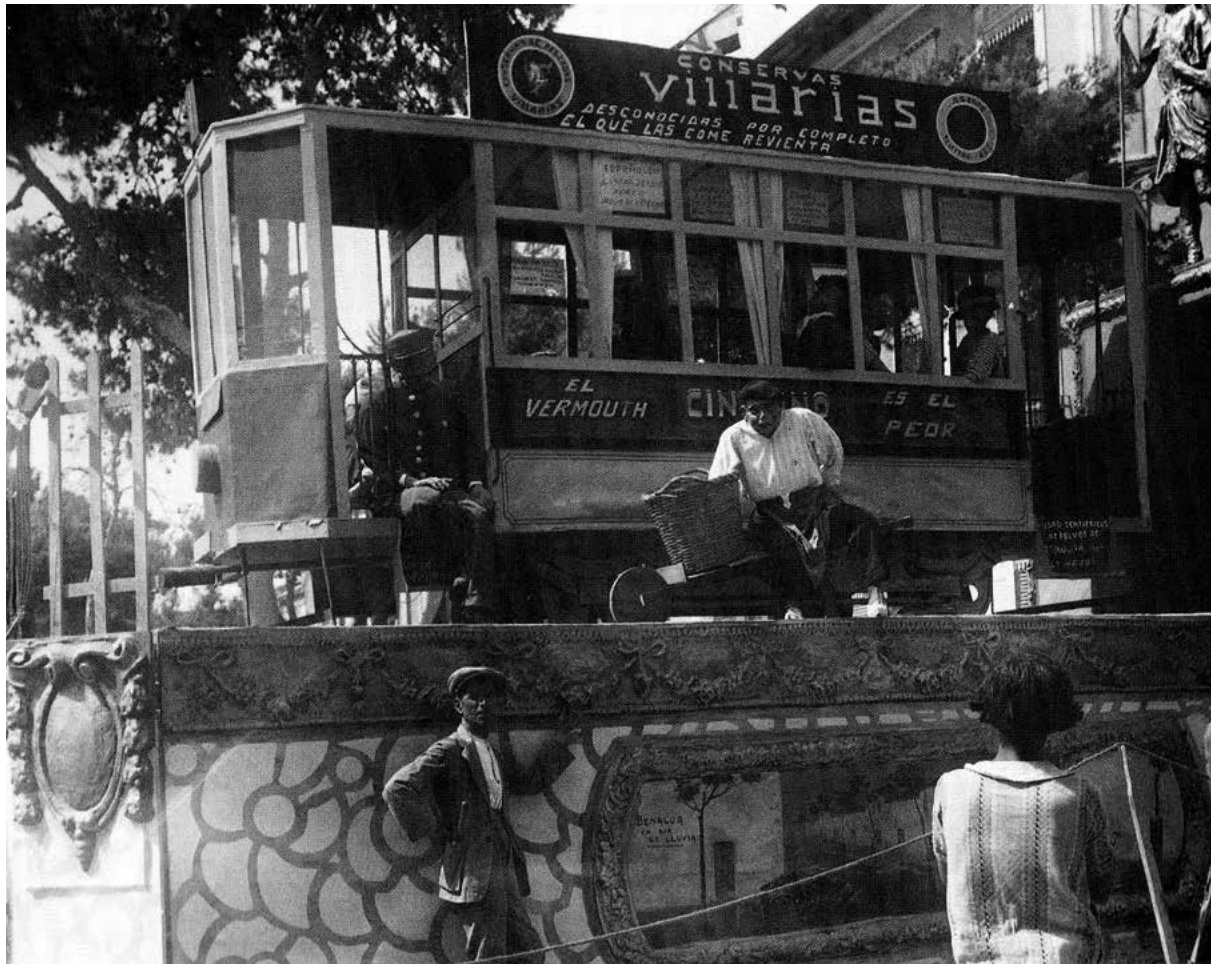
El Sr. Juan Such, tesorero de la comissió i un dels artífexs de la foguera, relatava com es va confeccionar la foguera: «Parada y fonda», «expressava la protesta contra l'abús insòlit de l'omnipotent companyia de M.Z.A., que l'esbós i l'execució era obra col·lectiva -amb la col·laboració especial i meritíssima de Marced en el modelat de les figures- tots treballaven; uns de fusters, uns altres de pintors, etc...; era una obra comunal realitzada no sols amb l'aportació econòmica dels veïns, sinó amb el seu treball intel·ligent i desinteressat; en ella, doncs, els veïns de Benalua tenien interessat el que s'interessa en tota obra reeixida amb esforç, entusiasme i afecte». («El Luchador», 26 de juny).

Adolfo Biedma, president de la foguera i el president del Cercle Republicà de Benalua era entrevistat en «El Luchador», el 26 de juny: «Que com va ser ocórrer-se'ns el motiu de la nostra foguera? No té cap mèrit: ens ho va donar tot fet el bategar dels veïns. Diàriament, estem sent víctimes d'aqueixes detencions davant la barrera que separa Benalua d'Alacant. Sense ella ja estaria unida la capital a aquesta populosa barriada; els altres motius que la complementaven també són el malson de tot benaluer. L'Institut d'Higiene d'on a tota hora, un desconcert de lladrucs que molesta

(75)

molt i que si abans estava aïllat, hui l'edificació ha augmentat tant que es troba al cor de Benalua. Ja crec que em vaig referir a això en una altra ocasió des de les pàgines d'«El Luchador». La falta d'empedrat va ser motiu d'una altra vinyeta de la base i l'escassetat de reg una altra». El president es queixava de la garreperia de l'empresa de tramvies que va contribuir amb la comissió amb quaranta pessetes en xavalles: «Lamentar-nos de semblant gasiveria per part d'una empresa a la qual la nostra festa de Fogueres ha donat a guanyar diversos milers de pessetes. Tal vegada això siga motivat perquè no sospitaren l'èxit tan rotund aconseguit. Solament Benalua ha donat motiu a la companyia perquè guanye moltíssims diners i a la resta d'Alacant, per molt que hagen reforçat el servei ha resultat insuficient». «L'empresa de tramvies ha recaptat en dos dies (23 i 24), la quantitat de DOTZE MIL PESSETES. I nosaltres fem la deducció següent: com que hi ha trajectes, el bitllet dels quals importa 50, 40, 30, etc. cèntims, partim d'una mitjana que pot ser de 20 cèntims per bitllet i amb això queda posat en relleu que per a recaptar-se les 12.000 pessetes en el temps indicat,

(76)

(77)

1928

han viatjat en els tramvies, durant els dies esmentats, SETANTA MIL PERSONES». («El Tiempo», 29 de juny).

El 17 d'agost es van entrevistar a l'ajuntament el senyor Amador Anguita, cap de vies i obres de la Compañía de M.Z.A., l'enginyer municipal, el senyor Canales i l'alcalde mateix, el Sr. Julio Suárez Llanos perquè al més prompte possible es realitzara un projecte de via per a unir les estacions de M.Z.A. (la de Madrid) i Andaluces (Múrcia) pel barranc de les Ovelles, finca denominada El Carmen, o per tots aqueixos voltants, per a empalmar la línia de Múrcia («La Voz de Levante», 18 d'agost).

Expedient AMA: Olim. 8/1928.

Observacions: signada, entre altres, per Juan Such Roca, en escrit datat el 10 de juny, entrada a l'Ajuntament el 13 i autorització per part d'aquest, el 14: «En representació de la Comissió de "Les Fogueres de San Chuan" del Barri de Benalua, ens dirigim respectuosament a V.E. i tenim l'honor de posar en el seu coneixement, que, havent sigut designats pels veïns d'aquest barri, per a organitzar i instal·lar una foguera artística (estil falla valenciana) en les pròximes festes de Sant Joan Baptista, que el veïnat celebra anualment en honor al seu patró, sol·licitem a V.E. el consegüent permís, per a això acompanyem l'adjunt esbós de la referida falla, que com podrà apreciar V.E. no atempta contra la religió, autoritats ni cap institució.

L'assumpte que representa la repetida falla és: un dels passos a nivell de la companyia de ferrocarrils M.Z.A. a l'entrada del barri, en el moment que està la barrera posada i per tant el trànsit interromput; un tramvia elèctric està detingut, el conductor i el cobrador s'han quedat adormits, com també participa del somni el públic que ocupa el cotxe. A un costat del tramvia hi ha un carretó i damunt una tartana plena de pa, que un forner conduïa i que s'ha quedat adormit sobre ella. A l'altre costat un de l'horta amb un burret portador de cistelles de bacores, s'entreté menjant bacores. I en la part posterior del tramvia s'alça un pedestal sobre el qual contempla el panorama l'escultura del pacient "Job". Tot això muntat sobre la base rectangular de 8 metres de llarg, quatre metres d'ample i un metre huitanta centímetres d'alçària decorada i al centre de cadascun dels quatre costats, pintada una al·legoria del barri. El lloc que hem triat per a instal·lar-la és l'angle N.O. de la plaça de Navarro Rodrigo, a l'encreuament dels carrers de Pardo Gimeno i Guardiola, per creure aquest lloc de més vistositat i de menys perill. També sol·licitem de V.E. i de l'Excm. Ajuntament el suport propi per a aquests casos, dels elements que disposa aqueixa corporació, que tan dignament V. presideix, per al millor lluïment d'aquest festeig. El 14 de juny l'Ajuntament aprovava la petició de la foguera». Gastón Castelló va tornar de la seua estada a París i explicava la seua vinculació amb la foguera: «... perquè allí havia nascut i perquè en la comissió figurava el meu amic i company Juan Such Roca». Entre els dos van intentar de mil i una forma realitzar la foguera, però el seu desconeixement de la tècnica era total. Van provar banyant cartó i estirant-lo acuradament per a aconseguir bells volums, però tot era inútil perquè

el cartó ni obeïa ni es domava, i es trencava a cada moment. Van intentar reforçar-lo amb tela metàl·lica, i així van poder fabricar el popular ase que va figurar en la foguera del tramvia, un animal que pesava moltíssim, donades les centenars de capes de cartó engatxat amb el qual tractaven de cobrir l'esquelet metàl·lic. Amb la incorporació a l'equip de l'artista viler José Marcéd Furió, arribat expressament de València, el secret els va ser revelat, i no era cap altre que la tècnica fallera valenciana. Així, d'aquesta forma van sorgir escultòricament personatges que anirien asseguts al tramvia de «Parada y Fonda», en la seua majoria retrats: el Tio Teulai, Juan Such, el mateix Gastón...» («Galería de artistas de hogueras». Francisco Javier Sebastiá García. Gastón Castelló. *Revista Festa* 89).

A més, es van plantar altres fogueres que no van entrar en concurs i que apareixen en algun moment referenciades en diversos documents:

Carrer de Roger. «El clásico melonero». Artista José Marced Furió. (tram actual del carrer de Sant Ferran, entre la llavors Creu de Malta (hui Capità Meca) i Cervantes. President: Casimiro Arques. Expedient AMA: Olim. 9/1928.

(78)

Observacions: Casimiro Arques Payá, en la seua qualitat de secretari de les comissions de «Les Fogueres de San Chuan» de les places d'Isabel II i de Roger, presentava instància el 16 de juny, datada aqueix mateix dia i autoritzada el 16, al costat de l'esbós, sol·licitant que siga aprovat. L'esbós representava la clàssica parada de melons.

La típica parada de melons d'aigua de Guardamar amb el venedor dormint en una hamaca. El lloc era una reproducció exacta de la parada de melons que tots els anys podia veure's al mateix lloc que ocupara la foguera. A la foguera no li faltava detall, agradant als espectadors que la van gaudir observant anticipadament reproduïda l'escena que es mostraria real a començament d'estiu. «Només falta que els melons es puguin menjar i el meloner no romanga insensible davant les riallades de la parròquia» («El Día», 23 de desembre). El podríem considerar hui dia un ninot de carrer. L'artista, Jose Marced, coincideix amb el de la foguera de la Plaça d'Isabel II (hui de Gabriel Miró) i no és casualitat perquè el grup de ninots està íntimament lligat a aquesta, ja que, en no voler entrar en conflicte amb la foguera de l'Ajuntament en avançar-se en la recaptació el dia de dissabte de Glòria en la demarcació d'aquesta, quan encara no estava constituïda, comissionats de la foguera d'Isabel II, va plantar el grup al desaparegut carrer de Roger, darrere de la casa Carbonell.

Foguera Barriada Obrera de Maria Auxiliadora. Conegut popularment com a Barri Obrer. President: Ramón Guilabert Davó. Els veïns del Barri de Cases Barates que estaven promogudes pel Cercle d'Acció Catòlica es va sumar a última hora al festeig plantant un gegantesc guàrdia urbà equipat amb una porra que detenia un diminut tramvia. Juntament amb l'històric foguerer, Ramón Guilabert, es trobaven els germans Cabrera, Enrique i Vicente (aquest últim president del Cercle Obrer, promotor del barri).

«Una altra foguera. Els veïns del barri de cases barates que construeix el Cercle Obrer d'Acció Catòlica, han volgut també adherir-se al popular festeig de «Les Fogueres de San Chuan» i ahir van sol·licitar permís de l'autoritat municipal per a instal·lar en aquella simpàtica barriada una falla de molt gust. En ella figura un guàrdia urbà de grandària monumental que alçant la porra de què van proveïts aquests agents de la circulació, deté la marxa d'un diminut tramvia» («El Correo», 23 de juny).

Expedient AMA: Olim. 10/1928.

Observacions: Ramón Guilabert Davó sol·licitava en escrit signat el 21 de juny, amb data d'entrada en el registre de l'Ajuntament de 22, sent autoritzada aquesta data. «Que els veïns que integren la barriada obrera de Maria Auxiliadora, al Pla del Bon Repòs, desitgen contribuir també als festejos populars que s'han organitzat per a aquest mes, construint i cremant una FOGUERA l'assumpte de la qual, com pot veure's en l'adjunt dibuix, no ataca la moral ni ridiculitza les autoritats, institucions ni entitats oficials de cap ordre. Consisteix en la figura d'un guàrdia, de gran volum, dels encarregats de vigilar la circulació rodada, presenciant el xoc d'un tramvia amb un automòbil. Aquesta foguera estarà fora de concurs».

(79)

1928

«**Al Carrer de Berenguer de Marquina (abans travessia de Belando)** s'alça una reproducció de la façana d'estació de M.Z.A, i es titula «Monumento Nacional». Al seu costat, una figura sembla conversar amb la paret i un anglès observa». (El Día, 23 de juny). En el número extraordinari del Tio Cuc, davall el lema, la denomina «*foguera de chiquets*»: «*y aquí está la foguereta que els chiquillos, han format; chiqueteta, como de chicas, pero ben intencioná*». (El Tio Cuc, 20 de juny).

Foguera Club Magritas (domicili social al carrer de Sant Vicent) on es va situar el monument. El primer premi de fogueres es va concedir a la foguera Benalua (1.000 pessetes) i el premi de la Cambra de Comerç (250 pessetes); segon Plaça d'Isabel II (600 pessetes) i tercer a la Plaça de Chapí (400 pessetes). Avinguda de Méndez Núñez, Alfons el Savi i Plaça Alfons XII (Ajuntament), van quedar en quarta, cinquena i sisena posició, a les quals se'ls va concedir uns altres tres premis de 250 pessetes a cadascuna. A Benalua se li va lliurar, a més, un estendard de «Lo Rat Penat», original del pintor valencià Ramil, portat pel president del Cercle de Belles Arts de València, el senyor Antonio Villanova. El jurat encarregat de concedir els diferents guardons el van formar finalment Javier Gaztambide, en qualitat de president i Aureliano Abenza, per l'Ajuntament; Miguel Llopis, per Alicante Atracción, i Eduardo Irles, per l'Ateneu, a més de dos representants de l'Associació de la Premsa, el Sr. Emilio Costa i Fermín Botella i un del Cercle de Belles Arts de Múrcia, com a vocals, assessorats pel Sr. Vicente Bañuls. «La resolució, en fer-se pública, va ser acollida amb general aplaudiment i això és quant podia desitjar-se, que part de l'opinió haguera vist de grat la inversió dels dos primers premis. Però, hem de reconèixer que el jurat ha estat encertadíssim, i no li regategem el nostre aplaudiment» («El Tiempo», 26 de juny). «El doctor Antonio Villanova, president del Cercle de Belles Arts de València, per l'hora que va arribar a Alacant, no va poder formar part del jurat qualificador de les falles» («El Tiempo», 27 de juny). L'acta del jurat la va signar el Sr. Javier Gaztambide, 5è tinent d'alcalde de l'Ajuntament d'Alacant, el 25 de juny.

Segons versió de Gastón Castelló, els artistes de la foguera de Benalua van aportar diners per a fer front al dèficit de la comissió, es van reunir a sopar amb els components d'aquesta als quals van convidar i els diners sobrants, unes cinc-centes pessetes, el van lliurar a l'asil d'ancians.

Les belleses d'Alacant. La pel·lícula

Amb aquest títol, el periòdic «El Tiempo» anunciava la realització d'una pel·lícula que plasmava en el cel·luloide les primeres fogueres de la història. «S'està impressionant una pel·lícula per a divulgar les belleses d'aquesta ciutat. El seu operador, Tono Terol, que ha acreditat la signatura de «Photo» en l'art fotogràfic, portat d'un gran entusiasme per la seua professió i del seu amor i afecte per aquesta terreta, que és la seua, ha tingut la felicitat i lloable idea de divulgar en pel·lícula els bells racons

de la nostra província i les múltiples bel·leses d’aquesta capital. Perquè el film tinga major amenitat i distracció, arreplega també les efemèrides d’actualitat que s’estan registrant a Alacant, com ara les festes de Sant Joan i Sant Pere amb les seues «Fogueres de San Chuan», l’arribada del popular i saladíssim Gutiérrez i alguns d’aquells actes celebrats en el seu honor; una fase de les carreres ciclistes, en fi, tots aquells moments que meresquen portar-los a la pantalla en bé d’aquesta Perla de Llevant, seleccionats, per descomptat, per l’exquisit gust que «Photo» posa en aquests menesters. En tan patriòtica obra col·laboren altres paisans i nosaltres tributem a tots els milers de complaences de què són creditors». («El Tiempo», 30 de juny). «Film Photo» tenia el seu domicili al carrer de Miguel Soler, 12, d’Alacant. La filmació té una duració d’aproximadament catorze minuts i va ser restaurada per la Filmoteca Valenciana, mostrant vistes des del Benacantil de la ciutat; la rebuda de Gutiérrez a l’estació de MZA, en la qual fugaçment apareix Gastón Castelló; l’entrada de bandes de música a la plaça de l’Ajuntament i algunes de les fogueres plantades (Plaça Alfons XII, Reina Victòria, Méndez Núñez, Alfons el Savi, Plaça R.Chapí, Sant Vicent, Barri Sant Ferran i carrers adjacents, Pérez Galdós-Belando, Alfons el Savi-Pablo Iglesias, Isabel II i Benalua).

Flors des de València

«Des del venedor de melons que dorm amb un ull obert; el port pesquer, en què se’n disputen la construcció Barcelona, Màlaga, Huelva, València i Alacant, tirant l’ham un aragonés, fins al tramvia del barri de Benalua en què dormisquegen passatgers i conductors i el de l’acaparador de condecoracions i presidències..., sense esmentar-ne altres, perquè totes mereixen encomi, tenen totes detalls de factura; cares, fatxes, induments, actituds i prestància que mouen a la hilaritat més sana i al concepte picaresc, tan oportú en les nostres característiques fogueres. Crec que s’ha arrelat i ben de colp aquest festeig, que ha d’atraure en anys successius milers de forasters, com ocorre en l’actualitat a València. Nosaltres, com a amants de la terreta, conreadors de la tradició, que sempre ha tingut un lloable motiu d’origen, felicitem el poble d’Alacant, els artistes i les comissions falleres que tanta empenta han sabut donar a aquest primer assaig, entrant de ple en la bona senda de les artístiques fogueres.» Francisco Cantó. Alacant, 25 de juny de 1928. («Diario Las Provincias» de València).

Que susceptibles estem!

La repercussió de les crítiques de les primeres fogueres plantades, van alçar bambolles a la ciutat malgrat el seu escàs nombre. La temàtica de la de la plaça d’Isabel II girava tota ella entorn de la figura del Sr. Antonio Martínez Torrejón, president d’innombrables societats alacantines. El gerent del periòdic «El Tiempo», president de l’Associació de la Premsa d’Alacant i president de la foguera, el Sr. Manuel Pérez Mirete, contestava després de la «cremà» al Sr. Antonio a una carta apareguda en «La Voz

de Levante» en la qual «et declares encantat de les teues múltiples presidències i encara ens amenaques amb acceptar-ne alguna més si es presenta l’ocasió. Però és molt humà censurar el dolent i silenciar el bo: Agustín Sánchez San Julián es queixa que el pal de copes de la baralla servia de fons a la seua escena, s’interpretarà per alguns com a al·lusió als seus vicis com a bevedor (ell que mai va tastar el vi) o jugador (ell que no sap jugar més que al tresillo) i no obstant això, no ens agraeix l’esplèndid regal d’un gos de caça, la fidelitat del qual es va posar ben de relleu en els últims moments del famós cirurgia alacantí. Ens ha agraït Gascuñana la «reclame» que suposa divulgar «urbi et orbe» que és capaç d’agafar les molècules disperses d’un home i convertir-les en una criatura perfecta? Ens ha donat les gràcies Ramón Campos per haver-li proporcionat un «puro» que no es va apagar en 48 hores i per haver-lo rejuvenit, llevant-li deu anyets de colp? Ni Federico Clemente per haver-li col·locat el cordó dels lents de manera tan bufona que produïra els comentaris femenins de què tant s’envaneix? Res. Només han arribat a mi les teues censures i fins i tot la insidiosa i malèvola suposició que vaig intentar jo precipitar la teua mort per a entrar en possessió del llegat que em tens oferit. Per Déu, Antonio! Creus que sóc tan ximple que desitge heretar una obra literària que encara s’està publicant i que, per tant, fins i tot s’està pagant? No; que s’acabe de publicar; acaba-la de pagar i llavors parlarem, encara que presumisc que ni per a llavors et rendiràs, per a desesperació dels aspirants a presidents de totes les entitats que et van posar al capdavant. D’altra banda, jo em done per vençut. Vaig creure que abatria els teus ànims en veure’t cremat per acaparador. Lluny d’això, veig per la teua carta que no fuges de la crema i deduïsc que per a vèncer-te serà necessari que ressuscite Torquemada i et creme de debò. Amén. T’abraça cordialment el teu legatari de cosa específica. Manuel Pérez Mirete». («El Tiempo», 27 de juny).

Repercussions foguereres a Catalunya. A tot arreu se’n fan, de bolets, quan plou.

El «Diario de Tarragona» feia referència a les nostres festes segons destacava «El Luchador».

«Realment es registren en la vida coincidències sorprenents i estranyes. Una d’elles, l’hem trobada en un estimat col·lega d’Alacant -El Luchador- llegint les interessants informacions per ell publicades sobre el nou festeig ‘Les Fogueres de Sant Joan’, que, com a felíç reminiscència, admirablement adaptada, de les ‘falles valencianes’, ha celebrat per primera vegada amb un èxit extraordinari, aquella bella capital llevantina. Resulta del que hem llegit en el citat col·lega -i nosaltres teníem ja d’això referències personals, -que molt pròxim a Alacant existeix un populós barri anomenat Benalua, que es comunica amb la capital quasi exclusivament per dos únics carrers o vies de trànsit, per les quals la circulació és sempre molt considerable. Però ocorre que a aquests dos carrers els intercepta una línia ferroviària per on el trànsit de mercaderies és bastant intens, perquè

per ella circula quasi tot el trànsit ferroviari del port. Succeeix, doncs, que els dos passos a nivell establits per la companyia, constitueixen, a més d'un perill evident, un constant motiu d'interrupcions i entorpiments pel que fa a les comunicacions de la capital amb el barri de Benalua. I com que per part, aquest i la seua prolongació constitueixen una zona genuïnament industrial i en gran part mercantil d'Alacant, no cal dir qui és el primer perjudicat, ja que les freqüents interrupcions causen intempestives i llargues paralitzacions als vehicles de transport, que es tradueixen en pèrdues de temps que és el mateix que dir minves en el negoci. No és això un cas ben semblant amb el del nostre pas a nivell del port, en el qual, a vegades, tants entorpiments es causen al trànsit mercantil i tants perjudicis al Comerç?. Doncs bé: el veïnat benaluer, volent posar com a vàlvula de fuita a la indignació per ell acumulada contra la companyia de referència la ironia i la sàtira, va construir la vespra de Sant Joan una 'falla' o 'foguera' titulada 'Parada y fonda' en la qual es representava com a tema essencial, el de les interrupcions abusives del trànsit en els referits passos a nivell. Va ser tan magistralment executada l'obra i tan celebrada pel públic, que va obtenir el primer premi del concurs, i un valuós trofeu del Cercle de Belles Arts de València dedicat a la 'millor foguera d'Alacant'. Se'ns oblidava un altre detall encara: la companyia de l'abús insòlit de la qual -són paraules del nostre col·lega llevantí- es queixen els alacantins, no és altra que l'omnipotent Compañía de Madrid, Zaragoza, Alicante. Diàriament, estem sent víctimes d'aqueixes desatencions davant la barrera de ferro que separa Benalua d'Alacant. Sense ella, ja estaria unida a la capital aquesta populosa barriada. Tal vegada poguera servir de consol als nostres amics alacantins, pensar que amb nosaltres les companyies encara ho fan pitjor. Ací és tot el port i el trànsit comercial del port el que queda sovint tallat en el seu únic accés pràctic. No batem el rècord quant a això de l'abús insòlit, com els benaluers, amb la seguretat, que per poc que la nostra habilitat artística corresponguera als sentiments que aquell tracte ens inspira, haviem de copiar tots els premis i trofeus i encara la mateixa palma del martiri?» («El Luchador», 3 de juliol). A l'agost, el periòdic «El Luchador», es feia ressò d'una col·lisió entre un cotxe i un tren de vagons en un dels passos a nivell en el ramal que connectava l'estació de M.Z.A i el port. En l'article reclamava l'inici de les obres del projecte de desviament d'aquesta connexió pel barranc de les Ovelles, seguint al costat de la mar les vies fins als molls: «S'abreujaria el futur gran trànsit del port pesquer, evitant-se més probables accidents i fent gran pas per a l'embelliment de la ciutat. («El Luchador», 31 d'agost).

Un poc de mànega ampla, senyor alcalde

El diari republicà «El Luchador», en vespres de les festes, pregava al Sr. Julio Suárez Llanos que ampliara l'horari dels concerts celebrats en cafès i bars per als dies de fogueres i l'allargara també per a les nits d'estiu. L'ordre de l'alcalde restringia aquests espectacles fins a les dotze de la nit.

«Aquesta ordre, en els dies més llargs de l'any, quan per l'avançament de l'hora hi ha claredat diürna fins després de les nou, acaba el passeig vespertí al voltant de les deu i el sopar acaba prop de les onze, la conceptuem equivocada. I conste que no tractem, exclusivament, de defensar els interessos d'aquests industrials i dels artistes -molt respectables per cert- sinó que, especialment, desitgem evitar que es restringisca, en les hores que millor es viu a la nostra ciutat, moments d'esplai; per això demanem també que es rectifiqui l'hora de finalització de la revetla. Això ho demanem per a tot l'estiu, perquè pel que fa a les festes que comencen demà, esperem que l'Ajuntament d'Alacant faça el que va fer el de València durant les Falles: una gran tolerància en el tancament de tots els establiments públics. Al foraster que se'l requereix per a divertir-se, no se'l pot obligar que a les dotze passege a les fosques per la ciutat, no sentint una altra cosa que el soroll de les seues trepitjades. I ja que parlem de forasters, no s'oblidi que durant l'estiu són molts els que ens visiten i que, com que venen ací a distraure's, convé que no marxen defraudats. (El Luchador, 22 de juny). L'alcalde, davant les queixes, va disposar que durant les festes de fogueres, les orquestres que actuaren en cafès i establiments similars no acabaren a les dotze de la nit, i pogueren tocar fins a la una o una i mitja de la matinada («El Tiempo», 24, de juny).

Una opinió particular. Salvatges!

«A mi, a molts, ens crispen els nervis els trets de petards dinamita i els considerem una salvatjada. Si les ordenances els prohibeixen, per què es consenten? Bé està una bona traca lluminosa o un castell de focs artificials en els quals es mostre una mica d'art. Això dels petards, ho repetim, és una cosa incivil». E.L.E. («El Luchador», 23 de juny).

Xe, quanta gent!

«La cremà» de «les fogueres» va constituir un espectacle emocionant. En tots els barris l'animació va ser extraordinària i el poble, si fora possible, hauria presenciat la «cremà» de totes les fogueres. Les traques disparades van ser per a «embajanir» i el públic va passar la vetlada vertaderament entusiasmat». («El Tiempo», 26 de juny).

Els bombers, on estan... on estan els bombers?

El cos de bombers d'Alacant va estar ben present en aquesta primera edició de fogueres, sent una part fonamental de la festa. Amb motiu de la «cremà», i per a evitar o combatre en el seu cas ràpidament qualsevol sinistre, l'alcaldia va ordenar organitzar unes reguardes especials de la Brigada de Sapadors-Bombers. Aquestes reguardes es van constituir en lloc pròxim a les fogueres, formant tres o quatre bombers, segons la importància d'aquestes, proveïts del material necessari. Al parc va quedar una altra reguarda fixa per si haguera sigut necessària la seua intervenció («La Voz de Levante», 23 de juny).

(80)

El Tío Cuc. L'il·lustre diputat pel Rebolledo

Per 20 cèntims es va poder adquirir el número extraordinari dedicat a les primeres fogueres de la revista humorística editada a Alacant «El Tío Cuc». En aquest s'inclouien els esbossos de les fogueres plantades i la seua explicació. En l'exemplar apareixien treballs signats per Emilio Costa, director d'«El Diario de Allicante», Juan Botella Pérez, director d'«El Luchador», Carlos Lozano Campos, director d'«El Tiempo» i d'altres escriptors coneguts. Era el número 273 del popular setmanari. «*San Chuan, engüañ se vestix de nou, de festa gran como en els años de nostres agüelos, gracias a una inisiativa acollia en entusiasmo per el poble que fart de sufrir, busca cualquier ocasió de divertirse para tirar a la mar els pelets de la tristor qu el agobia*» («El Tío Cuc». 20 de juny. Núm. 273).

«Les fogueres de San Chuan» a Villalba (Madrid)

«Els senyors de Tato (el Sr. José), que es troben passat una llarga temporada en aquest poble, per a celebrar el complet restabliment de la seua filla Concha i aprofitant els festejos realitzats a Alacant, han donat

1928

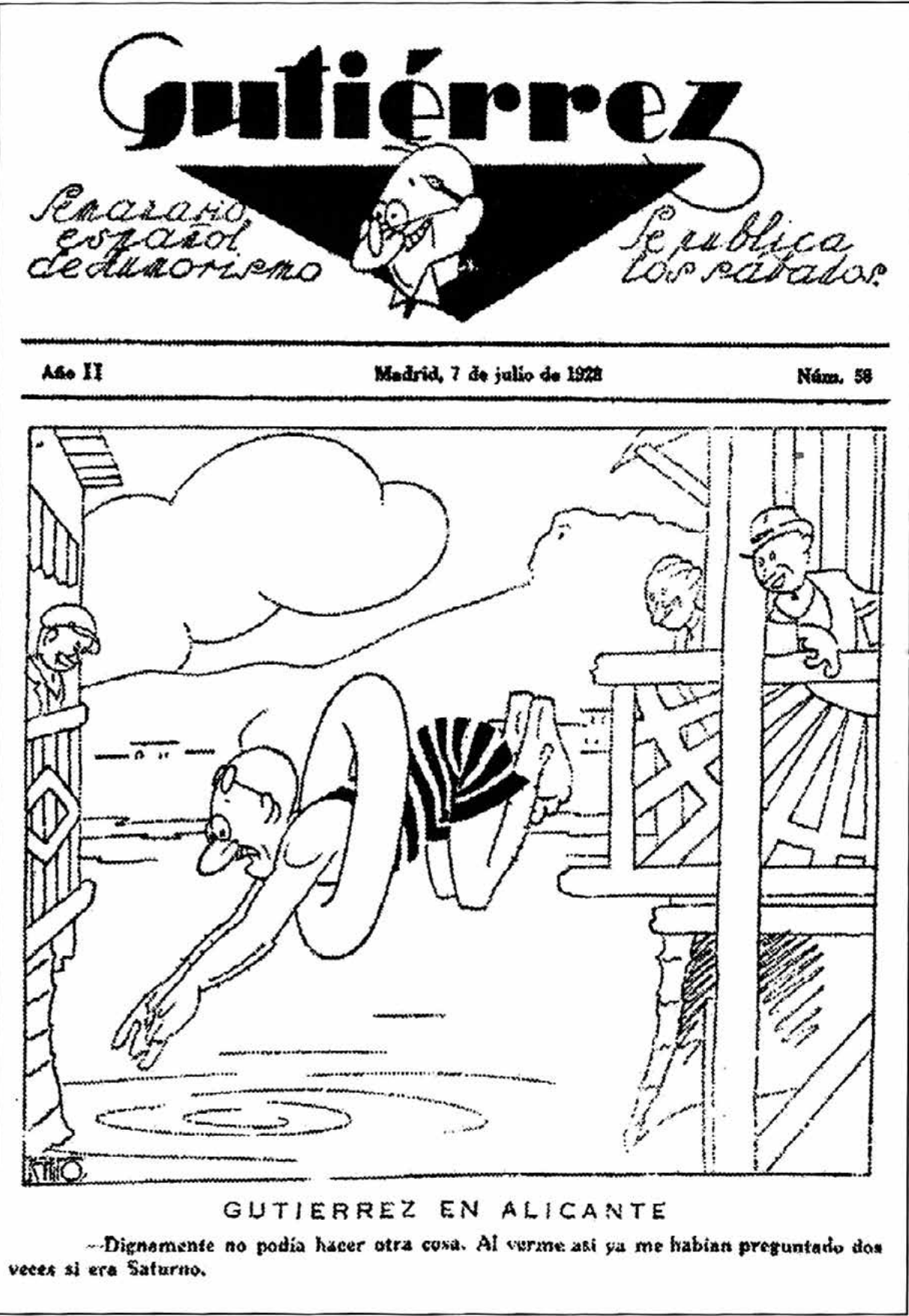
una revetla clàssica, mescla d'alacantinisme i madrilenyisme, cremant-se a les dotze de la nit una foguera al·legòrica. Distingides famílies del poble i algunes de la colònia estiuejant han contribuït amb la seua presència a donar major animació. De matinada, va començar la desfilada dels convidats fugint del fresc i després d'haver passat una vetlada agradabilíssima. Felicitem aquests senyors per la total curació de la seua guapíssima filla» («La Voz de Levante», 27 de juny).

Ja ha vingut, ja ha arribat el gran Gutiérrez

En el ràpid de Madrid de la vesprada va arribar el 23 de juny el popular «Gutiérrez», probe cap de Negociat d'Incobrables de la Direcció General d'Incobrables de la direcció General de Comptes Endarrerits, amb el periodista alacantí Ricardo García, K-Hito, i els seus companys, el notable dibuixant i gerent del setmanari Roberto Gómez, Enrique Abellán i Cesáreo del Villar Karikato. Gutierrez va vindre en forma de ninot de drap de grandària natural (metre seixanta-cinc centímetres, vestit impecablement de blau, amb un cap fet de camussa rematat amb una calba de la qual sobreeixia un sol pèl). Al principi la comitiva havia d'haver arribat en una caravana d'automòbils des de la capital. L'Associació de la Premsa alacantina, l'Ateneu, Alicante Atracció, comissions de fogueres, nanos, colles de dolçaines i tabalet, una banda de música i les redaccions dels periòdics locals van complimentar els il·lustres i primers visitants famosos de les fogueres. Una gran quantitat de públic va acudir a rebre els convidats, traslladant-se la comitiva en

(81)

automòbils recurrent Maisonnave, Gadea, Màrtirs, Bilbao, Altamira, arribant a la plaça d'Alfons XII, on van saludar des dels balcons de la casa consistorial. Després es van desplaçar fins a la seu del Diario de Alicante, a la Rambla, on es va oferir un àpat compost per coques de Sant Joan, cacauets, tramussos, bacores, 'aigua sivà', rollets morenets i vi de la Condomina en catalana i faves. El dia de Sant Joan, el grup va visitar diverses fogueres, la redacció del diari El Tiempo, i la foguera del primer premi, assistint a un bateig de la filla primogènita del periodista alacantí Víctor Viñes. En el diari «El Tiempo» van estar amenitzats per la banda Unión Musical i l'orquestrina New York. Gutiérrez i el seu alter ego, l'alacantí K-Hito, van ser entrevistats pel diari: «Què em diu de les falles?. Cosa bona. No pensava veure-les així. S'han col·locat en un alt nivell faller. Li ho diu Gutiérrez». («El Tiempo», 26 de juny) El 25 es va oferir un dinar en un restaurant de l'Albufereta, acabat aquest, es va organitzar una excursió a Santa Pola i Elx. La jornada va acabar en la redacció de «La Voz de Levante» on la comitiva va ser complimentada, estant amenitzada la visita per la banda de música de la Creu Roja. El dia 26, els visitants van marxar amb el tren correu de Madrid, acudint al comiat el mateix José María Py i diversos periodistes. A més dels col·laboradors del setmanari humorístic, ens van visitar representacions dels cercles de belles arts, de Múrcia i València i la de Lo Rat Penat, aquesta última de les ciutats capitals. La revista "Gutiérrez" de 7 de juliol incloïa un reportatge de la visita a les festes. «El número arribat ahir a Alacant es va esgotar tan ràpidament, que no se'n troba un ni per a un remei». (El Tiempo, 8 de juliol). Els redactors de la revista i el ninot que representa "Gutiérrez" també havien visitat al març les falles de València, publicant en la revista de 31 de març un extens reportatge de les festes josepetes.

Sembrant per al futur

D'Alger, va atracar al port el dimecres 27 de juny, el vapor Sitges, amb una expedició de turistes, que van romandre fins al diumenge 1 de juliol «Com ahir dèiem, va entrar al nostre port el vapor «Sitges». En vespra de les festes que s'estan celebrant a la nostra ciutat, vam dir que a Alger, per iniciativa de l'armador d'aquest vaixell, el Sr. Juan Sitges, s'havien repartit uns programes de propaganda, redactats en francès, d'aquests festejos. Despús-ahir, a l'arribada del vapor «Sitges», vam advertir, amb la natural satisfacció, que conduïa prop d'un centenar de turistes. L'èxit, com es veu, ha sigut satisfactori i fa concebre molt falagueres esperances. Confiam que els encarregats de l'atracció de forasters fomentaran, com mereixen, aquests viatges de turisme, gratíssims pel que apuntàvem en un article publicat recentment». (El Tiempo, 30 de juny). Els llaços d'unió Alger i Orà prompte es van fer patents amb la creació de les fogueres amb el mateix nom i les visites multitudinàries que es van organitzar d'un costat a un altre del Mediterrani en el període de la República.

No tot t’havia d’eixir bé Py, alguna cosa havia de fallar. El somni que el Sr. José María no va poder complir.

No tot havia d’eixir-li bé, al bo del Sr. José María, a part de la malmesa fira de ramaderia. A principis de juny encara es tenia l’esperança de celebrar una idea que el fundador de la festa va posar molt d’interès a portar endavant. «Entre els diversos números que figuraran en el programa, n’hi haurà un de nou a Alacant, que és el de la festa de la Bandera, el qual se celebrarà amb gran solemnitat i luxe de detalls» («El Correo», 1 de juny). El 8 de juny, a la sala d’actes de l’Ajuntament es van reunir els components del comitè organitzador de la festa homenatge a la bandera, compost pel governador militar, governador civil, alcalde, bisbe de la diòcesi, president de la Diputació, comandant de marina i degà del cos consular. («El Correo», 8 de juny). «Quina llàstima que a l’inspirat senyor Py y Ramírez li esquera mal -l’homenatge a la bandera- llàstima i gran ha sigut que no s’haja fet aquest numeret, per més que haguera sigut una cosa molesta per als fills de la pàtria, això ho hagueren patit amb orgull hispà en holocaust a aquesta» («La Razón», 27 de juny). Fins i tot el tradicionalista «Diario de Valencia» va arreplegar la no celebració de l’esdeveniment: «Únicament sentim amb tota l’ànima que la festa Homenatge a la Bandera, projectada, no es puga portar a efecte per causes peremptòries que ignorem, com lamentem, més que per res, per la falta d’alçament d’esperit, que tanta falta fa a Alacant, com en tota la nació, per desgràcia». La idea de Py consistia en la construcció d’un monument artístic d’una alçària de vint metres i en el més alt onejaria l’ensenya nacional. La base estaria adornada amb motius arquitectònics, amb una columna central que descansaria sobre tres lleons de desmesurada grandària. Per davant del monument desfilarien les autoritats de tots els pobles de la província amb les seues bandes de música, el cos consular, el Regiment Princesa, el Regiment de Cavalleria Victòria Eugènia, diverses companyies d’infanteria de Madrid i quants se sumaren a l’acte. L’excusa que es va donar a Py va ser la urgència de temps per a organitzar degudament la festa. Ja posats, anem en gran. No se n’anava amb raons el Sr. Jose María.

No volies caldo, pren-ne dues tasses

El mateix diumenge 24 de juny, a les tres i vint minuts d’aquest diumenge, va eixir de la plaça de Navarro Rodrigo el tramvia número quatre. Des d’abans d’eixir el referit tramvia, estava col·locada la barrera del carrer de Joaquín Costa, que era el motiu principal de la foguera guanyadora del primer premi que encara no havia sigut pastura de les flames. Un tren en direcció al port passava a les 15.35 hores i la barrera continuava posada. Van baixar diversos viatgers del tramvia i van haver de despertar el guardabarrera que dormia tranquil·lament la migdiada. A part dels viatgers, el conductor i el cobrador del tramvia, en va ser testimoni el guàrdia urbà número cinc que anava en la plataforma. I és que la realitat sempre supera la ficció. («La Voz de Levante», 29 de juny).

Una batalla de flors tot a cent

De decepció es pot es pot catalogar la batalla de flors que va discórrer per l’Esplanada d’Espanya en un dels actes programats que més expectació havia despertat. I no per falta de públic, que n’hi va haver i en quantitat, sinó en nombre de participants de carrosses i cotxes, i que en general no van oferir un desplegament d’art, ni sumptuositat, on també les flors van escassejar i es va haver de recórrer a les serpentine i el confetti per a animar la festa, sense que hi haguera tampoc una gran mostra d’aquests. El jurat, compost per Heliodoro Guillén, Rafael Reus, Eduardo Irles, Antonio Correa, Cándido Cañamaque, Juan Sansano i Antonio Azuar, va declarar deserts el primer i tercer premi de carrosses, atorgant el segon a la presentada pel Regiment de la Princesa i titulada «Quadriga Romana». Ocupaven aquesta carrossa les senyoretes Conchita Suárez Llanos, Gloria Villarragut, Elisa Bernabeu, María Pepa i Pilar Mendizabal, el més alt l’ocupava Pura Saqueras. El primer premi de cotxe va anar a parar al Sr. Carlos O’Madem de la casa Cros, ocupat per les seues filles i la senyoreta Elena Carey. El segon premi de cotxes el va obtenir el presentat per la foguera del barri de Benalua en l’arranjament del qual van intervenir els reclusos del Reformatori d’Adults i el tercer va ser per a la foguera de la plaça de l’Ajuntament. Van presentar cotxes engalanats el Sr. Agustín Mora, el Sr. Antonio Picó, que van ser ocupats per la s senyoretes de Caparrós, Manero, Gadea, Benet, Dupuy i les senyores del Sr. Julio Suárez Llanos, el Sr. Manuel Rodrigo i María Luisa Pillet. La Societat «Alicante Atracción» va presentar un altre cotxe ocupat també per senyoretes. L’entrada a la pista de carruatges va ser gratuïta per a tots aquells que van presentar vehicles adornats, pagant entrada els altres espectadors. «Alicante Atracción» va contractar un expert jardiner de Múrcia per a posar-lo a la disposició dels concursants encarregant-li l’engalanat de les carrosses i vehicles a preus molt econòmics. La desfilada va comptar amb la presència dels batedors de la guàrdia urbana vestits de gala, la banda de cornetes del Regiment de la Princesa, la Banda Municipal, la de la Creu Roja i la Unión Musical. («La Voz de Levante», 1 de juliol). «Ens devem a la veritat. Va ser un fracàs estrepitós, la batalla de flors d’ahir de vesprada. Tres carrosses i unes quantes actuacions adornades, van donar a l’Esplanada una sensació de soledat i avorriment desoladors. El festeig no deu haver portat un solo foraster a Alacant, i si algú va venir, s’emportaria als seu lloc notícies del nostre ridícul. La jornada d’ahir va ser lamentable per a Alacant i per als qui van tirar sobre Alacant aqueixa vergonya. Els organitzadors degueren tenir notícia exacta de les carrosses que es preparaven i dels cotxes que participarien en la batalla i degueren suspendre el festival abans de portar-nos al ridícul espantós a què van portar ahir el nom d’Alacant. I l’Ajuntament d’Alacant no degué consentir que es consumara el ridícul. Va acabar el festival i el sòl de l’Esplanada estava com si tal batalla no s’haguera celebrat: ací i allà alguna serpentineta i algun ‘bouquet’. I la gent va desfil·lar amb el pitjor dels comentaris: amb el somriure que qualifica el

ridícul. Els que van tenir la culpa hagueren d’inhibir-se d’aquestes coses i anar-se’n amb la seua bona voluntat a una altra part on no perjudicaren Alacant, que mereix que s’ocupen d’ella els que, a més de voler, sàpien fer les coses». («El Tiempo», 1 de juliol).

Els d’El Tiempo us n’heu passat tres pobles

Però tot no havien de ser crítiques a la batalla de flors, el diari «El Día» eixia en defensa de l’acte: «El nostre benvolgut col·lega «El Tiempo», en el seu número del diumenge proppassat, posa d’or i blau els elements d’«Alicante Atracción» que han intervingut en l’organització de la batalla de flors i qualifica la festa de vergonya per a Alacant, la qual cosa ens sembla un acarnissament injustificat. És cert que la batalla va estar desanimada, que podia haver revestit major esplendor, però no va descendir a categoria tan ínfima. Vergonya i gran és que faltant a la veritat, exagerant la nota s’escriga dins d’Alacant de manera que aparega la nostra capital, davant els pobles veïns, i sobretot, davant les persones que no van presenciar la festa, com un indecent ‘villorrio’. No és això labor de patriotisme. Van faltar carrosses i cotxes, és cert, però d’això no és culpable «Alicante Atracción». Dirigisca’s el col·lega als que fan, com ell en aquesta ocasió, labor negativa; als qui poden prestar ajuda en l’organització d’aquests festejos, i romanen impassibles. La resta és injust, col·lega. Injust i vergonyós.» («El Día», 3 de juliol).

Anem a pel balanç. Comptarem ninots. Ho explicarem tot. Som la gallina dels ous d’or

L’èxit de la celebració de la primera edició de fogueres va ser indiscutible. Tant les fotos, com les imatges de l’única filmació que hi ha i els testimonis de la premsa no deixen lloc a dubtes. «Com era d’esperar, les fogueres han constituït un èxit enorme. I si hem de ser francs, direm que han superat quant podíem imaginar. No solament nosaltres ens hem equivocat en el càlcul, sinó Alacant sencer s’ha vist gratament sorpresa. Alacant ha triomfat en la seua noble obstinació i els forasters s’alegren d’haver realitzat el viatge, perquè no han perdut el temps i afirmen que les nostres fogueres són dignes d’admirar-se». («El Tiempo», 24 de juny). El «Noticiero del Lunes» també feia balanç de les recentment creades festes: «Hem d’estar plenament satisfets els alacantins. Organitzada amb una escassetesa de temps que constituïa una evident i seriosa dificultat, sense els ensenyaments sempre eficaços de l’experiència, amb falta d’elements de què es disposarà en anys successius, s’ha celebrat la festa de «Les Fogueres de Sant Chuan», donant-li un aspecte artístic anàleg al de les clàssiques «falles valencianes» de Sant Josep i que es va escometre amb la senzilla idea d’efectuar un assaig, ha resultat una festa esplèndida, magnífica, animadíssima, obtenint-se un èxit rotund. No sols Alacant, el veïnat sencer que ha recorregut els punts d’emplaçament de «Les fogueres», sinó que també els pobles comarcans, han participat de l’alegria popular, proporcionant a aquesta capital, durant els dos últims dies, un aspecte de

festa, suggestiu per tots els conceptes. Entre el dissabte i el diumenge han entrat a Alacant més de 20.000 forasters» («El Noticiero del Lunes», 25 de juny). «Pot calcular-se que la recaptació de les comissions de fogueres ha sumat en total unes cinquanta mil pessetes. En els artístics i satírics monuments populars apareixien unes setanta figures, moltes d’elles de cera, dos tramvies de grandària natural i un globus perfectíssim, un aeroplà d’acabada factura amb el seu corresponent motor i dotat del consegüent moviment, una torre de nou metres d’alçària, una esfera terrestre a la qual no faltava detall, una caseta de banys, dues reproduccions del Benacantil, un camell i un ase, una parada de melons, una colossal peixera i un edifici de quatre façanes, cadascuna d’elles de diferent representació. Es pot calcular que han treballat en la confecció de les fogueres unes tres-centes persones i n’han intervingut en els esbossos i la direcció deu o dotze. Una sola foguera portava dotze taulons i podem calcular que en total se n’han invertit uns 50, a més del paper i les teles corresponents i vestits per a les figures. Van prendre part en la festa més de cinc-cents músics, es van disparar traques que unides hagueren arribat als deu quilòmetres, és a dir, d’Alacant a Mutxamel, amb un pes de dos mil cinc-centes lliures de pólvora i amb un total d’uns quaranta mil coets, a més dels morterets i voladors que es van disparar durant els dos dies. S’han confeccionat per confiteries i forns unes dotze mil coques de Sant Joan. La festa ha aconseguit atraure uns vint mil forasters, la majoria d’ells de la província, arribats en automòbils de la seua propietat o d’amistats. Aquesta és la causa que el rendiment econòmic deixat pels forasters haja sigut menor; però així i tot, calculant que cada viatger haja gastat a Alacant, terme mitjà, vint pessetes (la quantitat de les quals per escassa arriba a ser irrisòria) obtindrem un total d’unes quatre-centes mil pessetes, quasi el mig milió (la realitat superarà segurament les cinc-centes mil pessetes. Així queda demostrat que un simple assaig ens ha portat a casa prop del mig milió de pessetes i la festa popular en què tots prenem part. I a aquestes xifres, cal agregar el que ingresse el dia de les corregudes i de la batalla de flors, únics festejos que portaran més forasters, perquè la resta del programa pot considerar-se ineficaç quant a això.

Això prova que cal mantenir l’atenció del visitant durant tota la setmana de Sant Joan a Sant Pere. Els diners que entraran a Alacant es comptarien per milions. L’operació és senzillíssima. A això pot contribuir l’any pròxim l’empresa de la plaça de bous donant dues corregudes els dos dies que estiguen plantades les fogueres. Un simple desencaixonament va omplir el diumenge la plaça. Què hauria sigut, donada l’afluència de forasters que hi havia, en el cas d’haver organitzat una correguda. Fogueres i bous han de ser la base del programa l’any vinent» («La Voz de Levante», 28 de juny).

El diari «El Luchador», se’n pujava al carro de l’èxit de les festes. Així el 23 de juny inseria l’afirmació d’haver suggerit la implantació del festeig de les falles a Alacant anys abans, «tenint en compte que els costums, l’enginy i l’humorisme són semblants. Les nostres indicacions van caure en la indiferència peculiar. Ha calgut el clamorós èxit que enguany va tenir

el festeig a València perquè uns quants homes de bona voluntat s'hagen decidit a la prova, que no pot ser més satisfactent. Fins els més malastrucs que pronosticaven un complet fracàs han quedat sorpresos de l'ostentació realitzada. Poden mostrar-se satisfets els organitzadors, com nosaltres fins a cert punt ens en sentim per haver sigut els indicadors de la idea» («El Luchador», 23 de juny).

«Van acabar anit les festes de Sant Joan en les quals va haver-hi de tot: bo, dolent i mitjà. Un assaig més. No així es pot dir de la primera part d'elles que va ser una cosa superba com reconeixem tots; fins als estranys. La batalla de flors de dissabte va ser menys que mediocre i la revetla del mateix dia perfectament mancada d'organització» («Diario de Alicante», 2 de juliol).

«No s'oblidarà fàcilment l'aspecte detonant i joiós de la ciutat la nit d'ahir; la qual cosa prova que el nou festeig era sentit i ha entrat de ple en l'ànima popular. Traques, coets, petards, bengales, espetecs per onsevilla; una gentada immensa, contenta, que s'estaciona als voltants de cada falla, esperant el moment suprem; els alegres acords de les bandes de música, realcen la brillantor del quadre i per fi, la mà incendiària, de la qual sorgeix la foguera, típica i tradicional, tan anhelada, que converteix en menyspreable cendra el que ha sigut durant dos dies objecte de l'admiració pública. El festeig ha tingut unànime èxit». («El Correo», 25 de juny).

«El Día» feia balanç de les festes el 25 de juny, i no podia ser més positiu: «Les fogueres han sigut un esdeveniment en la història d'Alacant. Més de cent mil persones van presenciar la cremà. L'èxit aconseguit per les fogueres no té precedents. Ha superat tots els càlculs. Poden estar satisfetes quantes persones han intervingut en la confecció d'aquestes. Ja ha vist Alacant com s'aconsegueix atraure la gent de la regió que en arribar a la capital, no solament solta un riu d'or, sinó que dóna animació als carrers i les places. Poques vegades s'ha vist a Alacant l'animació d'ahir. Una gentada enorme circula per tots els carrers. La calma dels dies ordinaris es va transformar ahir en vida i moviment. I arribem a sentir orgull perquè tota la gent, amb rara unanimitat, convenia que l'èxit havia sigut sonat. Ni tan sols una veu ha dit el contrari. I l'èxit, que és de tots, que és d'Alacant, perquè els noms de quants han treballat s'esfumen i es confonen amb el nom de la població, per l'exaltació de la qual es treballa, servirà de normes per al provenir. Queda instituïda la festa per imperatiu del poble, i l'any pròxim i els successius, tindrem fogueres. Estem satisfetíssims, perquè ho està el poble, perquè el major dels èxits ha coronat l'esforç de tots, que han posat en l'obra voluntat, entusiasme, fe, amor encès a Alacant... De dotze a una, van ser anit cremades les falles col·locades en diferents punts de la ciutat, com ja saben els nostres lectors. El contingent de forasters ha sigut enorme. («El Día», 25 de juny). Per a acabar el balanç que ens ofereix la premsa escrita de l'època, ens farem ressò de l'opinió del diari «La Razón» d'Alacant: «Les gents es diverteixen, el poble sobirà crida fins a enronquir, la setmana de fogueres de Sant Joan, amb les seues fogueres i petards, diverteix i entusiasma els ciutadans, ciutadans

menuts i grans, tot és bullícia i tabola. Es van cremar en fogueres i pires, figures grotesques i al·lusives a certs fets que passen en la vida real... Com es diverteix el poble sobirà, que, sobrat de pessetes, les crema en les fogueres» («La Razón», 27 de juny).

«L'animació de diumenge a la capital va ser tan extraordinària que supera tota ponderació. Tot Alacant era al carrer, acudint d'una foguera a una altra, admirant l'art que en aquestes s'havia desplegat. De tota la província va acudir gent, desitjosa d'admirar les nostres fogueres i de tots els llavis sentim elogis, que, com a bons alacantins, satisfieien la nostra justificada vanitat» («El Tiempo», 26 de juny).

El butlletí «Peña Alicante», que l'entitat amb aquest mateix nom editava a Barcelona, en el seu número de juliol de 1928, també feia balanç de les noves festes: «Segons llegim i sentim comentar, sembla ser que a Alacant, mai es van veure tan esplèndides festes com les de les “Fogueres”, èxit que va fer tancar la boca a tots aquells «alacantinistes» que propalaven que a la nostra terra es mancava d'esperit organitzador, d'artista, i de públic que animara amb la seua presència, aquests festejos. «Les Fogueres de San Chuan» han ressuscitat, presentant-se als nostres ulls plenes d'esplendor, plenes d'art. El poble les va rebre amb mostres d'entusiasme, com a obra seua, i milers de forasters van arribar a la nostra ciutat a presenciar els festejos, contribuint a realçar l'aspecte animat que presentava aquests dies. Les onze «Fogueres de San Chuan» han demostrat que a la nostra terra hi ha artistes, que el seu art no té res a envejar al de les altres províncies espanyoles, que hi ha esperit organitzador, que hi ha un públic que respon amb entusiasme, quan les festes són ben organitzades, quan són populars, quan no estan fetes només per a «quatre senyors», quan no són «una pura enganyifa». Alacant, per fi, sembla que reacciona. «Les Fogueres de San Chuan» la van fer despertar, sacseja la seua indolència, crema el característic microbi de la seua abúlia en les flames de les seues fogueres i es llança per fi a conquerir el lloc que li correspon, el que es mereix, el de fer honor al seu lema: «Alacant la millor terra del món». La feliç iniciativa que van tenir uns quants alacantins de fer reviure les tradicionals «Fogueres de San Chuan», les quals han tingut un clamorós èxit -potser més del que s'esperava- ha obert les portes de bat a bat als promotors i comissions organitzadores dels grans festejos populars, als quals Alacant amb el seu clima incomparable i el caràcter alegre i expansiu dels seus habitants, es presta d'allò més bé, tenint, a més, totes les probabilitats d'èxit a favor seu, no ja en ple estiu, que és quan generalment tenen efecte quasi totes les festes a la resta d'Espanya, sinó en l'estació hivernal, que és precisament on els alacantins hem de presentar el fort de la batalla, desplegant totes les nostres activitats en forma d'extensa propaganda, ben difosa per tots els llocs que es comprega que puga interessar. Es diu que la comissió de «les Fogueres», treballa ja activament a organitzar les de l'any pròxim, que treballa també una altra comissió en l'organització de les festes de l'agost vinent, s'acordaran aquestes comissions de plantejar i estudiar les

festes hivernals? Crec que sí, perquè amb programa de festes ben estudiat, amb propaganda, amb reformes urbanes i hotels moderns, aconseguirem arribar on ens proposem i no esperar amb aqueixa «gansoneria» que ens caracteritza, que només el nostre bell sol i el nostre incomparable clima, siguen els encarregats d’atraure el turisme de la nostra terra. Peña Alicante (entitat i butlletí) s’enorgulleixen de l’èxit aconseguit pels seus paisans en les passades festes de Sant Joan, enviant la seua més entusiasta felicitació a tots aquells senyors que directament o indirectament van intervenir en la realització d’aquestes» («Boletín Peña Alicante», Número VI. Barcelona, juliol 1928). En el reportatge s’inserien les sis fotos de les fogueres premiades, gentilesa del setmanari «El Tio Cuc».

Pare vosté l’ase, amic! Organització, organització! Ens unirem en Junta Magna. Tornem amb el nom

«Del programa de festejos que aquesta entitat va organitzar i va executar, es poden aplaudir, com a números per a omplir, les carreres de bicicletes i el festival de la Plaça de Bous. No creiem que ni una cosa ni l’altra hagen atret forasters a Alacant; però, repetim, tots dos van resultar bé i el públic no es va dur a engany. La batalla de flors-ja ho vam dir- no degué fer-se. I no diguem res de la famosa revetla, reduïda a dos pianos de manubri i dues bandes de música... Tota la gent que es va situar al Casino, Cercle Mercantil, es va avorrir i ho va passar pitjor que en qualsevol altra revetla, perquè fins i tot el templet de música estava buit i apagat. Reconeixem i proclamem la bona intenció i voluntat de l’alta direcció d’aquesta entitat, a la qual hem prestat constantment la nostra ajuda i suport. Però creiem arribat el moment que -per a bé d’Alacant- rectifique la marxa empresa. Renovar-se o morir. Aqueix dilema. I aqueixa és la nostra opinió lleialment i francament exposada. L’èxit de les fogueres no necessita proclamar-se: està reconegut per tots i la seua millor prova està en l’entusiasme que hi ha en tot el poble per a preparar les d’anys pròxims. Però cal prevenir, amb temps, un greu perill a què ens exposa el caràcter llevantí impressionable i impetuós. Si no es posa fre als entusiasmes irreflexius d’ara, es crearan tantes comissions com carrers té Alacant; es voldran preparar cinquanta, seixanta, cent fogueres i al final serà un fracàs. Al nostre judici, l’Ajuntament que no pot sostraure’s a tenir en totes aquestes coses una funció tutelar, hauria d’avançar-se a fer una declaració, anticipant que no autoritzarà la plantació de fogueres més que a les places tal, tal i tal altra i als carrers tal, tal i tal altre, amb tendència que no puguen constituir-se més enllà de 20 a 24 comissions. Els presidents de les actuals i de les noves que es formen amb subjecció a aquest acord municipal, han de constituir-se en Junta Magna, per a resoldre assumptes d’interès general i comú del festival. I del seu si, nomenar una comissió executiva, poc nombrosa, que porte a la pràctica aquells acords i servisca d’enllaç i nexa entre totes les comissions, resolent dubtes i conflictes i representant a totes en la recepció de forasters i

afalacs, punt aquest molt essencial i que ara va ser una mica abandonat. La Comissió Executiva hauria de formar-se pel Faller Major -per què no dir falles de Sant Joan a les nostres fogueres? Quin inconvenient hi ha? És un nom més breu i es presta més als derivats- un assessor artístic de reconeguda competència, un secretari general i dos vocals, presidents de comissió. Ni més, ni menys. I una Comissió Executiva, s’entén que amb l’Ajuntament, delimita barris i carrers per a la recaptació, resol dificultats, imposa la seua autoritat reconeguda i acatada per tots, etc. etc. Si s’orienta en aquest sentit l’entusiasme popular, no deixant que es desborde amb impremeditat deliri, podem assegurar que haurem trobat per a Alacant un filó on traure amb abundància extraordinària honra i profit. («El Tiempo», 4 de juliol).

Més ocurrencies. La «cremà» la nit de Sant Joan, no la de Sant Guillem. Coca per a tots

Seguint amb el balanç dels primers festejos, Juan de Benalúa en el diari «El Luchador», enumerava possibles canvis per a les fogueres de 1929: «La ‘plantà’ haurà de fer-se el dia 21 (dissabte) i la ‘cremà’ del 23 (dilluns), cenyint-nos així al fet que el costum de cremar fogueres a Alacant sempre ha sigut la tradicional nit vespra de Sant Joan. Així s’aconseguiria que el dia de més afluència de forasters (cremà de ‘falles’) el comerç tinga ocasió de poder traure alguna cosa al festeig, per ser dia laborable. Sent el 22 el primer dia de festejos, diumenge, per a aqueixa data hauria d’organitzar-se una correguda de bous; una novillada per al dia de Sant Joan, dimarts, i la clàssica de Sant Pere, en el seu moment. Els tres espectacles amb toreros i bous de màxima categoria, perquè encara és l’espectacle taurí motiu d’atracció de forasters, si s’organitza amb encert i rumb. El dia 24, a la nit, un Certamen Musical entre les bandes de les fogueres, organitzant-lo amb temps suficient amb tota serietat i per a realitzar-se després de l’anunciat. Els dies 25, 26 i 27 podran dedicar-se a esports (futbol, natació, etc., etc.), però també de categoria. El 28, Batalla de Flors. La propaganda és un altre detall de màxim interès i que, dit siga sense voler censurar, però amb dolor, enguany es va fer molt tard. Qui això escriu creu que els cartells murals han d’enviar-se a tot Espanya durant el mes d’abril, i en aquests cartells no requereix detallar els festejos que hauran de celebrar-se. En la primera quinzena de maig, cal repartir profusament per tota la nació programes de mà amb el nombre de festejos detallats. Per què l’Ajuntament no s’encarrega de convidar a menjar «coques en tonyina» i admirar les nostres fogueres el gran nombre d’alacantins il·lustres que resideixen fora d’Alacant el dia de Sant Joan de l’any pròxim? Així podria ser una realitat el bell pensament de Manolo López González, el fraternal camarada, primer iniciador de celebrar ací la festa de les falles. Celebrar una ‘alacantinada’ que congregara els alacantins que honren aquest sòl a Espanya i a l’estranger i així el poble alacantí tindria ocasió de conèixer-los personalment a tots... i d’una vegada» («El Luchador», 11 de juliol).

Filosofia barata. Fogueres i cultura

El dimarts 26 de juny, el diari «El Día» inseria amb aquest títol l’article d’opinió en la seua primera pàgina: «Per als alacantins no existeix en el diccionari la paraula ‘impossible’. El que volem fer ho fem bé, i si afinem la punteria, superem els altres. Va sorgir la idea de les fogueres i «pensat i fet». En quatre dies, quasi sense temps material per a res, es van fer, i l’èxit artístic ha sigut bell, imponderable! La qual cosa demostra que som amants de l’art, que hi ha gust i vena humorística i que sobretot hi ha temperament. Alacant ha oferit aquests dies el més emocionant i bell espectacle. Alegria, ordre, respecte, tabola i música van ser elements que a somiadores regions ens van transportar i la lliçó ha sigut tan clara, tan rotunda i eloqüent que, apresada ja, per als successius, la matrícula d’honor serà poc per a pagar la nostra aplicació, la nostra grandesa. Milers de forasters ens van honrar amb la seua presència i la nostra satisfacció immensa és la que ells de la nostra terreta s’emporten i a ella tornaran, quan a coneixement d’ells arribe el rumor que ací es farà alguna cosa». Als organitzadors tots; als artistes que granment han contribuït a l’esplendor d’aquestes festes, la nostra felicitació i la nostra gratitud. I anem ara a un altre punt important. A penes pensaven alguns en l’èxit definitiu obtingut, comentaris feien pel resultat general que s’obtindria. Els nostres jardins, hui bufons i poètics, en passar la marabunta de les festes, el mateix aspecte ofereixen. Ni una flor arrancada, ni una petjada d’haver maltractat brutalment els seus bells tapissos, ni un incident desagradable que desentonara de l’harmonió conjunt d’art, bellesa i poesia que s’ha prodigat; res en fi, que donara sensació d’incultura, vulgaritat o mala educació, va entelar la grandesa d’aquests dies i això és el que de satisfacció ens ompli a tots els que d’ací som, aqueixa és la millor executòria de la nostra noblesa, del nostre art i del nostre temperament. Rafael Piqueres Muñoz». («El Día», 26 de juny).

Ciclisme, regates i fogueres

Dins del programa oficial de festes, es van celebrar dues proves ciclistes a l’Esplanada d’Espanya, el 26 i 27 de juny, amb diverses competicions i premis econòmics. «L’entusiasme despertat en aquesta carrera ha sigut gran, podent assegurar que aquesta ha sigut la carrera més bonica i emocionant de totes les que s’han efectuat a Alacant, havent constituït aquest número del programa de festes, un gran èxit per a «Alicante Atracción», entitat organitzadora d’aquesta». («El Tiempo», 28 de juny). El diumenge, el Reial Club de Regates va organitzar unes regates locals a vela a fi de contribuir a les festes. Les regates van ser al triangle; recurrent-se tres milles i mitja (una volta a les boies). Els premis van consistir en una artística copa de plata donada pel president del club, l’íncrit i omnipresent senyor Martínez Torrejón i una altra copa de plata atorgada pel club.

Un experiment rar

El 28 de juny, a la plaça de bous i amb bastant públic, es va celebrar un gran festival musical-esportiu en el qual van prendre part la Banda Municipal i l’Orfeón Alicante, dirigits pel mestre Luis Torregrosa i José Juan, respectivament, van interpretar a l’uníson l’himne regional. Després la Cobla Orquesta i Els Rosinyols de Castelló d’Empuries van oferir una audició de sardanes. L’agrupació catalana havia aconseguit un gran èxit a Alacant el 1924. Una vegada acabats els balls, es van celebrar tres combats de boxa. Curiosa aquesta amalgama, ensalada i batibull d’especialitats que en principi no tenen res en comú. «La raresa del programa de què al principi parlem, va donar lloc al fet que la festa resultara pròpia del que va ser: un espectacle a la Plaça de Bous, doncs és clar que el que va a un lloc per a observar la manera antiestètica de trencar-se els nassos d’individus, xiscla, i es mofa impacient amb la labor artística de l’Orfeó». («La Voz de Levante», 29 de juny). Els preus van oscil·lar entre les dues pessetes que costava la cadira de pista i els huitanta cèntims, l’entrada general i seixanta cèntims, les senyores, els xiquets i els militars sense graduació.

La subvenció municipal Quines festes tan barates!

En la sessió celebrada l’11 de juliol, la Comissió Municipal permanent va prendre l’acord d’abonar a «Alicante Atracción» la meitat de les despeses que van ocasionar les últimes festes, autoritzant-se l’alcaldia perquè lliurara, a compte de la quantitat resultant de la liquidació que es practicara, la suma de quatre mil pessetes. («La Voz de Levante», 12 de juliol). Aqueix mateix dia, 11 de juliol, Miguel Llopis, president d’«Alicante Atracción» sol·licitava aqueixa quantitat a l’Ajuntament. La diligència signada el 12 de juliol acordava satisfer la citada quantitat amb càrrec al Capítol XIII, Article 3r, Partida 3a del Pressupost vigent, la meitat del cost dels festejos. (Exp.12 Festes AMA).

No s’amunteguen. Organització, organització!

L’èxit de la celebració de la primera edició de fogueres és indiscutible i una prova n’és l’entusiasme de noves comissions i barriades a voler embarcar-se en la nova festa. «..És tal el nombre de comissions que es van nomenant que ens pregunten que convoquem per la present a tots els presidents de les de l’any actual i els de les comissions creades per a l’any pròxim, a una reunió que tindrà lloc dissabte vinent dia 7, a la nit, al Cercle Mercantil (segon pis) a fi de delimitar, d’acord totes les comissions, els carrers que corresponen a cadascuna, en evitació de confusions que després donarien lloc a enutjoses qüestions («La Voz de Levante», 5 de juliol).

Visionari

El gerent del periòdic «El Tiempo», president de l’Associació de la Premsa i de la foguera Plaça d’Isabel II, el senyor Pérez Mirete, va publicar en el seu periòdic l’11 de juliol, un escrit d’agraïment dirigit a l’enginyer director d’Obres del Port, el senyor Sánchez Guerra, en el qual arreplegava

la iniciativa de plantar una supèrbia i colossal foguera al centre del port en les festes de Sant Joan de l'any 29, oferint-li la presidència de la comissió d'aquesta, que passaria a denominar-se “La foguera de la Alicante”. «Per primera vegada -ho dic amb orgull- veig que Alacant no s'adorm sobre els llorers. A penes extingit el fulgor de l'última foguera i el soroll de l'últim tro, les comissions per a l'any pròxim s'organitzen i reorganitzen amb entusiasme plausible i patriòtic. Això és garantia segura que «les fogueres de San Chuan» arrelaran, constituint un festeig popular, culte i atraient; font de beneficis per a la ciutat i imant poderós que ha de precipitar sobre ella un fort corrent de forasters, amb resultats beneficiosos i pràctics per al torrent circulatori de la seua riquesa. Amb la idea que desenvoluparé, tindria aqueix festival un colofó grandíols, magnífic, extraordinari i exclusivament «nostre», alacantí; sense que pugua ser titllat d'imitació i sense que, fàcilment, pugua ser copiada per ningú, ja que «les coses» que Alacant té per la seua situació privilegiada, ningú ens les pot arrabassar. Es tracta, senzillament, de plantar l'any que ve una foguera al centre del port o al costat del port que poguera designar-se per la Comandància de Marina, perquè no destorbara les maniobres de vaixells i embarcacions. Aqueixa foguera monumental, envoltada d'uns magnífics focs d'artifici i coronada per una traca monumental que circumdara tot el port, es costejaria amb els fons següents: 1r. Amb una quota mensual, pagada per tots quants tenen el seu domicili o negoci en cases amb façana a la mar. Des de la Fàbrica del Gas fins a l'estació de la Marina, passant per Canalejas, Màrtirs, Ramiro i Raval Roig. Aquesta quota seria independent de la que cada veí pagara a la comissió de la foguera del seu barri; és, per dir-ho així, una contribució per viure davant la mar i poder presenciar l'espectacle que després descriuré. 2n. Amb les quotes dels veïns d'Alacant que voluntàriament ho sol · liciten. 3r. Amb les quotes que s'imposen als amos d'embarcacions, que han de ser els més directament beneficiats amb l'execució d'aquesta iniciativa. 4t. Amb els donatius de les empreses que realitzen el seu negoci en tota l'estació de la ciutat, amb tramvies, taxis, cotxes de punt, etc., etc. 5è. Amb una subvenció de l'Ajuntament. 6è. Amb el benefici d'algun espectacle i les altres idees que pugua desenvolupar la comissió organitzadora i 7è -Amb una quota única de 50 pessetes de cadascuna de les comissions de barri. Doncs bé; aquesta foguera nodrida amb fons d'aquesta índole, no seria la de tal o tal altre lloc, ni la del Port ni de l'Esplanada. Seria la foguera d'Alacant, de tot Alacant, ja que tot Alacant la pagaria i la seua «cremà» la presenciaria també tot Alacant i la seua província, com demostraré. Suposant que el projecte ha quallat i es porta a la pràctica, llegim el programa de la seua execució. Es planta la foguera, com totes les altres, la nit del 22 al 23 de juny perquè a l'alba de la vespra de Sant Joan pugua ser admirada per tot el món. Encara que es veurà des de tots els molls, per a apreciar els seus detalls i veure-la bé pels seus quatre costats les cinquanta, setanta o vuitanta mil persones que durant aqueixos dies desfilaran pels barris (recorde vostè les dades i càlculs que s'han fet en els últims festejos) s'embarcaran al nostre port

prestant-li una animació extraordinària. Arriba la nit de Sant Joan. A les dotze i mitja en punt es cremen totes les fogueres d'Alacant, que seran unes vint: l'entusiasme augura que no en seran menys i la prudència aconsella que no en siguen més. A la una s'han convertit en cendra totes les falles dels barris i a aqueixa hora, per totes les artèries de la ciutat, es despobra Alacant per a traslladar-se tothom, forasters i indígenes, al port: s'omplin tots els molls i des de l'espigó de Llevant, fins a la punta del fanal de Ponent i en totes les cases que donen davant de la mar i en les embarcacions que solquen les seues aigües se situaran els «vuitanta mil» espectadors que no es resignaran que els contengui el que poden veure «a tan poc cost». Es crema el castell de focs artificials. Retrona l'espai la traca que recorrerà tot el circuit del port. En esclatar la bomba final, es cala foc a la foguera i en aqueix moment sonen els pasdobles de les vint bandes de música que s'hauran situat estratègicament; els vapors fondejats al port saludaran Alacant fent sonar les seues sirenes i des de les terrasses de casinos, societats i hotels, des dels terrats de les cases, a les embarcacions que solquen el port i des dels balcons del parc, del passeig dels Màrtirs, de la plaça de Ramiro, del Raval Roig i del castell, milers i milers de mans sostindran llums de bengala multicolors que donaran a Alacant un aspecte fantàstic, enlluernador, propi d'un conte de les mil i una nits i que portarà tothom en ales dels vuitanta mil espectadors, el nom de la nostra ciutat embolicat amb tota sort d'admiracions i envoltat de quants atractius pugua imaginar la fantasia meridional, excitada i enfervorida per l'entusiasme. («El Tiempo», 11 de juliol). El Sr. Luis Sánchez Guerra va contestar l'endemà a l'oferiment: «... que el primer que em corre pressa dir-li és que compte vostè, per descomptat, amb mi incondicionalment i entusiàsticament, disposat a unir el meu modest esforç al dels altres, per a vèncer dificultats derivades que totes les coses de terra es queden «xicotetes» en embarcar-les -el port és més gran del que sembla per a una foguera- i que no ha de ser tan fàcil com pot semblar, dins de recursos limitats, aconseguir l'estabilitat a flotació i enmig de la dàrsena d'una construcció d'aqueix estil. Però conste que si parle de dificultats és per a afirmar que les vencerem i encara que les primeres vegades no isca tot a mesura dels nostres desitjos, del fracàs traurem els ensenyaments per a vèncer en anys successius i, mentrestant, l'afectuosa benevolència dels alacantins s'encarregarà de perdonar-nos» («El Tiempo», 12 de juliol) A pesar que el senyor Sánchez Guerra va declinar l'honor de presidir la foguera, cosa que no va servir per a res, atès que unànimement havia sigut elegit com a president insubstituïble. «La comissió de la foguera d'Alacant, d'acord amb l'exposat pel senyor Sánchez Guerra, ha quedat constituïda per tots els presidents de les diferents fogueres de la capital, sent-ne elegit secretari el Sr. Evaristo Manero i tresorer, el Sr. Manuel Pérez Mirete. Com es desprèn del que s'ha dit i de l'entusiasme que regna entre les comissions dels barris, el qual comparteix en un tot el veïnat, les festes de Sant Joan del pròxim any constituïran un èxit que mai vam poder imaginar. («El Luchador», 12 de juliol). «La Voz de Levante», «El Correo» i «Diario de Alicante» també es van fer ressò de la iniciativa.

No ens agafarà el bou, no!

El 6 de juliol, i signada per l’alcalde del barri de Benalua, Ramón Soler, en nom i representació de la comissió de la foguera integrada segons l’escrit per Carlos Ramos, Francisco Pérez, Juan Such, Antonio Andreu, Santiago Pérez i Ireneo García sol · llicitaven permís a l’Ajuntament d’Alacant per a fer una subscripció de pagament setmanal entre els veïns del barri, amb la finalitat de recaptar fons per a la celebració de les festes de “Les Fogueres de San Chuan” per a l’any pròxim de 1929, i la primera recaptació de les quals se celebraria el 8 d’aqueix mateix mes, amenitzada per una banda de música i coets de mà disparats per un pirotècnic. (Exp. Olimp 8/1928. Festes. AMA).

Les noves fogueres per al 29

El gran èxit de la primera edició foguerera va portar a la constitució de noves comissions per a la següent edició a celebrar l’any 1929. Amb l’arribada de l’estiu, va arribar l’anunci de la constitució d’aquestes: el barri Sant Ferran, presidida pel periodista d’«El Luchador», el Sr. Carlos Romero-Vicent; tresorers: Sr. Joaquín Pérez i Sr. Vicente Papí; comptador: Sr. Antonio González; secretari: Sr. Juan Casasempere; vocals: Sr. Ángel Mas; Sr. Ramón Alexandre; Sr. José Cano; Sr. Rafael Navarro, Sr. Eutimio Fernández; Sr. Bernabé Iborra; Sr. Rafael Sampedro i Sr. Vicente Mas. («El Correo», 16 de juliol). La comissió va repartir al barri un fullet animant el veïnat: «...Llija el butlletí que adjuntem i no tinga el menor recel a omplir-lo. Subscriga’s amb deu, quinze, vint, vint-i-cinc cèntims setmanals, amb el que vulga, el que un done de menys, un altre ho donarà de més, perquè el nostre lema és: «TOT PER LA FOGUERA I PER A LA FOGUERA» («El Tiempo», 14 de juliol). El dijous 19 de juliol, a les huit de la vesprada, es convocava totes la fogueres al segon pis del Cercle Mercantil. («El Tiempo», 19 de juliol).

L’any que ve, compteu amb Carolines Altes, sí o sí

Ja hem comentat que a la primera reunió de comissions el 31 de març a la penya «Los Nacional» van acudir representants de la comissió de Carolines Altes. Lamentablement, al final no va poder plantar el 1928: «Però per excepció rara, els districtes 23 i 24 de Carolines Altes hem romàs fins ara sense prestar el nostre concurs en la preparació de les pròximes Fogueres. I no per falta d’entusiasme del veïnat, sinó més aviat per absència d’una voluntat organitzadora que conjuminara els desitjos de tots. I és el que ve a suplir la comissió que subscriu. Això requereix el concurs decidit de tots els veïns, no tant en el que afecta la quantia, com en el que concerneix la unanimitat i constància dels donatius. Una xicoteta quota setmanal, per molt modesta que fora, però sostinguda per tots fins a la fi, bastaria als nostres propòsits de fer una cosa memorable. Aquesta comissió, en invocar l’ajuda dels seus conveïns, comença donant exemple d’alacantinisme i desinterès personal en contribuir, a part la seua aportació pecuniària, amb els treballs i les iniciatives inherents a l’organització d’unes festes que, si no

decau en esperit de superació que ara s’inicia, arribarà a fer famós el nom de «Fogueres de San Chuan». La Comissió. Carolines Altes. President, Sr. José Menéndez Santacreu. Vicepresident, Sr. Eleuterio Ayala Astor. Tresorer, Sr. Antonio Andreu Campey. Secretari, Sr. Francisco Albert González. Vocals.- Sr. Emilio Cremades, Sr. Mariano Romero, Sr. Salvador Muntó, Sr. Alejandro Buesgas, Sr. Tomás Joaquín, Sr. Emilio Baeza, Sr. Francisco Ribes, Sr. José Juan, Sr. Rafael Torregrosa, Sr. Francisco Villaplana, Sr. Tomás Martínez, Sr. Vicente Pajarón Suay, Ginés García, Manuel García, Francisco Baeza, José Torregrosa, Vicente Latorre, Rafael Antón. («El Día», 28 de juliol).

Els de la Vilavella i Sant Roc també se sumen a la festa el 29

«Els veïns dels barris de Sant Roc i la Vilavella s’han reunit per a recaptar fons, i fer una artística foguera que serà situada a la plaça del Pont. Si s’ha de jutjar per l’entusiasme que regna entre ells, i per l’excel · lent recaptació que realitzen, l’èxit ha de coronar els seus esforços.

Ha quedat constituïda la junta organitzadora d’aquesta forma: president honorari: José María Py Ramírez de Cartagena. President de la Comissió: Juan Sansano Benisa. Vicepresident: José González Muntó. Secretari: Pedro Zaragoza. Vicesecretari: Rafael Martínez. Comptador: Juan Berruti Moreno. Tresorer: Vicente Flores. Vocals: Bautista Soler, Rafael Cortés, Juan Campos, Francisco Martínez, José Sánchez, Ángel Mandejar, Vicente Pérez, Ramón Santulario, Miguel Gutiérrez, Ginés García, Ramón Cerdà, Joaquín Baile, Vicente Samper, José Paus, José Zaragoza, Santiago Vidal, Francisco Martínez, Alejandro Albena, Ramón Martínez, Tomás Dols, Rafael Ferris, José Martí, Manuel Burguero, José González. («El Día, 25 de setembre»).

ÍNDEX

Quina nit la d’aquell any!	19
Els que se’n van, pels que venen	20
Ja venen els Reis...!	20
Cent anys i estem igual	20
El castell de la ciutat.....	21
Don Juan, Don Juan!	24
L’ensenyament femení.....	24
Beure és dolent per a la salut	26
La indestructible adhesió a Primo de Rivera	26
L’artista paisà. El que ens ha dit Vicente Bañuls. Una font i un bust en honor del Sr. Ruperto	27
El film parlant.....	28
Això del port.....	29
La misèria a Alacant	30
Ha aparegut la jove Vicenta Torregrosa	32
«Una sogra de castanyola»	32
Un carrer convertit en camp de futbol	32
Wenceslao es posa morat.....	32
Us queixeu per vici.....	34
Bunyols i xurrets per a tots, que torne la tradició!.....	34
No hi ha vaca, no hi ha festes.....	35
Això de la neteja. Alacant neta.....	36
El que val el tramvia. Fomentant el transport públic.....	36
El trànsit.....	37
Xiqueta, que això no es fa	38
La vergonyosa conducció de presos. Ni per a cotxes!.....	38
Acotacions. Arrancada de cavall, parada d’ase	38
Amenaça amb un ganivet i li donen una pallissa	38
Trampa manxega	40
Aigua va!	40
Pose un palau en la seua vida	40
L’home mosca a Alacant.....	41
Paga a la mosca.....	41
Màscares sense careta	41
Alacant, port pesquer	43
Quins preus, quina inflació, senyora, quin escàndol, on anirem a parar!	44
El negre Lloma. Mami, què serà el que vol el negre.....	44
No hi ha aigua.....	45
Sap vostè alguna cosa d’«El Meló»? D’«El Meló», en sabem alguna cosa	46
Posada en valor del jaciment de l’Albufereta i el Tossal de Manises.....	46
Moralitat i llibertinatge	50
Tot flueix, res canvia	51
«La Gota de Leche»	54
La fira ja ha arribat.....	56
Les vaques del poble ja s’han escapat.....	56

«Aida» i «Cavalleria Rusticana» de tot a cent. Pallassos accidentats	57
Comediants, viatge enlloc.....	58
Escàndol	60
Designació de metges i practicants	61
Vaja imatge!.....	62
El Meló, punxa	63
Setmana Santa i Santa Faç a Alacant.....	63
Ballar fins a rebentar	67
Uns ballen, uns altres es barallen. Espectacle complet	70
Unes altres festes	71
Hèrcules, nascuts per a patir.....	72
Robatoris als balnearis. Les aventures del «Pardo» i el « Rafaelín»	72
És que no feu res, i el poc que feu és cutre.....	72
Així no, així no! Alacant és una festa de disfresses	73
Gats feliços i ben alimentats	74
Suport del comerç alacantí a les festes	77
Abandonada.....	78
La Yanki a Alacant.....	79
Toqueu, maleïts, toqueu!	79
El geriàtric d’Egipte	79
A Alacant, els bous es banyen	80
El panxell més bell	80
Els bombers i les boles	80
El turisme, aqueix gran invent. L’Expo de Sevilla.....	84
Doncs deu ser que tenim tradició cremant coses	84
«La Voz de Levante», la veu de les Fogueres.....	85
«Alicante Atracción». L’animador del galliner.....	85
Tatxan... Amb vostès, el Sr. José María!.....	89
José María Py y Ramírez de Cartagena, la sargantana gaditana	90
Ací va començar tot	93
La primera reunió per a les «falles» de Sant Joan.....	93
Consells venc i per a mi no en tinc.....	94
«Les Fogueres de San Chuan», ja l’hem batejada.....	95
Molt ben inventat, però.....	96
Anem a pams, ho deixarem clar des del principi	96
Qui pega primer, pega dues vegades.....	97
Toca-la una altra vegada, Sam. La música en els orígens	98
Pro Alacant. Una labor essencial. Dos per un	98
A València ja s’han assabentat del que farem.....	99
Els primers esbossos	101
El concurs de pasdobles.....	103
La fira del bestiar.....	103
Uns festejos nous i uns altres vells oblidats. Propaganda ja!	104
Les primeres divergències. Ja tenim cartell. Gràcies, Sr. Lorenzo	106
La que has armat, Py.....	107

Visca la tabola!, visca el vi! Anem a armar-la	108
Els premis. Ara si que l’hem armada!	108
Ja comencem amb les crítiques. País!.....	110
Una funció benèfica per a les fogueres.....	110
La falla dels gats, seran animals!.....	110
Germanor per la carretera de la Marina	111
Visites i reclamacions. Amb la censura hem topat	112
Els primers llibrets	112
Per fi són festes	114
Alacant viu! Alacant desperta!.....	118
Alacant, guapa, guapa, guapa!	119
Ser jurat de fogueres és una cosa molt seriosa	119
Què és una foguera? Foguera eres tu. Ara, el Sr. José María us ho explica	120
Tots a l’una!.. Au, Au, Au...!	122
1928. L’any del tramvia	122
Plaça d’Alfons XII (Plaça de l’Ajuntament)	122
Foguera Benito Pérez Galdós-Belando	125
Foguera Alfons el Savi i Pablo Iglesias	126
Foguera Plaça d’Isabel II (hui de Gabriel Miró)	128
Foguera Alfons el Savi, Sant Vicent, Barri de Sant Ferran i adjacents.....	132
Foguera Plaça Reina Victòria (hui de Calvo Sotelo)	136
Plaça de Chapí.....	139
Avinguda de Méndez Núñez	140
Barri de Benalua.....	142
Carrer de Roger	146
Foguera Barriada Obrera de Maria Auxiliadora.....	147
Carrer de Berenguer de Marquina (abans travessia de Belando)	149
Foguera Club Magritas	149
Les belleses d’Alacant. La pel · lícula	149
Flors des de València	150
Que susceptibles estem!	150
Repercussions foguereres a Catalunya. A tot arreu se’n fan, de bolets, quan plou.	151
Un poc de mànega ampla, senyor alcalde.....	152
Una opinió particular. Salvatges!.....	153
Xe quanta gent!	153
Els bombers, on estan... on estan els bombers?	153
El Tio Cuc. L’il · lustre diputat pel Rebolledo	154
«Les fogueres de San Chuan» a Villalba (Madrid)	154
Ja ha vingut, ja ha arribat el gran «Gutiérrez»	155
Sembrant per al futur	157
No tot t’havia d’eixir bé, Py. Alguna cosa havia de fallar. El somni que el Sr. José María no va poder complir	158
No volies caldo, pren-ne dues tasses.....	158

BIBLIOGRAFIA

Una batalla de flors tot a cent..... 159

Els d’’El Tiempo’ us n’heu passat tres pobles..... 160

Anem a pel balanç. Comptarem ninots. Ho explicarem tot. Som la gallina dels ous d’or..... 160

Pare vosté l’ase, amic! Organització, organització! Ens unirem en Junta Magna. Tornem amb el nom 164

Més ocurrències. La «cremà» la nit de Sant Joan, no la de Sant Guillem. Coca per a tots..... 165

Filosofia barata. Fogueres i cultura..... 166

Ciclisme, regates i fogueres..... 166

Un experiment rar..... 167

La subvenció municipal. Quines festes tan barates! 167

No s’amunteguen. Organització, organització!..... 167

Visionari..... 167

No ens agafarà el bou, no! 170

Les noves fogueres per al 29 170

L’any que ve, compteu amb Carolinas Altes, sí o sí 170

Els de la Vilavella i Sant Roc també se sumen a la festa el 29..... 171

Bibliografia..... 177

Periòdics:

Diario de Alicante (independent, dirigit per Emilio Costa Tomás, vicepresident de l’Associació de la Premsa d’Alacant).

Eco del Comercio (director propietari José Sempere i vocal de l’Associació de la Premsa d’Alacant).

El Correo (conservador, director i propietari Florentino de Elizaicin y Espanya, censor de l’Associació de la Premsa d’Alacant. Manuel d’Elizaicin y Orts, cap de redacció i tresorer de l’Associació de la Premsa d’Alacant).

El Día (director propietari Juan Sansano Benisa, vicesecretari de l’Associació de la Premsa d’Alacant).

El Luchador (republicà, dirigit per Juan Botella Pérez, amb la defunció d’aquest a l’octubre, el substitueix el seu germà Álvaro. Fermín Botella Pérez, redactor i comptador de l’Associació de la Premsa d’Alacant).

El Noticiero del Lunes. Editat per l’Excm. Ajuntament d’Alacant. Redacció i Administració: Cases Consistorials.

El Tiempo (conservador, dirigit per Carlos Lozano Campos i bibliotecari de l’Associació de la Premsa d’Alacant. Gerent: Manuel Pérez Mirete, advocat i president de l’Associació de la Premsa d’Alacant).

El Tío Cuc, dirigit per José Coloma Pellicer.

La Razón. Serà defensora de la lliga d’inquilins i veïns d’Alacant i de totes les causes justes i progressistes. Pablo Andarías, director propietari i vocal de l’Associació de la Premsa d’Alacant.

La Semana Gráfica. Revista il·lustrada setmanal de la regió de Llevant. València. (Director: Salvador Estela Alfonso).

La Voz de Levante (catòlic, dirigit per Enrique Angulo. Redactor: Víctor Viñes, secretari de l’Associació de la Premsa d’Alacant).

Vocals de l’Associació de la Premsa d’Alacant: Abelardo L. Teruel, redactor d’*El Día* i corresponsal de *La Vanguardia* de Barcelona; Eduardo García Marcili, corresponsal del *ABC* i Miguel Llaneras, director propietari d’*El Volapie*.

Expedients de festa 1928. AMA

“Alicante 1928-1936. Entre la dictadura coronada y la democracia republicana. Juan Martínez Leal”. *Fogueres 1998*.

“Alicante 1928-1988. Sesenta años de vida y de festa”. Emilio Chipont. *Fogueres 1988*.

“Alicante en el año que se crearon “Les Fogueres”. Rosa Ana Gutiérrez Lloret. *Festa 1984*.

“Análisis de una fiesta que nació titubeante”. Emilia María Gómez. *Festa 1985*.

Ángel Pascual Devesa. “Notes per a un llibret de fogueres”. *Llibret de la foguera La Ceràmica 2021*.

“Bando Alcaldía de Alicante”. *Fogueres 1996*.

“Barracas sí gracias”. Fernando Ortega Villanueva. *Fogueres 2007*.

“Barris d’Alacant”. *Fogueres 1994*.

“Barrio Obrero, breve historia de un modesto distrito”. José María Bonastre. *Fogueres 2006*.

Crónica de Alicante. Tomo 1. 1901-1936. Ajuntament d’Alacant.

“Crónica de España”. *Diario 16*.

“Crónica de la Humanidad”. *Diario 16*.

“Crónica de la Técnica”. *Diario 16*.

“Crónica del siglo XX”. *Diario 16*.

“De José María Py a José Manuel Lledó”. Francisco Aldeguer Jover.

“El desarrollo urbano de la ciudad de Alicante durante la dictadura primorriverista”. Jonatan Poveda Jover.

“El arte popular en la fiesta de “Les Fogueres de Sant Joan”. Isabel Tejeda Martín.

“El estilo alicantino en busca de una identidad propia”. *Fogueres 2003*.

“El nacimiento de la fiesta. Año 0. David Gerona Llopis”. *Fogueres 2008*.

“El prodigioso nacimiento de les Fogueres”. Vicente Ramos. *Revista Oficial 1978 de las Hogueras de San Juan*.

“El Teatro Principal”. Pablo Portes Andreu. “Monografías alicantinas”. Diario Información.

“El Tío Cuc y les Fogueres”. Matilde Dobón Giner.

“Els primers. Juan Such i José Marced”. Paula Tomás Lloret. *Artistes de premi. Llibret Foguera Sèneca Autobusos 2018*.

“El puerto, razón de ser de la ciudad”. Luis Seguí Asín. “Monografías alicantinas”. *Diario Información*.

El teatro a Alacant 1833-1936. Jaume Lloret i Esquedo.

Enrañable Alicante. Curiosidades y anécdotas de la Terreta. José Ángel Guirao. Arturo Tresáncoras. 1997.

“Evolució de la temàtica de Fogueres 1928-1980”. Anna Gómez Detell i María Maroñas Gómez. *Fogueres 1989*.

“Galería de artistas de Hogueras. Gastón Castelló (1901-1986)”. Francisco Javier Sebastiá García. *Festa 1989*.

“Gutiérrez visita Alicante”. David Gerona Llopis. *Fogueres 2006*.

Historia de les Fogueres de San Chuan. José Ferrándiz Torremocha. 1934

“Hogueras y Toros”. Joaquín Collía Rovira. *Festa 1984*.

“José María Py Ramírez. Artista Fallero”. Antonio Ariño Villarroya. *Fogueres 1997*.

“José María Py y Ramírez de Cartagena”. Manolo Morcillo. *Diario de Cádiz*. 11 de noviembre de 2011.

La dictadura de Primo de Rivera. Gerardo Muñoz Lorente.

“L’Evolució de l’art efímer en Fogueres”. David Gerona Llopis. *Evolució. Llibret 2016 Foguera Sèneca Autobusos*.

“La gran aventura de las hogueras”. Emilio Chipont. *Fogueres 1984*.

“La música de les Fogueres. Esa ilustre desconocida”. Andrés Colomina Bernabeu. *Fogueres 1999*.

“La sociedad alicantina y sus pintores en el inicio de las hogueras”. Joaquín Santo Matas. *Festa 2009*.

Las fallas 1928. Film Photo.

“Les Fogueres de 1928 en las crónicas de prensa de Valencia y Alicante”. Josep Joan Coll Fornés. *Festa 2002*.

“Les Fogueres de la República 1931-1936”. Foguera Sèneca Autobusos – Universidad de Alicante. 2020

La prensa en la ciudad de Alicante durante la dictadura de Primo de Rivera (1923-1931). Francisco Moreno Saez. 1995. Instituto de cultura Juan Gil Albert.

Las Hogueras de Alicante 1928-1994. Francisco Aldeguer Jover. 1995

Las mejores páginas de hogueras. Selección de Alfredo Aracil.

Los inicios del cinematógrafo en Alicante 1896-1931. Daniel C. Narvaez Torregrosa. Instituto de Cultura Juan Gil Albert y Filmoteca de la Generalitat Valenciana.

“Mi difícil primera hoguera. Gastón Castelló”. *Festa 1982*.

“Música per a cremar”. David Gerona Llopis. *Música al carrer. Llibret Foguera Sèneca Autobusos 2014*.

“Nace la fiesta. Hogueras de San Juan en Alicante 1928-1950”. Arxiu Municipal d’Alacant.

“Nacimiento de las Hogueras de San Juan”. Eleuterio Meseguer Martínez. *Fogueres 1988*.

“Ninots de carrer y fogueretes”. Manuel Oliver Narvona. *Festa 1995*.

Orquesta de Cámara de Alicante. Gerardo Muñoz.

Peña Alicante. Boletín Oficial. Año I. Número VI. Barcelona julio 1928.

“Periodismo y hogueras”. Tirso Marín Sessé. *Festa 2003*.

“Prehistoria de las hogueras”. Enrique Cutillas Bernal. *Fogueres 1998*.

“Py, el hombre inquieto”. David Gerona Llopis. *Festa 2012*.

Reflexiones y recuerdos. Ángel Pascual Devesa.

“Sobre la imatge pública de Les Fogueres”. Mariano Sánchez Soler. *Fogueres 1997*.

“Turismo y Fiesta”. Isabel Tejeda i Elsa Martínez Portero. *Fogueres 1997*.

“Un bando que perdura”. Alfredo Aracil. *Revista Oficial 1978 de las Hogueras de San Juan*.

Un lugar en el fuego. Direcció i coordinació José Luis Vicente Ferris.

“Un republicano en las barracas”. Ludovico Correa Lillo. *Fogueres 1998*.

“Un segle d’invents, fogueres i festers”. Fernando Abad. *Evolució. Llibret 2016 Foguera Sèneca Autobusos*.

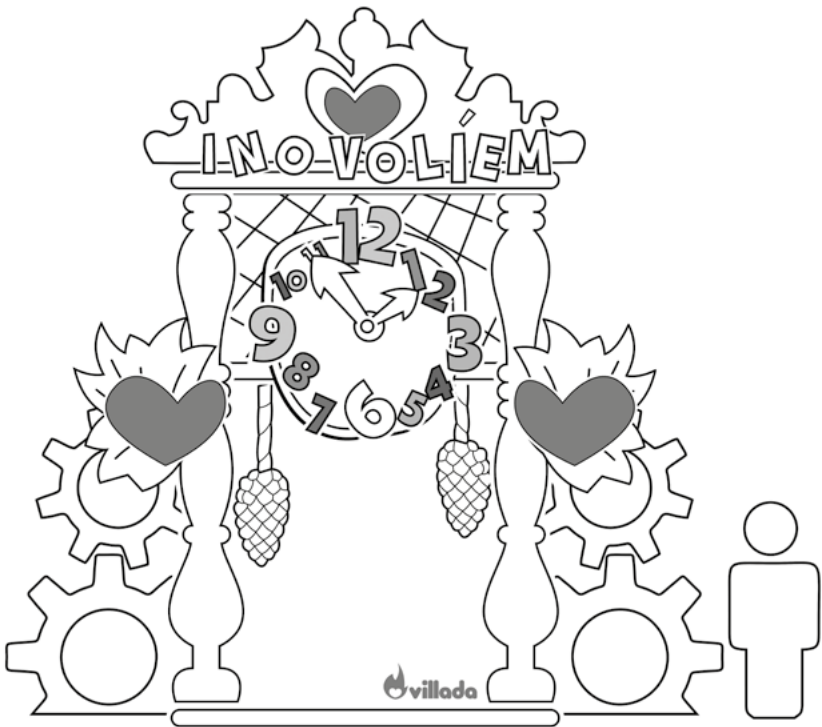
**BARRAÇA
I NO VOLIEM
2023**

COMISSIÓ I NO VOLÍEM 2023

David Gerona	Emilio Pérez	Juan Carlos Gómez	Nuria Rubio
Josep Amand Tomás	Emilio Pulido	Juan Enrique Fabri	Óscar Arques
Amparo Tresáncoras	Enriqueta Soler	Juan José Sánchez	Óscar Villada
Lola Alcaraz	Eva Sampere	Juan Luis Sánchez	Pablo Fabri
Adrián Mazón	Federico Sierra	Juan Manuel Vázquez	Patricia Berenguer
Aitana Arques	Fernando Abad	Juan Miguel Arribas	Patricia Medina
Aitana Gómez	Fidel Gómez	Laura Cuenca	Pau García
Alicia Sirvent	Francisca Suárez	Lirios Huélamo	Paula Tomás
Amanda Ramírez	Francisco Javier Amorós	Lirios Llorens	Pedro Jesús Muñoz
Amparo Nicolau	Francisco J. Amorós Bonmatí	Lorena Rodríguez	Pedro Martínez
Amparo Pascual	Francisco Javier Lario	Lorena Romans	Pilar Mayor
Ana Belén Rodríguez	Francisco S. Berenguer	Lorenzo Medina	Queta Calpena
Ana Compañy	Fuensanta Cerezo	Loreto Bonmatí	Rafael Amat
Ana Rocamora	Fuensanta Medina	Loreto Muñoz	Rafael Baeza
Andrea Mayans	Gabriel Echávarri	Lourdes Carretón	Ramiro García
Andrés Colomina	Gemma Ramón	Lourdes Martínez	Rebeca Mendiluces
Andrés Sevilla	Germán Iborra	Lucía Devesa	Rocío Salazar
Andrés Uroz	Germán Marqués	Luis González	Roger Costa
Ángel Vázquez	Guillermo Berenguer	Luis Miguel Valls	Roque Berná
Antonio Arques	Henoc Pérez	Luis Mira	Rosa Faja
Antonio Botella	Ignacio Lloret	Luna Vázquez	Rosa Lloret
Aroa Arques	Inés Iborra	Mª Aurora Alonso	Rosana González
Bárbara Llorca	Irene Botella	Mª Dolores Faz	Rosana Valcárcel
Beatriz Martínez	Irene Pérez	Mª Elisa Jordá	Rosario López
Beatriz Vidal	Isabel Cerezo	Mª Esther Navas	Rosario Orozco
Belén Micó	Isabel Morató	Mª Isabel Bermejo	Rubén Buendía
Carmen Ballester	Isabel Niñerola	Mª Jesús Ramos	Salvador Gómez
Carmen Jordá	Isabel Pérez	Mª Jesús Rubio	Sandra Sampere
Carmen Mª Mas	Isabel Quinto	Mª Teresa Amorós	Sergio Tortosa
Carmen Torrijo	Israel Galvañ	Mar López de Atalaya	Teresa Bonmatí
Carmina Alberola	Iván Antonio Llorca	Marcos Carrasco	Teresa Compañy
Carmina Arribas	Iván Botella	María Navarro	Teresa Mª Martínez
Carolina Sevilla	Izán Arques	Marina García	Teresa Muñoz
Cecilia Sirvent	Javier Carrasco	Marina Martínez	Teresa Yubero
Charo Rodríguez-Bobada	Jéssica García	Mati Mira	Tomás Bordera
Claudia López de Atalaya	Joan Sánchez	Mercedes Valcárcel	Tomás Llorca
Claudia Mª Soler	Jónatan Amengual	Miguel Ángel Ballesta	Verónica Mataix
Claudio López de Atalaya	Jorge Huélamo	Miguel Ángel Compañy	Verónica Tresáncoras
Cristina Payá	José Balaguer	Miguel Ángel Pérez	Vicente Devesa
Cristina Sevilla	José Carrasco	Miguel Bermejo	Víctor García
David Hernández	José Domingo Niñerola	Natalia González	Victoria Barros
Diandra Marqués	José Gallego	Neus Rico	Violeta Trives
Elena Valls	José Luis Huélamo	Nicolás Cuenca	Xavier Cuenca
Eloy Devesa	José Manuel Sampere	Nicolás Iborra	
Emmanuel López	José Niñerola	Nuria Fabri	

PROGRAMA DE FESTES

DIA 19 21:00 Plantà de la portalà. 22:00 Sopar de la plantà.	20:00 Concentració per a participar a l'Ofrena de Flors, amb la Foguera Sèneca-Autobusos, acompanyats per la Unió Musical d'Agost. 22:00 Sopar i revetlla.
DIA 20 22:00 Inauguració de la Barraca. Sopar i revetlla. Coca amb tonyina i bacores	DIA 23 11:00 Esmorzar popular. 13:30 Reunió en el punt EL ÀGUILA per a degustar cervesa amb la companyia dels nostres amics i amigues. 14:30 Dinar dels barraquers i les barraqueres. 22:00 Sopar i revetlla.
DIA 21 11:00 Esmorzar popular. 13:30 Reunió en el punt EL ÀGUILA per a degustar cervesa amb la companyia dels nostres amics i amigues. 14:30 Dinar dels barraquers i les barraqueres. 17:00 Esperarem el resultat del lliurament del premi. 22:00 Sopar i revetlla.	DIA 24 12:00 Cercavila i missa en valencià en la parròquia dels Caputxins. 14:30 Dinar oficial. 24:00 Palmera des del Benacantil. A continuació , cremà de les fogueres i de la portalà de la Barraca.
DIA 22 11:00 Esmorzar popular. 13:30 Reunió en el punt EL ÀGUILA per a degustar cervesa amb la companyia dels nostres amics i amigues. 14:30 Dinar dels barraquers i les barraqueres.	DIA 30 21:00 Reunió de tancament de l'exercici 2023 i apertura del 2024.

Barraca I no volíem 2023 · Categoria Tercera
I no volíem · Óscar Villada

Foguera

Poesía eres tu. José Gallego i Toni Pérez

Bellea

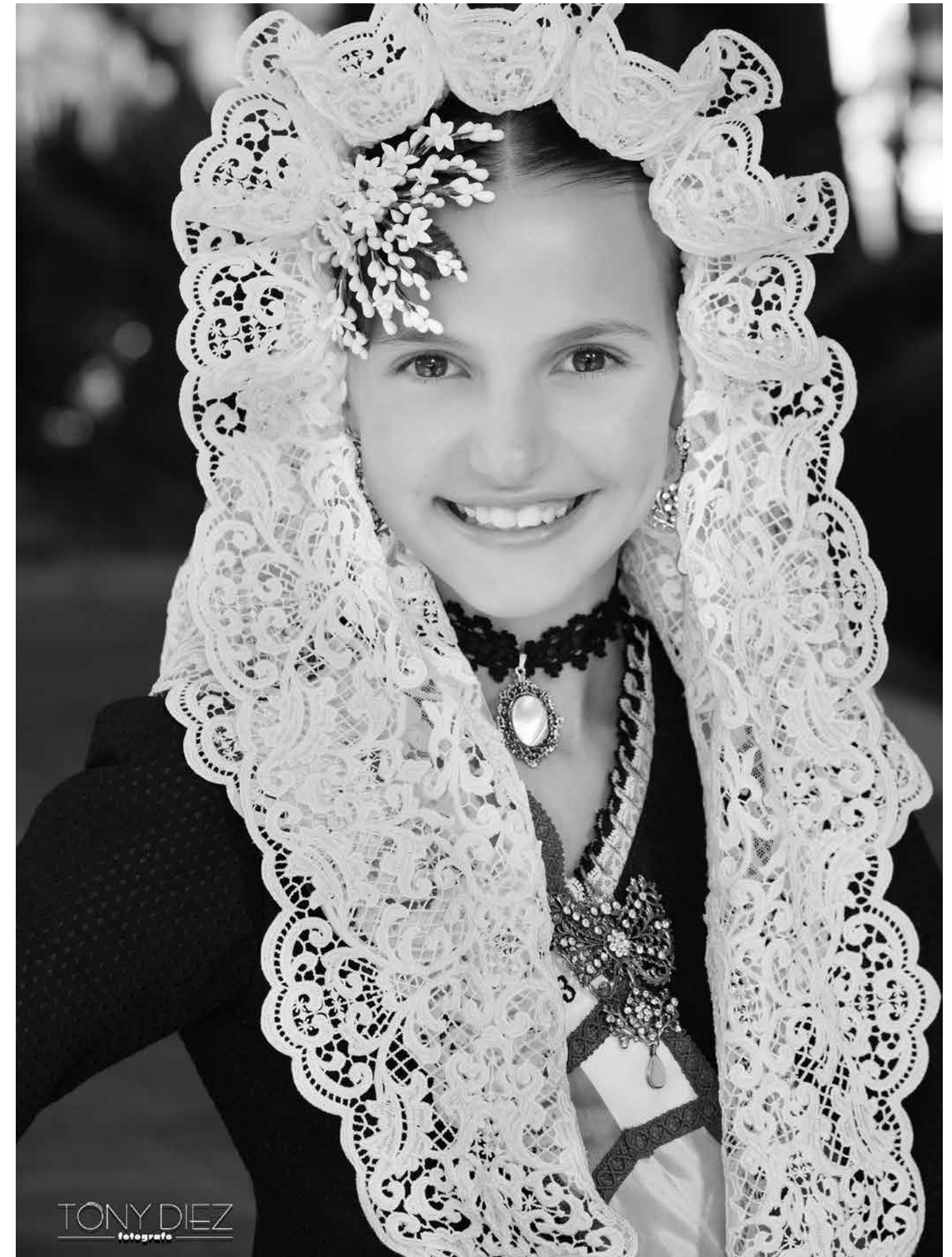
Claudia López de Atalaya Cerezo

Foguera infantil

Òptikus. Sergio Alcañiz

Bellea infantil

Martina Lloret Rocamora

Dames d'Honor infants

Marta García, Paula García, Aitana Pérez i Carmen Echávarri

Dames d'Honor

Eva Sampere, Verónica Mataix, Loreto Muñoz i Sandra Sampere

La festa de les Fogueres de San Chuan ha sigut font d'inesgotables deduccions. Una d'elles és la comprovació d'aquest fet consolador: que existeix un motiu, d'indubtable importància i utilitat per a Alacant, capaç d'unir a la immensa majoria dels alacantins en un entusiasme i una acció comunes.

Rafael Altamira i Crevea.
Juny de 1934

L'altra gran festa -la de l'estiu- és la vetlada de Sant Joan, nit de bullícia, de fogueres, de coets, de llums de bengala que il·luminen fantàsticament el port, reflectint en l'aigua adormida línies de foc de mil colors. L'alacantí de pura raça no perdona en aqueixa nit la tradicional coca farcida de tonyina, de lluç, de pimentó i tomaca. Reunisquen-se les famílies i els amics com en dia de Pasqua per a celebrar el conegut sopar a l'aire lliure, en el sec i polsós camp dels voltants, a la platja d'arena i algues, en el moll, entre piles de fusta seca, de barres de plom i de rails, o en la banqueta que envolta el fanal de la bocana. Sonen les botzines, les guitarres i les cançons. Dels vaixells, responen amb música anàloga i desusada agitació; llueixen ací allà les flamerades de les fogates, que a cada moment s'apaguen per a reaparèixer en un altre punt, burlant la vigilància de la policia; òmpliga's la ciutat de fum, d'olor d'estora cremada i a pólvora repeteix inconscientment ritus simbòlics d'uns altres temps amb tot l'entusiasme que les col·lectivitats posen en el que arranca d'allò més primitiu de la història dels seus costums, supervivències que, com l'hulla a la calor del sol, porten emmagatzemant la calor de la vida de mil i mil generacions.

Rafael Altamira i Crevea.
2 de febrer de 1897.